

kovara huneri, çandı u lekolini ya kurden anatoliya navir

bîrnebûn

BIHARA 2004an

Newroz pîroz be!

22

www.netewe.com

bîrnebûn

Tidskriften utkommer 4 nummer per år.

Sê mehan carê derdikeve/ Üç ayda bir çıkar.

Utges av Apec-Förlag AB

Hejmar 22, bihara 2004an

Ansvarig utgivare

Ali Çiftçi

Redaksiyon

A. Çiftçi, B. Darı, Dr. Mikailî, H. Erdoğan, M. Bayrak, İ. Türkmen
M. Duran, Muzaffer Özgür, Nuh Ateş, Sefoyê Asê, Vahit Duran

Adress

Navnişana li Swêdê

Box: 8121, SE 163 08, Spånga/Sverige

Telefaks: 0046-(0)8-761 24 90

E-post

info@birnebun.com

Internet

www.birnebun.com

Navnişana li Almanyayê

M. Özgür

Birnebûn Postfach 900348, 51113 Köln/Almanya

Telefaks: 0049-(0)2203-301630

Biha/Fiyatı

Europa: 5 Euro * Türkiye: 2 500 000 TL.

Abone (ji bo du salan - 2 yıllık bedeli):

Swêd: 400 SEK • Ewropa: 40 Euro

Türkiye banka hesap numarası

F. Yıldız Vakıf Bank Polatlı şubesi

Hesap No: 00158001 445398272

İsveç hesap numarası

(Birnebûn) postgiro: 468 65 12-7

Almanya hesap numarası

M. Özgür, Stichwort "Birnebûn" Deutsche Bank-Köln

Konto Nr: 5912662 BLZ: 37070060

Belavkirin / Dağıtım

Türkiye

Ankara: Garip Plak ve Kasetçilik

Sanayi Cad. M. Koloğlu Merkezi 7/51 Ulus /Ankara

Tel.0090-312-309 37 16 • Fax 0090-312-309 35 48

Haymana: Garip Plak ve Kasetçilik

Cumhuriyet Cad. No 21, Haymana/Ankara

Tel: 0090-312-658 12 89

Polatlı: Engin Kart

Duygu Müzik Üretim Yapım Dağıtım ve Pazarlama

Selçuk Cad. No 25/b Polatlı/Ankara

Tel: 0090-312-621 18 85 • Fax : 0090-312-622 38 88

İstanbul: Medya Kitapevi/Selahattin Bulut

İstiklal Caddesi, Elhamra Pasaj No: 258/6, Beyoğlu

Çap / Baskı

Apec-Tryck AB

ISSN 1402-7488

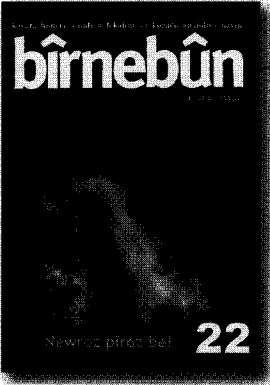
Zeliha ji Haymanayê

Her nivîskar berpirsiyarê nivîsa xwe ye.

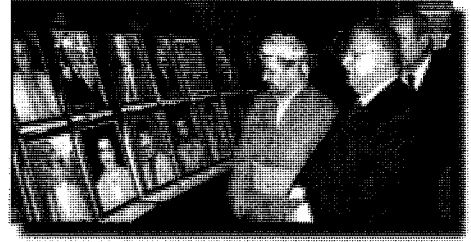
Mafê redaksiyonê heye ka nivîstên ji Birnebûnê re
tê, serrast û kurt bike. Nivîs ger çap nebin ji, li
xwedî nayên veşerandin.

Waqfa Kurdên Anatolya Navin li Swêdê û Komela

Ziman li Almanyayê piştgirtên kovarê ne.

Fotografê bergê: Rabia Dogan

Newroz pîroz be! –Ali Çiftçi	2
Mehdi Zana'nın Amerika ziyareti	8
Kurdistan ne cihê terorîstên bêdîn e –Mesûd Barzanî.....	13
Bi Şivan Perwer re sohbetek –Yusuf Polat.....	17
Êşîya Dûrî –Bekir Darî	25
Dîlana Bêdeng – Evîndar	31
"Edeb tacek e, ne li serê her kesekî ye." –Yusuf Polat	33
Wecîz M. –Xelikan	38
Tayek Por –Nuh Ateş.....	40
Helbest –Seyfi Doğan	45
Li Almanyanayê zimanê zikmakî –Ali Tuku	49
Bir Orta Anadolu Kürdü'nün Kürdistan gezisi –Xelikan	52
«Sessizlikten Gelen Resim» –Mustafa Selimoğlu	55
Xelka (Gölyazı) özgülünde Orta Anadolu Kürtçe'sinin yazımı konusunda bazı önemli noktalar –Evîndar	57
Göç üzerine bir çalışma –Avdo Karataş	58
Dersim'den Konya'ya ... –Hüseyin Kaya	64
Haymana'lı Zeliha –M. Şirin Dağ.....	76
Tirkiye li ser rêya Ewropayê! Ji kurdan re çi ferq dike?	80

Newroz pîroz be!

Xwendevanên birêz!

Em bi pîrozbahîya Newroza 2004an we hemûyan silav dikin. Hêvîya serkeftina jîyaneka azad û aramî ji bo gelê kurd û hemû aştîxwazên li dinyayê dikin. Li her aliyê welatê me bûyerên rojane dibin ku kovareka wek sê mehê têrê nake ku em hemû bûyeran yek bi yek bi bîr binin. Lê hinek ji wan divê qet neyên jibîr kirin, ji ber girîngîya bûyerê bi xwe û herwiha qerektera wê. Wek bûyera Helebçê ku ne tenê li dijî gelê kurd bû ji ber di eynê wextê de li dij xwezayîyê û însanêtiyê, heta meriv dikarê pir bi rihetî bêje ku li dij jîyanê bi xwe bû. Ji ber vê jî divê em kurd Helebçê qet jibîr nekin, wê hersal bibîr binin.

Mixabin li rûperên dîroka gelê kurd Helebçeyên nû zêde dibin. Em careka din bi êşeka wek Helebçeyê îcar jî li bajarê Hewlêrê di rojeka pîroz de wek roja yekem a cejna qurbanê jîyan. Şehîdên nû ketin nav kerwanên şehîdan. Gelê kurd rêberên xwe yên hêja wenda kir. Lê, bila dijmînên gelê kurd vê yekê baş bizanin, ku ne bûyera Helebçê û ne jî ya li Hewlêrê dê doza kurd û Kurdistanîyan ya ji bo jîyaneka serkeftî ya azad û aramî nede sekinandin. Ew dê tu car bi terora xwe bi ser nekevin. Pêşeroj her ji bo gelê aştîxwaz e, jîyana terorîstan û dijmînê gelê kurd herroj kurttir dibe. Her bûyeraka wan, kurdan hîn nêzikî hev dike û yekîtiya kurdan xurttir dibe.

Em li vir careka din ji malbatên şehîdên Kurdistanê re dibêin; bila serê

me hemûyan sax be! Ew şehîdên me ne. Gelê kurd û aştîxwazên li hemû dinyayê dê roja yekê sibatê her bi bîr binin.

Xwendevanên birêz, em ne tenê bi bûyerên reş û biêş dikevin Newroza 2004an. Herwiha bûyerên dîrokî yên xweş û baş jî dibin. Li başûrê welêt êdî kurd jî dibin xwedî mafê biryardayîne. Ew helbet ne bes e, ji bo mafê gelê kurd. Lê, destpêkeka xweş, destkeftiyeka pir girîng û dîrokî ye, di pêvajoya serkeftina gelê kurd de. Bila ew bûyer û herwiha bûyerên wek vê pîroz be bo gelê me, bi taybetî ji bo başûrê welêt.

Li bakur jî rojên pir girîng li pêşîya me ne. Ji bo endametiya Tirkîyê ya Yekîtiya Ewropayê (YE) trafîka ewropîyan a ber bi Tirkîyê di mehên derbasbûyî de balkêş bû. Serokdewlet û nûnerên YE`ê serlêdanên resmî yên dîrokî li Tirkîyê kirin. Di destpêka adarê de raporeka pozîtîf ji bo gavavêtinên demokratîk ên Tirkîyê li YE`ê hat belavkirin. Di raporê de tê beyan kirin ku êdî li Tirkîyê îşkence û îdam nemaye û li Tirkîyê demokrasî heye. Pir balkêş e, ku di mesela kurdan de tu beyaneka berbiçav nîne. Lê, dema Tirkîye bi rastî dixwaze bibe endamê YE`ê bi dîtî û qanûnên xwe yên berê, ne dikare bibê endam û ne jî berendam. Ji ber vê jî dê di mesela mafê kurdan de, hinek gavan bavêje. Gelo em wek kurd di vê pêvajoyê de çiqas xwedî plan û program in? Daxwaziyên me çi ne? Hîn êşkera nînin.

Di endametiya YE`ê de destkeftî, kar û zerara kurda çi ye, pir nehatîye rojeva

me kurdan.

Gelo ji bo çî em vê meselê, ku her malbateka kurd alaqa dike, dê sibê li ser jîyana herkesê ku li Tirkîyê û Kurdîstanê dijî tesîra wê hebe, naynin rojeva xwe û di bîyardayîneka wiha de em nabin xwedî dîtîn û mafê xwe yê bîrdayînê?

Em di vê baweriyê de ne ku rojên pêş me, de li ser vê meselê kurd divê pir serê xwe bêşnin ji bo bibin xwedî maf û bîyardayînê.

Çend rêzên taybetî ji bo xwendevan, dost û alîkarên Bîrnebûnê li Tirkîyê: Li Tirkîyê wek hûn jî dîzanin, ji destpêkê heta niha kovara me ji aliyê Toplum Kitabevi ve dihat belav kirin. Em niha pê hesîyan ku xwediyê wê birêz Remzi İnanç êdî dawîya xebata xwe anîye û herwiha nikare kovarê li Tirkîyê belavke. Em li vir, berî hertiştî sipasî birêz Remzi İnanç dikin ku heta roja îro ev karê pîroz û kultûrî bi awayekî profesyonel meşand û gelek alîkariya wî gîhaşt kovarê. Em ji bo birêz Remzi İnanç jîyaneka xweş û aramî hevî dikin.

Xwendevanên birûmet, hûn dê di vê hejmarê de jî disan hem ji qelemên nû û hem jî nivîskarên kovarê yên ku hûn êdî fêrî çîrok û hêkatên wan bûne û li benda wan in, nivîsên zaravxweş bixwînin.

Li vir em xêrhatina nivîskarên xwe yên nû, wek Evîndar ji Xelika ku di vê hejmarê de bi çend nivîsên xwe yên serkeftî tev li xebatê bûye. Wek me di hejmarên berê de jî destnîşan kiribû; ku bi rastî insanên me bi nivîsên xurt û pêşketî her zêde dibin. Ew ji bo me cîyê kêfxwaşiyê ye, em li vir careka din destnîşan dikin ku herkesek ku bi rastî bixwaze dikare bi kurdî binivîsîne. Xûya ye gelek insanên

me xwedî huner in. Divê cesaret bikin û vê hunera xwe li ser kaxiz an bi e-postan ji me ra bişeynin.

Hûn dê di vê hejmarê de, derveyî nivîsên wek; çîrok, hekat, helbest û folklorîk, çend nivîsên bi zimanê tirkî ji bixwînin, ku yek ji wan li ser koçberiyê hatiye nivîsîn.

Navê Şivan Perwer ji bo me ne xerîb e, lê dibe ku pîranîya me nizanin û meraq dikin, bê Şivan Perwer kingê û çawa dest bi stranbêjîyê kiriye û bo çî stranên ku heta niha gotiye bala însana kişandiye?! Birêz Yusuf Polat ji bo we bi Şivan Perwer re sohbetek kiriye, hûn dê vê sohbetê, di vê hejmarê de bibînin.

Ji bo xwendevanên me yên ciwan; di her civat û tevgerekê de rola ciwanan di pêşketin û berdewamîyê de pir girîng e. Ji ber vê yekê jî bangêka me bi taybetî ji bo ciwanên me heye; wext hatîye divê hûn êdî xwedî li kovara xwe derkevin. Di heft salan de bi îmkanên gelek hindik û bi alîkarî û fedekarîya çend insanan me heta roja îro 22 hejmar li ser dîrok, ziman û folklorê kurdên Anatolîya Navîn derxistin. Helbet ew di dîroka gelekî de ne tiştêkî pir mezin e. Lê pir hindik be jî, ji bo pêşerojê gaveka biçûk e ku yên wek we dê vê gava biçûk, bi kar û dîtînen nû, li gor dema nû bi pêş xin. Ji bo ku kovara me Bîrnebûn bi qalîtetir, pîralî derkeve û zêdetir bêt belav kirin alîkariya xwe bi ciwanên wek we heye. Êdî hûn jî xwedî li kovara xwe derkevin. Ji ber ku kovar li Swêdê tê weşandin, hevîya me ew e ku ciwanên li Swêdê dijîn bikarin di karê teknîkî de jî tev li kar bibin daku fêrî karê teknîkî bibin. Em li benda bersiva ve ne. Heta hejmareka din bimînin di xêr û xweşiyê de...

Birêz Mesûd Barzani
*Serokê Partiya Demokrat
a Kurdistanê (KDP)*

Êrişên teroristî yên li ser biroyên PDK û YNK li Hewlêrê, dilê me pir eşand û em pir li ber ketin. Dijminên gelê Kurd yên xwixwar, bi vê êrişa roja yekem ya *Cejna Qurbanê*, ruyên xwe yên qirêj û dijmirovahiyê nişan dan. Dijminên me, ji ber yekîtîya Gelê Kurd û biryara rejîmeke demokrat, federalî li Iraqê, pir aciz in. Ew dixwezin aşî, aramî û destkeftiyên ku hene, hilweşînin.

Encama erîşên teroristî, kuştina kadroyên bijarte û rêvebirên Kurda, êşek kur û mezin e ji bo gelê me. Em ji ber şehidkirina egidên Kurd; dehan kadir û welatîyên din, ji serokatîya herdu partîyan, ji malbatên şehîdan û Gelê Kurd re sebir, ji birîndaran re ji saxiyê dixwazin.

Em hevidar in ku di demek kurt de suçdarên van qetliaman bèn girtin û eskere kirin.

Ji bo têkçûna hêzên paşverû û terorist hevkarî û yekdengîya herdu partîyên Kurd pêwîst e.

Em wek Waqfa Kurdên Anatoliya Navîn û redaksiyona kovara Bîrnebûnê careka din, tekoşerên Kurd ku di yekê Sibata 2004an de li nav refên şehîdan cî girtin, bi rêz bibirînin û ji birîndaran re ji saxiyê dixwazin.

Stockholm 05.02.2004

Li gel rêz û silavan!

Mahmut Baran

Serokê Waqfa Kurdên Anatoliya Navîn

Ali Çiftçi

Berpirsê kovara Bîrnebûnê

Birêz Celal Talabani
*Serokê Giştî yê Yekîtîya Niştîmanî
ya Kurdistanê (YNK)*

Êrişên teroristî yên li ser biroyên PDK û YNK li Hewlêrê, dilê me pir eşand û em pir li ber ketin. Dijminên gelê Kurd yên xwixwar, bi vê êrişa roja yekem ya *Cejna Qurbanê*, ruyên xwe yên qirêj û dijmirovahiyê nişan dan. Dijminên me, ji ber yekîtîya Gelê Kurd û biryara rejîmeke demokrat, federalî li Iraqê, pir aciz in. Ew dixwezin aşî, aramî û destkeftiyên ku hene, hilweşînin.

Encama erîşên teroristî, kuştina kadroyên bijarte û rêvebirên Kurda, êşek kur û mezin e ji bo gelê me. Em ji ber şehidkirina egidên Kurd; dehan kadir û welatîyên din, ji serokatîya herdu partîyan, ji malbatên şehîdan û Gelê Kurd re sebir, ji birîndaran re ji saxiyê dixwazin.

Em hevidar in ku di demek kurt de suçdarên van qetliaman bèn girtin û eskere kirin.

Ji bo têkçûna hêzên paşverû û terorist hevkarî û yekdengîya herdu partîyên Kurd pêwîst e.

Em wek Waqfa Kurdên Anatoliya Navîn û redaksiyona kovara Bîrnebûnê careka din, tekoşerên Kurd ku di yekê Sibata 2004an de li nav refên şehîdan cî girtin, bi rêz bibirînin û ji birîndaran re ji saxiyê dixwazin.

Stockholm 05.02.2004

Li gel rêz û silavan!

Mahmut Baran

Serokê Waqfa Kurdên Anatoliya Navîn

Ali Çiftçi

Berpirsê kovara Bîrnebûnê

Ji gundî Tavli du henek !

Faik Balci

Xwendawênê birnebûnê ê bizanin. Tavli (Tavliören) gûndekî Konyê û giredayê Kûlekê (Kulu) ye. Eger hûn bixwazin ji Kûlekê herin gûnd, ê panzdeh kîlometre bigre.

Li wê herêmê şeş gûndên eşîra Omeran hene. Tavsançalî, Altîlar, ... û Tavli. Mînam gunde din Omerî, Tavli ne gûndekî mezin e. Pêncê û şêst Mal hene tunene.

Va malana jî, ji şeş malvata ra belaw bûne. Mala Şixe, Mala Kopê, Mala Mame, Mala Hemêsolo, Mala Hûskêliko, Mala Oxçîyo.

Wîqas malûmat bes e. Niha dixwazim ji we ra du heneka biniwisîm. Ma tengî kên bi rûyê we da vere:

Kopelê Bekir

Neskê heştê salî ber we li gûndî me Mixter Bekê Ose biyê. Em gî Bekê Ose meriyekê dilpak û saf dizanîn.

Wê demê gûnd giredayêyê Heymanê biye. Wa yê rokê tere vira. Li Beledîyê karekê xwe heye. Seroke Beledîyê pirs dikê û derdikewe meqamê wî û dikewê hûndir. Xwastinê xwe vi serok ra diwe û çavdike kû serok bersiv bide.

Serokê Beledîyê diwe:

-Temam ! Ez e wê xwastinê te unime şûne. Ji ber ve ez î ji te tiştêkî bixwazime.

Ose diwe :

-De keremke. çî ye ew xwastina ?

-Te niha çex bî herî gûndî xwe. Kopelê Bekir bîwûnî û ûnî vira.

Ose tewê:

-Ew çîye?. Tiştêkî pir kole ye. Min li wir çavka û mera tu derna. Ez î so bi Kopelê Bekir va dîsa li vir im.

Osi dikewe rê. Nawbara gûnd û Heymanê vê demê bi peya û kere çar seat digire. Nizam çend seata bi şûnda neska gûnd diwe. Li ser rê yekî ji gûndî Altîlara diwûne û silave tidine hewudû. Ji hoş-beşê bi şûn da î Altîlara pirs dike.

-Oso, tû ji kû teyî ?

-Ji Heymanê.

-Çi qewî ? Ma tiştêkî nerind newe ?

-Na! Karekê min li Beledîyê hewû. Serok kir ku ûne şûnê, ji ber we ji min tiştêk xwast.

-Jî te çî xwast?

-Go, çex be here gund û ji min ra Kopelê Bekir heyna ûne vira.

-Le te gote çî ?

-Min jî got : Erê. Eze niha herim ûnim.

-Lo Mago, nehate heşê te. Kopelê Bekir qe tu yî.

Ape Iw!

Nizam çend sala ber vê, meha rojîyê ye. Ma xwedê qabûl bike, Apkê Iw jî roji xwe te girtîye. Dewdewê nîwro bi peya tere gûndî Altîlara û li wir Bilê Hesê Cane bîwûne. Newbara Altîlara û gund şeş kîlometre ne.

Bilê Hesê Canê li mala keçîka xwe jî ber hewîre û nênen ledixe. Ape Iw dikewe hûndir û rûtenê. Penç û dehe deka şûn da Bile bang keça xwe dike:

-Keçê zû ke. Ape Iw î niha birçî ye. Jê ra

çend kilorê bi rûn çekin. Ma bixwe.

Apê Iwê ve tewîze û tewê :

-Lo Bilo, Xwadekî bisêkine. Ez tû tiştê naxim. Him jî ez î niha bi rojî me.

Bilê çex Ape Iw tiwe û tewê :

-Weng tewe. Ew çi şor e. Niha tu yê bi seferî yî. Roji li te nakewe. Nanê xwe bixwe û zikê xwe jî rind têr bike.

Ape Iw î bi ser we tewê:

-Weng e? Roji niha li min nakawe? Ser ve pirsê kilorê bi rûn dixwe û zikê xwe jî rind têr dike û bi ser da jî çaya xwe wedixwe.

Paş xwarinê tengê li wir rûtenê û wedigire gund. Nêska mala xwe diwe û seata xwe mêze dike. Çend deqa bi şûn da iftar e. Gûndîye rojî xwe jewkine. Dikewe mala xwe, tewine ku xorantê xwe li ber sifre ne.

Heman li sifre rûtenê û tewê:

-Hîro, roji jî bi min çiqas zor hat. Heyatê xwe da wiqas birçî newûm.

Merhaba, sevgili Bîrnebûn redaksiyonu;

Ben, bir Altılar'lı olarak dergiyi birinci sayısından itibaren büyük bir zevkle takip ediyorum. Her yeni sayıda *nasıl bir çîrok, nasıl bir hekat veya bölgemizin hangi yöresini okuyacağım* diye sabırsızlıkla bekliyorum.

21. sayıda Altılarla ilgili arştırmayı okuyunca çok sevindim. Bu yazıyı hazırladığı için özellikle M. Şirin Dağ'a teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Ancak sözkonusu yazıda bir kaç eksiğin olduğunu belirtmek istiyorum.

İlk önce adı geçmeyen fakat köyümüzde bulunan kabileler var. Bunlar Mala Hesî Reş, Mala Gorê, Mala Miçke, Mala Raşê, Mala Hese ve Mala Avê kabileleridir.

Köyün en köklü ve zengin aileleri arasında olan Mala Hese, bundan yaklaşık kırk-kırbeş yıl önce Bala'dan bir beyin kızını gelin olarak almışlardır. Söylenene göre verilen başlık gelinin ağırlığına olmuştur.

Bir de köyümüze sonradan yerleşmiş ve asimile olmuş bir Türk aile bulunmaktadır.

Yine söz konusu yazıda Hasan Beg'den sonra muhtarlık yapmış olan dedem Mehmet Arı'nın ismi Mihemedê Karê olarak yazılmıştır. Dedemin ismi Mihemedê Korê olarak telaffuz edilirdi.

Köyün aşağı kısmında bulunan ve Mezeli Hemî Kopê diye adlandırılan mezarda Rum mezarları da bulunmaktadır. 1992 yılında bir kısım Rum köye gelip mezarlıkta bazı araştırmalarda bulunmuşlardır.

Köyümüzün hemen yanındaki dağın altında bulunan ve Kelê Zörê diye adlandırılan mağaranın öyküsü halk arasında anlatıldığı biçimi ile ilginçtir. Büyüklerimden dinlediğim ve hatırladığım kadarı ile bu öykü şöyledir:

Bu mağarada Zörê adında bir kadın ile kocası birlikte yaşamaktadır. Zörê çok güzel bir kadındır. Kocasını sürekli kıskanmaktadır. Birgün kocası Zörê'yi mağaranın girişinde toprak zemin üzerinde bulunan kayanın üzerine çıkararak öldürür. Kanlar kayanın üzerine ve toprak zemine dağılır. Kaya ve toprak halen bugün kan kırmızısı bir renktedir.

Mektubuma son verirken böyle güzel bir çalışmayı bizlere sunduğu için sevgili Bîrnebûn ailesine tekrar teşekkür ediyor ve bundan sonraki yayın hayatında başarılar diliyorum.

Mehtap Balcı

Folkolora kurdi hîmê edebiyata me ye

Zimanê her miletekî bi kultura wî ve giredayî ye, kultura her miletekî li direjîya sal û zeman û qirnan da serê xwe digre û pê ra digihîje û ber dide. Kultur ji çar dewran derbaz dibe:

- 1-dewra bişkaftinê
- 2-dewra serê xwe girtinê
- 3-dewra per vedan û kubariyê û
- 4-dewra zewal û jinavçûnê.

Her kulturek jî bi hezaran hurdeb, esas û erf û edetan çe bûye ku bi salan jîyan derbas kiriye, par û hurdebek her kulturê folklorê wê kulturê ye. Loma folkolora me kurdan mîna neynika jîyan, dîrok, kul, keder, xweşî, rojbaşî û rojreşîya miletê me ye. Ez baver im ku kultur û folkolora miletê me ji dewra yekê û duduyan derbas bûye û

niha li serdema dewra sisyan da ye, lê jê ra xwedantî û miqatî lazim e û bi qaydebûn jê ra gerek e.

Folkolora me kurdî tijî erf û edetên zengîn û edebiyata me kurdî ya devkî ye ku stranên meraniyê, saz û sazbandîya cimaetî, şer û hilbest û xweşxan, çîrok, destan û reqs, dîlan, qayden govendî û gelek tiştên delal ên dinê digire ber xwe. Li ser folkolora kurdî nivîsar di dîroka me da zaf kêr in, le şikir li van salen axiryê bi saya serê xîreta dersxanên me, îlahîm yên mîna profesor doktor Ordîxane Celîl û Ahmed Aras û Memed Uzun û yen din gelek folkolora me hatiye ser kaxezê û em hîvî dikin xebata wiha lap zêde per bide û li dengiza folkolor û kultura me xwedantî ware kirin.

Resul Şêxanlu Milan

Spesîyalîteya Asyayî

Bêgavî, bêşuxulî, bêkarî, car-carna kurdan ji welat dûr dixê û ji bo karekî, ji bo îmkanekê, kurd derdikevin Ewrûpayê.

Hemol, ji kurdên me yên Anatolîya Navîn, ji Xelika Jêr e.

Mîna her yekî Xelikî, Hemol jî, ji ber pêrîşaniya xwe, ji ber ku wî qet rokê xwarineke bi dilê xwe naxwarî, ew jî derket Ewrûpa. Kare xwe dît, tim dişixule.

Rokê patronê kargeha Hemol, ji bo dawîya salê, bi personelên xwe ra dibê: "Ez dixwazim we dawetê restaurantê bikim, em ê li wir xwarineke ku li welatên Asya çêdibe, spesîyalîteya Asyayî bixwin, hûnê ji wê pir hez bikin."

Hemol jî têye dawetkirin. Heta roka ku wê xwarine bixwin, li Hemol meroqeke mezin pêde dibe, ew tim wê xwarinê difikire, ew xwarina çi ye?

Roka ku xwarina Asyayî bixwin tê, Hemol kincên xwe yên herî rind li xwe dike, xwe çêdike, dihere restauranta ku dawet lê çêbibe. Her kes li restaurantê ye, li şûna xwe rûdine.

Ew bi heyşt çavan xwarinê dipê. Xwarina wan tîninber wan. Hemol, bi meroqeke mezin li xwarine mes dike, çi meske?

Xwarina ku hatî ber wana "zad" bû. Hemol dibê: "Ax zado! Ez ji ber te rivîm hatim vêderê, te ez li vir jî dîm".

Berhevkar: Evîndar
Herem: Xelika, Xelikê Jêr

Mehdi Zana'nın Amerika ziyareti

Uluslararası Af Örgütü ünlü Kürt politikacı Mehdi Zana'yı 2003 yılının Kasım ayında Amerika'ya davet etti. Zana bu daveti esnasında Amerikan kamuoyunu Kürt sorunu hakkında bilgilendirme amaçlı toplantılar yaptı.

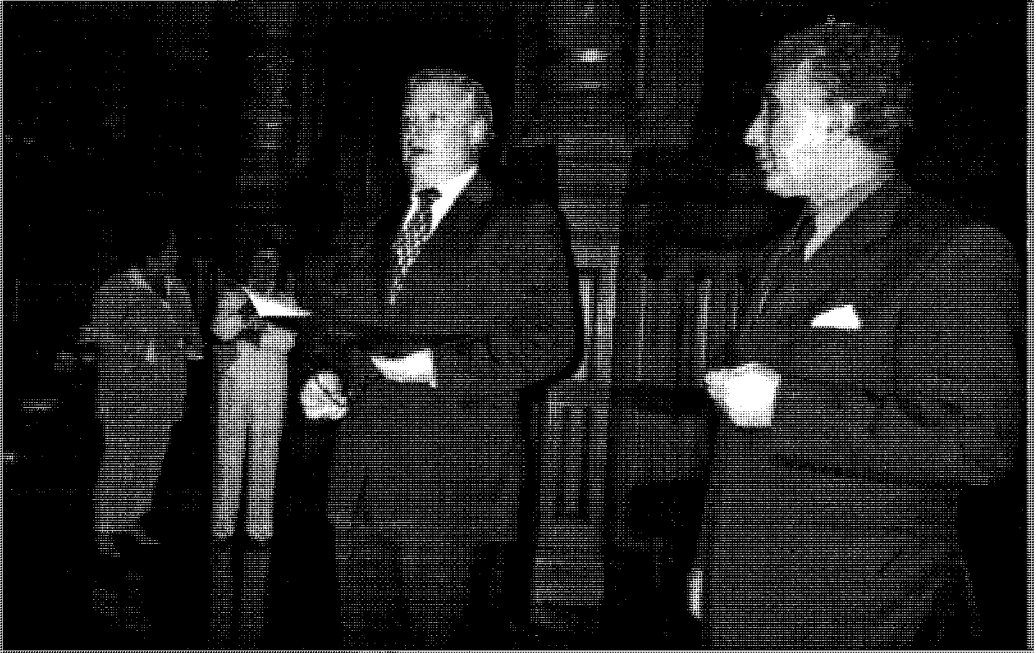
Seyahatin en önemli toplantıları Washington DC, New York City , Princeton, Boston ve Providence da yapıldı. Bu toplantılarda Mehdi Zana hem federal hem de eyalet düzeyinde devlet yetkilileriyle ve medya ile görüştü. Ayrıca Amerika'nın en iyi üniversiteleri arasında sayılan Princeton University, Brown University ve Boston University de Zana'nın katıldığı toplantılar düzenlediler.

Ayrıca bu toplantıların bir parçası olarak, Zana, Rhode Island'da halk toplantıları yaptı ve eyalet yetkilileriyle görüştü. Rhode Island Amerika'nın en küçük eyaletidir ve Boston'unun 60 km güneyinde ve New York Şehrinin 250 Km kuzeyinde dir. Rhode Island nin başkenti da Providence Şehridir.

Sayın Zana Providence belediyesi tarafında misafir edildi. Rhode Island Kürt komitesi ve yerel Uluslararası Af Örgütü

Üyeleri (Group 49) da Sayın Zana ya eşlik etti. Sayın Zana Belediye Başkan Yardımcısı Sayın Paul Brooks tarafından karşılandı.

Toplantıda, Paul Brooks, Belediye

Ödül töreni sırasında Mehdi Zana Belediye Başkanı'nın genelgesini alırken

Başkanı David Cicilline adına Newroz ile ilgili bir genelgeyi (Proclamation) okuduktan sonra Mehdi Zana'ya verdi.

Genelgenin içeriği aynen şöyle:

1. Kürtler her yıl Mart ayının 21'ni yeni gün ve yeni bir yılın başlangıcı olarak kutlarlar; newroz, tarihi çok eskilere dayanan bir gelenektir ve bu gelenek dünyanın her tarafında Kürtler tarafında bir özgürlük bayramı olarak kutlanır.

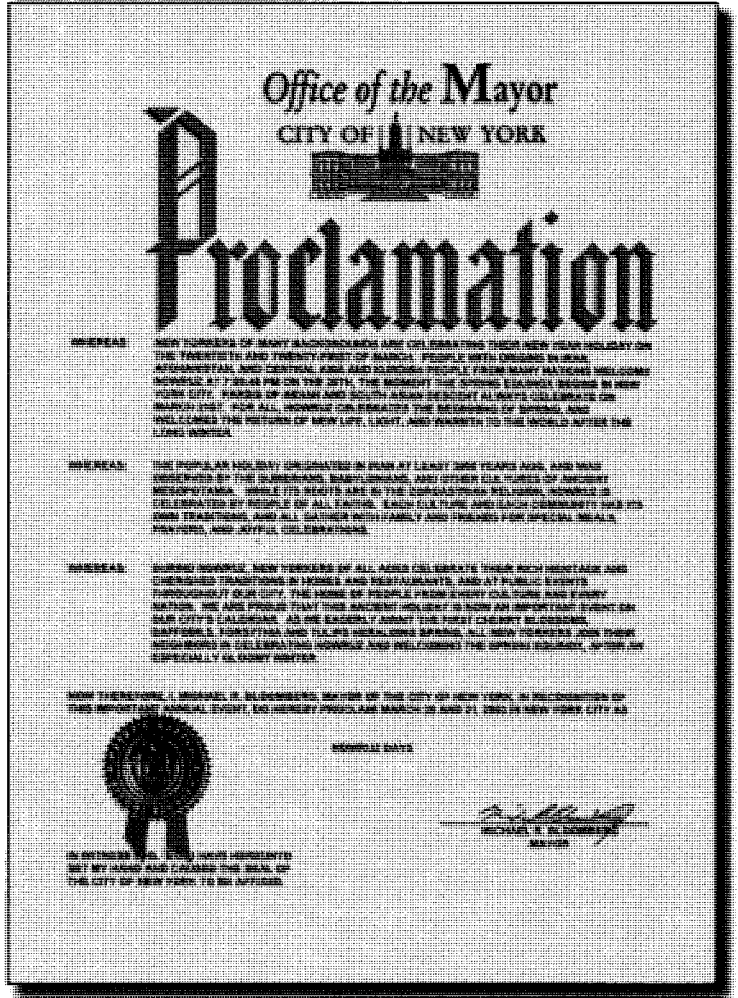
2. Newroz gününde, halk en yüksek tepeler üzerinde ateşler yakar ve halk canlı Kürt renkleri olan sarı, yeşil ve kırmızı elbiselerle halay çekerler.

3. Newroz hayata özgürlüğün değerlerini getiriyor. Bu değerler yalnız Kürt halkı için değil aynı zamanda dünyanın

çocukları, kadınları ve erkekleri içindir. Providence Şehri bu önemli bayram gününü ve onun verdiği uluslararası değerleri selamlıyor ve dünyanın her köşesinde olan Kürtler'e en iyi dileklerde bulunuyor.

Verilen belgede Rhode Island eyaletinde Newroz bir tatil günü olarak kabul edildi ve aileler arzuladıkları taktirde newroz günü çocuklarını okullara göndermiyebilirler.

Zana da belgeyi aldıktan sonra Providence Belediyesinin Kendisine sıçak davranmasında ve Kürt davasına olan ilgisinden dolayı teşekkür etti.

Ayrıca Zana Providence Şehrinin bir gün bir Kürt şehri ile kardeş şehir olması dileğinde bulundu.

Konuşmalardan sonra Rhode Island'da yaşayan Kürtler tarafından yapılan yemekler yenildi.

Benzeri bir bayram günü ilanı da New York City'de yapıldı. Şehrin belediye başkanı, Newrozu bayram günü ilan etti.

David N. Cicilline
Mayor of the City of Providence

Proclamation

WHEREAS, on March 21st of each year, the Kurdish people celebrate Newroz, - meaning "new day" or "new year" - a tradition dating back to antiquity and representing the unflagging hope of freedom for Kurdish people throughout the world; and

WHEREAS, on the day of the Newroz festival, participants light bonfires on the peaks of mountains and tops of hills, while men and women perform folkdances in the bright and ceremonial Kurdish colors of red, yellow, and green; and

WHEREAS, Newroz brings to life the ideals of freedom and liberty, and belongs not only to the Kurdish people but also to the men, women and children throughout the world, the City of Providence salutes this important holiday and its universal values on this day and offers its best wishes to all Kurds everywhere:

*Now, Therefore, Do I, David N. Cicilline
Mayor of the City of Providence,
Hereby Proclaim March 21, 2004*

Newroz Day,

Given this 21st day of March 2004

*By
Mayor*

Biryarnameya

David N. Cicilline

Serokbelediyeyê bajarê Providenceyê

Ji BO KU, di 21ê Adara her salê de, gelê kurd Newrozê -maneya wê "roja nû" an "sala nû" ye -pîroz dike ku adeteka kevnare ya antîk e û ji bo kurdan li her derê dinyayê temsîla hilkirina hêviyên azadiyê dike; herwiha

Ji BO KU, roja ahengên Newrozê ji aliyekî ve ahengdar (beşdar) li ser lûtikên çiyayan û li serê giran meşaleyan pê dixin, ji aliyê din ve mêr û jinên kurd bi cil û bergên xwe yê dilvekir ên bi rengên resmî yê kesk û sor û zer govendên gelêrî li dar dixin; herwiha

Ji BO KU, Newroz îdealên(xeyalên/hêviyên) azadî û serbestiyê vedijîne, her wiha ne tenê ya gelê kurd lê ya hemû mêr, jin û zarokên ser rûyê erdê ye, bajarê Providenceyê silavê li vê cejna giring û rûmeta wê ya gerdûnî dike, pîrozbahîyeka germ li dişîne ji bo hemû kurdên her derê;

Îdi ji ber vê yekê, Ez, David N. Cicilline

Serokbelediyeyê bajarê Providenceyê,

21ê Adara 2004an wek

Roja Newrozê

îlan dikim.

Biryar roja 21ê Adara 2004an hatiye dayin

Ji bal Serokbelediye

Îmza (David N. Cicilline)

CAYVAK'ın kongresi

Kısa adı CAYVAK olan Yeşilyurt (Celika) Köyü derneğinin kongresi 24 Aralık'ta Kopenhag'ta yapıldı. Danimarka delegelerinin ve bazı misafirlerin de katılımıyla yapılan kongrede YK'nun hazırlamış olduğu çalışma raporu delegelere sunuldu. Bugüne kadar yapılan işler konusunda tartışmalar yapıldı ve görüşler belirtildi. Bugüne kadar yapılan ve bundan sonra yapılması düşünülen hizmetler delegeler tarafından olumlu bulundu. Yeni yönetim kurulunun seçildiği toplantıda Avrupa'da yaşayan üyelerin daha aktif olarak görev almaları için çalışmaların yapılması temenni edildi.

Toplantıda tartışılan en önemli olay birlikti. Delegeler hiç bir şahış, aile, mahalle, kültürel ve politik düşünce etkisine girmeden, hiç bir çıkar ve imtiyaz verilmeden birlikte ve elele hareket ederek tüzük, program çerçevesinde hareket etme ve köye hizmet etme konusunda hemfikir oldular.

Yeni yönetime şu delegeler seçildiler: Sadık Uzuner, Süleyman Avcı, Mehmet Yurdakul, Bilal Özgür, Celal Kurmuş, Doğan Yurdakul, Mustafa Doğan, Doğan Aydın, Gökmen Uzuner, Ömer Atçı, Fevzi Kara ve Sadık Hayal.

Daha sonra yapılan YK toplantısında görev bölümü yapılarak Başkanlığa Sadık Uzuner getirildi.

SERDER'in kuruluşu

Bir yıldan beridir kendi aralarında kurumlaşmayı tartışan ŞEREFLİ'li gurbetçiler Danimarka'da bir dernek kurarak köylerine hizmet etmek için bir adım daha attılar. Kısa adı SER-DER olan derneğin adı "Şerefli'ler Sosyal Yardımlaşma, Dayanışma, Eğitim ve Kültür derneği"dir.

Başkanlığını Doğan Durukan'ın yaptığı yönetim kurulu, önümüzdeki süreçte daha fazla hizmet yapabilmek için şimdiden kolları sıvamış durumda.

Bu konuda detaylı bilgi almak isteyenler SER-DER'in sitesi olan www.serefli.com'a bakabilirler.

Malpera Xelkê Dondurmayê

www.xelkedondurma.com sitesinin başlat tığı ve bir yıldan beridir devam etmekte olan birlik/kurumlaşma çalışmaları meyvesini verdi. Gölyazı'lı hemşehrilerimiz İsviçre'nin Basel kentinde 22 11 2003 tarihinde bir araya gelerek Gölyazı Birliği Derneğini kurdular.

İsviçre, Almanya ve Fransa'dan yaklaşık 150 kişinin katıldığı toplantı, yapıcı ve zengin tartışmalara sahne oldu. Katılımcılar, kasaba ve kasabalıların sorunlarının yanında, kurumlaşmanın gerekliliği ve kasabalarına hangi yöntem ve yollarla hizmet yapabileceklerini uzun uzadıya tartıştılar. Toplantıda alınan kararlar bir kurumun gerekliliğine inanarak bunu gerçekleştirdiler.

Almanya ve Fransa'dan gelen katılımcılar kendi ülkelerinde de böylesi bir çalışmanın yapıldığını dile getirdiler.

Toplantı sonunda yönetim organları seçildi. Yönetim Kurulu: Bilal Akarsel, Hüseyin Akbayır, Hüseyin Üzümcü, Mehmet Biçer, Mehmet Şimşek, Molla Çakmakçı, Tahsin Yavuz, Ömer Koyuncu ve Yusuf Topal. Denetleme Kurulu: Ali Kale, Cevdet Çakmakçı ve Hasan Yalçın. Disiplin Kuruluna: Ahmet Akarsel, Bilal Eren ve Ömer Harımcı.

Toplantının kültür bölümünde tiyatro ve sinevizyon gösterisi büyük bir ilgi gördü.

Almanya'nın Köln kentinde bir buluşma gecesi

Orta Anadolu Kürtlerinin yöreselliğe yönelik çalışmaları her geçen gün daha fazla hissedilir oldu. Yurtdışında yaşayan Orta Anadolu Kürtleri kendi ulusal kimliğini sahiplenmenin yanında, bir araya gelme ve köyelerine, kasabalarına yönelik hizmetler götürme konusunda yarışır duruma geldi.

Kulu-Kırkpınar beldesinden olan hemşehrilerimize yönelik internet sitelerinin hizmet vermesinden sonra Almanya'nın Köln kentinde bir buluşma gecesi yapılması kararlaştırılmış.

Önemli bir değişiklik olmazsa 12 Nisan 2004 tarihinde Köln-Ehrenfeld'te bulunan Eurosâl'da Kırkpınar'lı hemşehrilerimiz buluşacaklar.

Kurdistan ne cihê terrorîstên bêdîn e

**Di roja cejna qurbenê
de bi êrîşa terorîstan
hatin şehîdkirin**

			
Şehîd Ekrem Mentik	Şehîd Seîd Abdullah	Şehîd Şewket Şex Yezdîn	Şehîd Samî Abdurrahman
			
Şehîd Mehmed Hala	Şehîd Ahmed Rojbeyani	Şehîd Saxewan Abbas û Xesro Sero	Şehîd Mehdi Xoşnav
			
Şehîd Hemîd Neriman			

Bira têkelbûna xwîna serok û rêkoşerên Partî û Yekîtiyê û hemwelatîyan bibe havênê yekbûna me

Ji rojnameya Xebat, li ser şehîdbûna tarorkariya dijminên insaniyet û medeniyetê.

Bûyera herî nexweş di jiyana mirovan de ew e ko mirov heval û bira û hevçeperên xwe wînda bike, bi tenê hedara ko jana windakirina wan jî siviktir bike ew e ko windakirina wan ji bona gel û welatî be. Şehîdên yekemîn roja cejna qurbana pîroz jî ji bona Kurdistanê delal, canê xwe da. Ev tawan mezintirîn tawan bû ko di derheqa gelê Kurdistanê û bi taybetî jî li dijî bajarê Hewlêra dêrîn û aşîxwaz de hate pêkanîn ko tê de komeke lîderên jêhatî yên gelê me û welatîyan şehîd û birîndar bûn.

Em kurd bi dirêjîya têkoşîna xwe ya neteweyî pir caran rastî karesatên weha hatine û ev karwanê şehîdan jî ne yekemîn karwan e û belkî ne karwanê dawiyê jî be, ji ber têkoşerên gelê me her ji yekemîn roja

tevlîbûna xwe ya qada têkoşînê, hertim şehîdbûn ji xwe re daniye.

Tawana yekê sibatê ji bo her armançekê hatibe pêkanîn, tawanek e nelêbuhûrî ya di derheqa geleke de ye ko nû gula hêviyên wî dibîşkive. Ev ne tawanek e ko hin terorîstan biryara pêkanîna wê girtibe, lê belê planeka mezin û xeter e û ji mêj ve ye program jê re hatiye amade kirin û gelek alî tê de beşdar in û roj bi roj jî agahdariyên bêtir têne bidestxistin ka niha çi plan li dijî gelê kurd û Kurdistanê têne amade kirin.

Em gelek baş mesaja dijminên mirovanîyê fêm dikin, gefnameka dijminên azadî û demokrasî û ronahiyê ye ji gelê Kurdistanê re ko çênabe ev gel daxwaza mafên xwe bike, çênabe daxwaza Îraqeka federal, demokratîk,

piralî û parlemêntî bike, çênabe avakirin li Kurdistanê berdewam be, çênabe dost û hevkarê cihana azad û demokratîk be.

Lê belê welê diyar e terorîst û reşdilên ko li pişt wan in pê nahesin têkoşerên gelê me û bi taybetî jî rêçgirên rêça Barzanîyê nemir û Partiya Demokrat ya Kurdistanê mirinê di jiyana bindestiyê de û jiyane di qurbanîdana ji bona gel û welat de dibînin û nikarin di tariyê de li ser gîfkan bi qelereşan re bijîn, lê belê fêr in ko li ser çiyayên bilind yê Kurdistanê bi elhoyan re bi serbilindî û di ronahiyê de bijîn û qed jî dev ji têkoşîna xwe ya rewya bernadin.

Li vir ew çarîneya Mam Hejarî tete bîra min ya ko dibêje:

*Zor le mêj e û ber le mêjûn serbillindî û bûn û jîn im
Her hem û her çîn le duway çîn mergî dagîrker debînim
Dujminanî kurd gelêk hatûnete serim û rawniraw in
Min le meydanî xebata her çeqîw im, min Sefîn im*

Rêberên me em hîn kirine ko maneya jiyana bê prensîp nîne û şehîdbûn jî pileya herî bilind e ko têkoşer digihîjê û xwezî li kesê ko digîje vê pileyê.

Ji gelê kurd re serbilindî ye ko îro ji bo avakirina Îraqeka federal û demokratîk roleke aktîv dilîze, lewra jî madam ko ew piştgiriya me ji bo avakirina Îraqeka weha dikin û taybetmendiya Kurdistanê girtine ber çavan, emê her wek hevkar û hevpeymanên hevpeymanan bimînin û ev helwêsta wan jî cihê rêz û razîbûna gelê Kurdistanê ye.

Bi dirêjîya dîrokê gelek dijminan hewl daye îradeya gelê Kurdistanê bişkênin û ê ko ev hewl jî dabe, serê xwe li çiyayên bilind yê Kurdistanê xistiye.

Mam Celal Talebanî û kak Mesûd Barzanî bi hev re li ber wênayên şehîdan.

Kak Mesûd Barzanî li gel Roj Nûri Şaweys (serokê parlamentoyê) û Mahmûd Osman (endamê serokatiya Iraqê) di tazîyeya şehîdan de.

Bijartina bajarê Hewlêra xweragir ji bal dijminan ve ji bo ko vê tewanê tê de bikin, lewra ye ko Hewlêr paytexta herêma Kurdistanê ye û parlamento û Hukûmeta Herêma Kurdistanê lêne û biryara siyasiya kurdan jî her li vî bajarê hêja derdikeve, tawana wan jî li dijî hemû gelê Kurdistanê ye, ne bi tenê li dijî PDK-ê û YNK-ê û ez dikarim bibêjim li dijî hemû gelê Îraqê, belkî li dijî mirovantiyê û hemû behakî pîroz e jî.

Eger ko merema terorîstan bi tenê PDK û YNK bûna, bila di rojêke din de tawana xwe pêk anîba, ne rojêke weha ya pîroz de, ji ber ko yê ne hov be, di roja cejnê de tawanên weha nake û pir kesên welatî û bêguneh şehîd û birîndar nake, xuya ye ew hov û ne mirov in.

Li vir pirsîyareka girîng derdikeve pêş, ew jî eve: Ev tawanbar ko bi vî awayî mejiyê van xortan dişon û wan ber bi mirinê ve

dişînin, eger ko rast dibêjin û beheştê bi xelata van karên terorîstî qebûl dikin, çima ew xwe di dewsa van xortan de nateqînin ko piraniya wan salmezî in jî.

Li vir divê em rihalên hemû wan reşdilan qut bikin yê dibîne sedema van hemû karesatan û heq e gelê kurd hîsabeke tund bi wan re bike û yê ko helwêstên wan yê durû jî hene beriya ko gel li wan rabe, bila dîsa helwêstên xwe di ber çavan re derbas bikin û ên ko rênişandêriyê jî ji terorîstan re dikin eger bawer dikin ko nehatine nasîn, îro yan sibe, dê her eşkere bibin û dê bikevin ber nifirîna Xwedê û gel û dê li çarenûseke reş rast bîn, ji ber bi piştrastî dibêjim Kurdistan ne cihê terorîstên bêdîn e û gelê me çewa di şerê dîktatoriye de bi ser ket, welê di şerê terorîzmê de jî dê bi ser bikeve.

Dikare dijmin bawer bikin ko bi karên weha terorîstî dê gelê Kurdistanê bişkinin,

lê belê wan bi xwe dît çawa hemû gelê Kurdistanê li seranserî cîhanê bûne yek deng û yek helwêst û hemû mirovdost û azadîxwaz û demokrasîxwazên cîhanê jî hevderd û hevxiyên gelê me bûn û kêman caran di dîrokê de welê çê bûye ko mîna vê carê gelê Kurdistanê yekdeng û yekhelwêst li dijî dijminan rabiweste.

Gelê Kurdistanê gelek ji wan bêdînên îddîaya îslamê dikin, misilmantir e û madam van hovan dijminatî ya kurdan bijart, bêguman çarenûsa wan dê ji çarenûsa hemû ên beriya wan ev rê bijartibûn, ne baştir be.

Niha jî ew dem e ko tev bi hev re bi dengê bilind bibêjin em hemû kurd û hemû jî Kurdistanî ne.

Bila em tev bi hev re bêtir bi berpirsiyariya xwe ya li hember gelê welatê xwe bihesin û li vir daxwazê ji hemû partî û kesatî û mamosteyên ol û her kesekî li vê Kurdistanê dikim ko cîhada li dijî terorîstan bi erka sermilê xwe qebûl bikin û ji bo parastina gel û welatî, hemû hevkarîyê bi dezgehên asayîşê re bikin.

Niha ji her demê zêdetir partiyên kurdistanî divê alîkariya hev bikin û bêtirî tevan jî PDK û YNK divê alîkarên hev bin jibo ko pendan ji tawana yekê sibatê werbigirin, ji ber derseka pir beha bû ko divê herdu alî baş jê fêm bikin.

Ev ne cara pêşî ye bi belge tete selimandin ko yê têkoşer çawa di jiyana xwe de xizmetkarên gelê xwe bûne, piştî şehîdbûnê jî xizmeteka mezin ji gelê xwe re kirine ko ev yekîti û yekhelwêstiya gelê wan e.

Belê, şehîdên me pir hêja, mezin û jêhatî bûn, lê belê hêviya her têkoşerekî ye ko xwe gorî welatê xwe bike, em jî soz didin van şehîdan ko emê riya wan bernedin û derseka welê jî bidin dijminan ko bizanibin dirba pêşmergeyên Kurdistanê, çiqasî bi êş e.

Dawiyê pêwîst dibînim ji bo helwêsta wî ya neteweyî, spasiya gelê Kurdistanê li her çar beşên Kurdistanê bikim, ko bi rastî jî ji xema me kêman kir û em piştrast kirin bi ti awayî rê nadin ko navê şehîdên riya rizgariyê wî wî bibê, ji ber di nav dilê wan de dijîn.

Ji bo helwêsta wan ya dostî û biratî, spas ji hemû partî û kesatî û dost û birayên me re li Îraqa azad, spas ji hemû dostên gelê me re li seranserî cîhanê ko bi name û telefon û bi her awayî hevxiyê û hevderdiya xwe anî ziman, spas ji wan tevan re yê hevxiyê me bûn û nikaribûn pêwendiyê bikin.

Silav li canê paqijê şehîdên bira û dost û heval û hevçeper ko di demekê pir nazik de em hêlan.

Beriya ko sersaxiyê li kesûkarên şehîdan jî bikim, sersaxiyê li xwe dikim, ew her yek ketine bin barê xema ezîzên xwe, lê belê xema tevan di dilê me de ye.

Silav ji canê şehîdên azadiyê re.

Mesûd Barzanî,

Serokê Partiya Demokrat ya Kurdistanê,

12-ê sibatê

Ew nivîsara ji malpera Kerkuk-kurdistan ji ber giringîya bûyera li Hewlêrê hatiye wergirtin.

"Gava tu li ser derd û kulê millet bibêjî helbet ew qîmetê dide te."

Dengê wî dinale, di nav çîya û newalên Kurdistanê da, di dil û hestên kurdan da...

"Hevalê bargiran im
hevalê şarêman im
hozanê gelê bîndest
endama Kurdistan im
ez dengê Kurdistan im

Hevalê me Yusuf Polat bi Şivan Perwet re rûnişt, li ser xebat, berhem, bîr û baweriyên wî yên di hin waran de, her wiha li ser planên wî yên pêşerojê sohbeteka dûr û dirêj kir. Em wê sohbetê pêşkêşî we dikin.

Bîrnebûn

-Kîngê û ji ber kîjan sebab û bûyeran te dest bi hunermendîya muzîkê kir?

-Niha dorhêla me bi rastî tijî muzîk e. Sebeb jî ew e ku hisiyata xelkê me pir kûr e. Xelkek e ku pir hatine perçiqandin; ji dirokek kûr û dûr têt, ku qiyetên wî yên mirovatîyê hatîye qedexekirin. Ji ber wê jî hemû şewayên xwe yên jîyanê bi muzîkê anîye ziman. Gava wênekêş an nivîskarekî xwe xistîye bin kar û barê wênekêşî an nivîsan, ya keda wan hatiye şewitandin, ya berhemên wan hatine wendakirin, ya jî hatine zîndankirin û kuştin. Civak hatine tirsandin, ji ber vê yekê jî berhemên nivîskî zêde xuya nekirine. Vêca hemû berhem bêtir ketine nava hunerê dengbêjan. Dengbêjan ew wêje, destan, nivîs û rist hemû di heş û ramanên xwe de xemilandine û bi dengên

xwe anîne ziman. Mirov dibîne ku "Mem û Zîn", "Sîyabend û Xec" bêtir bi dengê dengbêjan hetine roja îro. Ji bilî seydayê Xanî nivîskar zêde li ser nesekinîne. Yên sekinîne jî berhemên wan ji hêla arşîv û pirtûkxanên xelkên di ve hatine parastin. Mixabin kurdan bi xwe neparastine. Ji ber ku hemû sazîyên kurdan ya hatine xerakirin, yan jî şewitandin. Yek rê hebû, ew jî muzîk û dengbêj bûn.

Mirovan qiyetên civakî, dirokî û çandî ji her hêlên jîyanê dikanîbû bi tenê ezber bikira û bi dengbêjîyê bianîya ziman. Di serê xwe de ragirtin û ragihandin, bi serê xwe wek filozofîyê hunerekî mezin bû. Dengbêjên kurdan li ba min heryek filozof, nivîskar û zanayên mezin in ku wan bi malavayî, bi dengbêjîya xwe li ser bingeha çand û hunerê hemû qiyetên me yên

şînas û giranbiha heta vê rojê anîn û ew spartin me. Lê dengbêjên me mixabin birçî û perîşan mirin. Sebeb jî ew bû ku em ne xwedî sazûman bûn. Min bi dengbêjîya xwe huner û muzîk xiste xizmeta sazûmanxwazî. Gelê kurd ne azad be, halê huner û hunermendîyê jî xirab e.

Sebeb ev bû, min ew hunerê dê û bapîran xiste xizmeta ax û azadîyê. Ez bawer im dengbêjîya min berdewamîya wan kesên mezin û giranbiha ye.

Helbet min dengbêjîya xwe ji navçeya herêma bakur girt. Muzîka me bi delal, lawik, lawje, destan, payizok û heyranokan, bi cuda cuda miqam û awazan pir dewlemend e.

“Delaal e, hey lê lê delal

Lê lê delal,

Sala îsal ez heliyam, ê te tu çawan î ...”

Ev delal gelek li hêla me hene, reng û dengê xwezayê ewqas rengîn û ciwan dikin û bi awazên delalên xwe dixemilînin. Ew bi wî awayî habûna xwe ya mirovayeti berçav dikin, xwe îfade dikin.

-Gelo xeyala te çi ye?..

-Di zaroktiyê de xeyalên min gelek dewlemend û rengîn bûn, ji bo pêşerojê min gelek tişt dixwast. Lê tu mezin dibî, gerek pir biaqil bifikiri.

Dengxweşê me pir in, malbata me jî hemû deng xweş bûn, derdorê me jî were bûn. Me ji dengxweşiyê û hunermendan hez dikir; komikên muzîk û bilûrvanan, şivanan û derweş û her şêwe muzîkar dihatin cem me û diçûn. Oda me ya rûniştinê ya li gund gelek fireh bû, bavê min ji şivanan hez dikir, bi wan re rûdinişt, dûr û dirêj distiran, çîrok û xemîşok digotin. Hunermendan, çîrok û destanên kurdan yê kevn bi seantan distiran. Ez zarok bûm, min guhdarî

dikir, hetanî nêzê destê sibê di nav wan de rûdiniştim. Dema ku min guhdarî stiranekê dikir, min ew hemû di yek carê de hildida, ew di serê min de rudinişt. Dema ku min ew stiran roja din distira, bi rastî herkes şaş dima. Digotin çawa lo, wî şeva çûyî guhdar kir, îro jî hemûyî distirê.

Ev jî ku tê? Mesele ew bû, ku min çîrok hemû jî serî heya dawî wek rêzekê di mejiyê xwe de diparast. Min car caran ew şîrove dikir, berfireh dikir.

Dengbêjek li ba me hebû, wî şevêkê stirana “*Caferê qereçî*” got. Te ew bihistiye nebihistiye nizanîm. Min ew stiran hemû, ji serî heta dawî, di serê xwe de girt û bi xwe jî tiştin bi ser xistin û stira. Îcar însan roja din şaş mabûn.

Civatê bang min dikir, kêfa xwe danîn, dilê xwe şa dikirin

-Ango ew tişt bûbûn bingeha muzîke te?

-Erê, bingehek muzîkî hebû, hezkirinek me jî hebû û pê re jî mesela me ya rastî û realîteya me hebû, ku li ser muzîkê rûnişt. Wan hemû di nav hev de cih girt û di warê kar û hizmetê de jî qismetê min ew ket, min bi wî awayî dest bi hizmetê kir.

-Gelo armanca muzîka te heye û çi ye ?

-Armanc helbet heye. Gava min dît ku muzîk wê bêtir xizmeta fikr û ramana netewî, pêşketina kurd û Kurdistanê bike, min dît ku hezkirineka pir heye, daxwazî zêde ye, min dest bi muzîkê kir. Di vî warî de gelek hevalên jî ez teşvîq dikirim û digotin, te kaset û plak çênêkir, bila be, ji bo kurd û Kurdistan bistirê, ew ê hizmeteka pir û pir baş be...

-Sivan Perwer li her çar parçeyên Kurdistanê û li diasporayê tê hezkirin û guhdarkirin. Tu vê bi çi ve girê didî ?

-Ez wê bi çand tiştan ve girê didim. Neyar hunermendan ji nav kurdan hildibijêrin û ew klasikên kurdî yên heja digrin, li ser melodîya wê bi şeweyek tirkî, erebî yan jî farsî didin stirandin. Ev bêtir dibe sebeba asîmîlasyonê. Ez di şûna wan hunermendan de bim, ji bo pere, ya ji bo xwenasandinê, xwe pêşandanê ez tucarî li miletê xwe vê zulme nakim. Ez ê xwe pêşin bi şaxsîyeta xwe û zimanê xwe, bi miletê xwe bidim qabûlkirin, pê ra jî wî zimanê delal bi wê armanca xweş bikar tînim.

Gava Kurdistan azad be, xelkê kurd azad be, wê gave ihtîyac bi tiştên wiha pir namîne. Mirov êdî hunermendiyê dike. Bi navê hunermendekî kurd meriv dikare tirkî jî bistirê, erebî jî, farsî jî. Lê vê gavê ihtîyac gelek gelek bi stirana kurdî heye.

Min di serî de dest avêt stiranên kurdî û bi kurdî stira, derd û kulên milletê xwe bi zimanê wî deranî. Kurd gava ew li ser derd û kul û azadiya wî bibêje helbet qîmetê dide wî.

Wekî din, navçeya me zaravayekî cîwan diaxive. Bedirxanan ew hilibijartine, kirine bingehê rêzimana kurdî jî. Ez bawar im, ew zaravayê min, di wextê de, bi hemû Kurdistanê xweş hatiye, hezkirin û guhdarîkirineka fireh jê re peyda bû.

Ya din ji deng e. Deng car caran bi hemû xelkê xwaş tê, jê tê hezkirin, tê guh-darîkirin. Noxtek din, şîrovekirina hunermend e. Hunermend çandî baş dikare şîrove bike, deng, melodî û armanca baş bi hevra girê dide, xelk jê hez dike. Ya din jî bijartina şewayê hunerê, ya melodîyê, lihevhatina melodî û tekstê ye.

Ew heyacan û ew xeyalên serê min, ew enerjîya min e, ku li hêla min e. Ev hemû gava ku digihîjin hev, hunermend bi carekê de komplet (temam) dibe. Di nav xelkê dunyayê de ji digirim, derim tîm; di vî warî de jî gelek serfiraz û kêfxweş im, çî millet guhdarî min dikin, hez dikin û caraka din

Şivan si şeva ahenga piştigiriya navnetewî de li gel Prensês Dîanayê

Şivan Perwer bi Bîrnebûnê mijûl e.

dixwazin. Ez di vî warî de bi rastî serbilind im ku huner û muzîka kurdî dikarim bibim ne tenê dîaspora kurdî, xelkê dunyayê jî.

-Van salên dawîyê tu li pir hefle, şev û konsertên ewrûpayî jî beşdar bûyî, tenê ji bo ewrûpayîyan. Gelo Şivan dibe navnetewî?

-Ewrûpî jî bala xwe didin ser muzîka min, dengê min û gelek caran jî bang min dikin, daxwazîyên min dipirsin û tûran çêdikin. Van 3-4 salên dawîyê tevî gelek festîvalên alemî bûm. Heta hînan ji wan xelat dan min, hinek hebûn hîlbijartinên muzîkar û muzîkan kirin, hejmara yekem dan min, biryar dan ku albûman bi min re çêkin; niha li Swêdê yek çêkirin. Li Îspanyayê çêdikin, li Fransayê yek derdikeve.

-Li Awustûryayê tişteki balkêş bûbû, min ew di rojnameyên Almanayê de xwendibû?..

-Erê, bi Kurt Ostbahn re me projeyek

pir û pir baş danî, çapemanî û medyaya Ewistûryayê bi berfrehî li serê sekinîn.

-Tesîra muzîka te di hişyarbûn û xwenasîna kurdan de çi ye?

-Vêya tabî ku merivekî li derî min bi xwe şîrove bike, baştir dibe. Ez bi xwe nikarim bibêjim dengê min, muzîka min xweş e, kurdan ji min hez kirîye... Lê ez bi ku de derim, ez dibînim ku xelkê kurd bi heyacan û hezkirin û hin kes jî bi girî ber bi min tîn, pir û pir kes bi dilekî mezin hez dikin. Ez dibînim ku, wê muzîkê gelek tesîr kirîye. Di vî warî de ez xwe gelek berpirsîyar û bextîyar dibînim; dixwazim wê xizmetê hîn baştir bikim; , warê xizmeta cihgirtî berfrehtir bikim. Bîngeha wê çêkim ku di dîroka kurdan de dûr û dirêj rol bilîze.

-Hezkirina te, hezkirine gel e yan jî ya muzîkê ye?

-Ez bawer im, ew herdu bi hev ve girêdayî ne, tu car jî hev nayên qetandin, yanî eger li ser

mirovan tesîrek nebe, mirov nikare muzîkê jî çêbike. Hezkirina gel nebe, muzîk çênabe. Meriv dikare bo pereyan ji muzîkarî bike, lê muzîka ji bo mirovatîyê, bo xelasîyê heş û ramanên mirovatîyê êdî xweştir e. Eger Helepçe nabûya, min jî stirana Helepçeyê çenedikir. Eger Kurdistan bindest nebûya, min stiranên ser Kurdistanê çenedikirin, eger azadî ne gerek bûya, min stiran li ser wê çenedikirin, eger Cigerxwîn nebûya min ji wî stiran nedigirtin, “*kî ne em*” nedigot. Yanî hertişt tesîrê li hevdu dike, civak, muzîk, mirov.

-Em bèn ser mijareke din. Dikarî derheqa peywandîya sîyaset, huner û hunermend de çend tiştan bibêjî ?

-Niha, di wî warî de êşên me gelek in (kenîn); êşên me ji me ra kompleks çêkirine. Em bi kompleksên xwe gelek caran xwe dixwin, dikûjin û perîşan dikin. Belkî jî ew kompleks nebe, em ê hunerê hîn baştir, hunerê rehetir, medîtasyonel, natural, yê evîni çêbikin, ku mirov pê rehet bibe, kêfxweş bibe.

Di destpêke de rola huner û hunermend pir mezin e. Car heye hundermendek dibe sebeb ku, miletek temamî bi xwe şiyar dibe, radibe, xwe organîze dike û xilas dibe. Hunermend di heşê wî gelî de ya dimîne, yan jî namîne, belkî ji tevî dîrokê dimeşe, diçe. Ew helbet bi hunermend ve ji girêdayî ye.

Lê mixabin, ew sîyasetên ku di destpêkê de em hîşyar kirîne, ew hîn bendora xwe ya destpêkê dewam dikin. Çawa di nav gelekî de partîyên cuda cuda li ser pir dengî, pir rengî hene û lazim in, ev yek ji bo huner jî, ji bo xebata ticarî jî û ji bo ya dîplomatîk ya tekilîyên bi hemû dunyayê re jî lazim in, ji bo her awayê hêla jîyanê lazim in.

Heqê tevgerên sîyasî tune ye ku bandorê li ser hunermendan deynin û bibêjin wek

min bikin. Ew dibe şeweyeka diktatorî. Heta car heye li ser hunermend êrîş tên kirin. Te li hunermend da, te hunerê xwe qedand, ji ber ku ew hunermend mehçûb dibe, biçûk dikeve, dikeve bin bandoreke xirab, ruhê wî tê kuştin. Gazindên hunermendan di vî warî de gelek hene. Hunermend gerek azad, bifikir û serbilind be. Ji alîyê din de ew ne heq e ku hunermendekî kurd qasî karkerekî maaş negire. Sîyasetên kurdan car hene, bang li hunermendên tirkên ên klasên sîsiyan dikin û komek pere didin wan, lê yên xwe?..

-Doza kurdan îro gihîştîye qonaxeke hesas, tê de risk ji û şans ji hene. Çi gerek e bê kirin da ku risk kêm û şans zêde bibin?

-Belê, niha ez bi xwe sî sal e di nav vê qerembolê da, di vê meydanê de diçim û tîm. Ez yek ji wan siwaran li hespê xwe me, ez jî di nav cirîda xwe de me. Yek ji wan im ku, siwarê neketî me û hespê min jî newestîyaye. Em bi cirîd tên, tên.... nêzikî cihekî dibin ku, li ber me gelek bend hene. Em dikanin li wan astengan rast werin ku, nikarin jê derbas bibin, bikevin, yan ji em dikarin rîya xwe bi awayekî ji ser wan bibirin, rîya rastî ji xwe re bibînin. Ji ber ku rîyên din jî hene.

Ew fikir û ramanên ku me sîh sal berî vî destpê kiribûn ne lazim in. Ew fikir li dunyayê hemî hatin gihertin. Îro sîstem û dezgah û pergala ji alîyê coxrafi, aborî, sosyali û çandini bi her awayî hatiyê guhertin. Hêza gerdûnî tevlihev bû, serûbin bû. Şerê sar, yê ku heta 10-12 sal berî vî hebû, îro qadîyaye. Rewş ketîye warekî din. Ew sîstemên ku me li dunyayê jê hevî dikirin, hemû faşil bûn. Kurd jî gerek di vî warî de bifikirin, carek din werin, li hev rûnên û bibêjin: “Birano, xwişkino ! Em wek miletekî gerek çî sîyaset

û rêçan bidin ber xwe, em jî gerek rîya xwe ji sedî-sed biguherin û li gora xelkê dunyayê avadaniyê bidin jîyana xwe ya ciwakî ya nû. Em wer bikin ku ji civaka dunyayê şûnda nemînin. Ne gerek e em tim û tim bibêjin sosyalîzm û sosyalîzm, ne gerek e ku em bibêjin komunîzm û komunîzm, kapîtalîzm û kapîtalîzm. Em bibînin ku civakên dunyayê di çi rêçayê de diçin, çi sîstemê ji xwe re çê dikin, em jî li gora wan ji xwe re çêkin. Êdî ne Nikaragua, ne Angola, ne Vietnam, ne Çîn û ne Ûris, ne Amerîka ne nizam kî têkilî konê me nebe, em di konê xwe de azad bijîn.

Em civakek mezin in. Eger bi rastî em van guhertinan bikin, hêzek me ya pir mezin heye. Berî 10 salan em 40 milyon bûn, ez vê gavê dikarim bibêjim em 40-50 milyon in, yanî em civakek mezin in û me pir gav jî avêtine. Em nêzî armanca xwe bûne. Astengî li vir sekinîne, dikarin me bifelişin, lê em dikarin wan derbaskin. Hespê me bi cirîd diçe, xurt e û neketîye jî.

Gerek hunera kurdî roleka mezin bilîze, ji ber wê jî hunermend gerek xwedî, fikir û hişkî azad bin da ku azad û serbilind huner dayne; sîyasetmeder jî , tucar jî eynê wer bikevin qonaxekê. Kermendê kurd gerek dest bi hev din, karûbarê ticarî bilind bikin, kapîtal çêbibin, bi vê kapitalê dikarin xizmeta milletê xwe bikin.

Civaka me hewceyê ku alîkarî û piştgirîyê ye; sîyaset divê destê xwe dirêjî hevûdu bikin. Girîngtirîn ew e ku enîyeke netewî çêbibe, ku her kurdek bikare tê de were ba hev. Konekî me hebe, em hemû li bin sîya wî bisitirin.

-Di warê hevdurexnekirinê de di navbera kurdan de êş û xerabî zêde ye. Tu çi dibêjî?

-Bi rastî ev pîrsek gelek xweş e. Çewtîyeke mezin e, ku em însanan dikin bin kontrola

xwe, wan dîrek rexne dikin û em haysîyeta wan dişkênin, fikir û ramana wan xirab dikin. Rexnegirî gerek ne ji bo ketin û xerakirina warê civakî û şexsî be. Mirov xwedî argument û fikir be, xwedî agahî be; dîtînen mirovan zelal û berçav bin, mirov bi xwe bawer û zana be. Ez hunermend im, eger ez di huner de gihîştîme baş e. Ez baş huner dizanim, na nizanim? Yê ku sîyasetmedar e ji xwe pîrs bike, ka ew sîyasetê dizane yan na!

Rexne ji bo wê ye ku, wî kesî, merivî bi pêş xe, ne ku şûnda bibe, rewşa wî xirab bike. Karim sert rexne bikim, lê gerek fikra min fikreke berçav be, ku însan bikare tîbigihêje, fêdayekê li wan kesan û ciwakê jî bike. Rexne, divê hînekî li gora dinyaya pêşkêrî be. Kurd gerek gora dinyaya pêşkêrî gavan bavên û rexnegirîyê jî wek wan bikin. Mesela em bibêjin tevgera kurd li vir, li Awrûpayê xizmet dike, ne were ye? Gelo kî yê xizmetê bide? Yê ku li gora şert û ramanên welat gihaştîye, yan yê ku li Awrûpayê mezinbûye? Kesên ku civaka xwe û ya Awrûpa baş nas dikin gerek li ser îdarê bin. Hingê bêtir fêda wan ji welat re jî heye. Bi rastî şertê welat û şartê vir pir cuda ne. Binêre, Li Kurdîstana başûr, 12 salan îdare kete destê wan, bawer bike ji hemû dewlatên navçê pence sal pêşdatir çûne. Kurd vê gavê mûsaîd in bi şewayê pêşwerû û demokrat û modern sîstema xwe ya îdarî deynîn.

Rexne bila bê kirin, lê dostê kurdan kêman in, bêtir divê kurd dostê hev bin; bo wê ji hewce ye ku rexneyên wan bi tolerans bin, lîberal û demokrat bin. Însan xizmetê dike, ku xizmet kir şaşîyên wî jî pir in. Ez ê hingê rexna wî bikim, lê xizmeta wî jî ji bîr nakim, kî dibe bila bibe.

Çima em ê bikin mesela Robespîyer û Dalton. Dalton hevalê Robespîyer yê herî baştir bû, qehremanekî gel bû, ew kuştin.

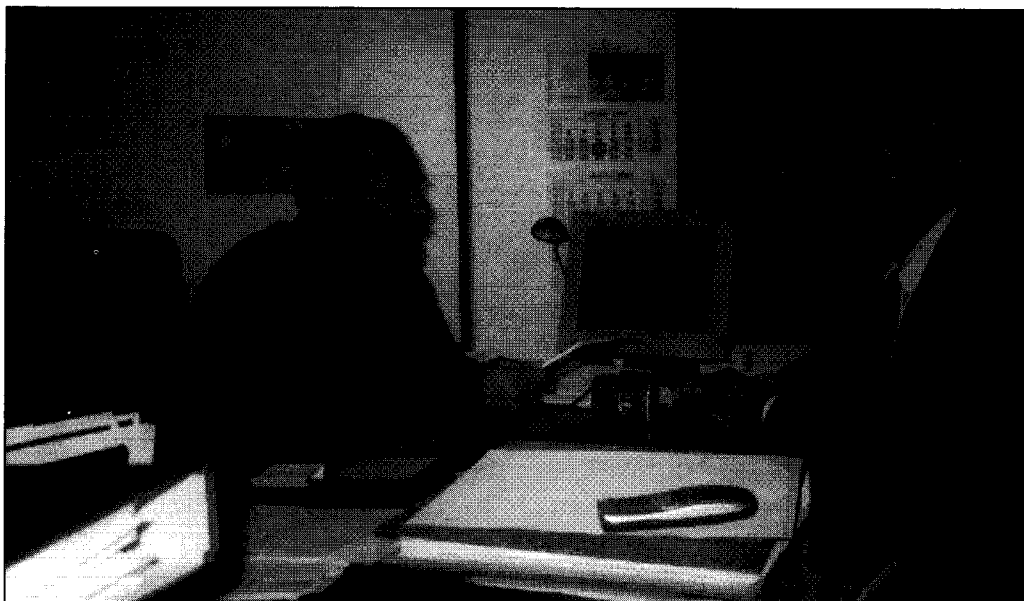
Xelkê go, hûn çi dikin yaw, meriv Dalton dikuje! Go: “şoreş zarokên xwe dixwe“. Yani, bila îla şoreş me bixwe?! Ew çi mesele ye? Em şoreşê dikin ku em bijîn, şoreşê bijînin, em jîyana nû bibînin, azadîyê bibînin, kefxweş bin, govenda azadîyê em bigirin, ne em bimirin bavê min! Çima am qurban bibin? Ji ber vê yekê, me zaten qurban gelek dane! Xebat û xizmet ji bo çi ye?

-Hunermadîya te beta niha di kijan qonaxan ra derbas bûye û gihîştîye kijan qonaxê ?

-Hunermadîya min li gora rewşa kurdan dimeşe. Kurd gihîştibe çi qonaxê hunera protest a Şivan Perwer jî gihîştîye wê qonaxê. Lê tiştin jî hene, em dibêjin li gora dîtînan merivan bi pêş dikeve. Gelo ma her kurdekî wek min dîtîyê an nedîtîye ew jî meseleyek din e.. Niha ez li hemû dinyayê digerim, min gelek çand, huner, welat, şêwe û sistêmên jîyanê dîtînin. Xwezî û seltenatê wan dibînim û di min de gelek guhertinan dikin. Mesele tu diherî Amerîkayê bi sistêma xwe rewşeke wê heye, tu diçî Rûsyayê hewakî din e, diçî Avusturalyayê awayekî din e, diçî welatê ere-

ban wekî din e, tu diçî Afrîkayê bi awakî din e, her welatekî li gora xwe sis-temek danîye. Hemû cuda ne. Gava tu li Ewrûpayê dinêrî êdî ji hemû cihê dinyayê bêtir bi pêş ketiye, sistêma xwe bi rêk û pêk danîye, pîvana her tiştî ye. Tu derî Skandînaviyayê, dibîni welatê herî demokrat bi rastî ew in; Swêd, Norveç, Danîmark, Fînlând, gelek demokrat in. Li gor vê jî fikra mirov çêdibe. Wan dîtînan di min de pir şikil daye, ez gava li xelkê xwe binêrim ez naxwazim mîletê xwe li jêr bibînim, tersê wê, ez dixwazim mîletê min rabe! Dîtînen min eger pêşketî bin, bi min re ê mîletê min jî bi pêş keve. Ji ber vê yekê hunera me di warê jîyana sosyal, sîyasî û çandîni de roleka mezin listîyê û gihîştîye qonaxê mezin, gelek pêşketîye. Têkiliyên min bi hunermendên dinyayê re gelek dibe. Lê di warê teorîk de kemanîyên me gelek in. Ji ber ku sazîyên me yên akademîkî û yên enstîtusyonel baş nehatin demêzrandin, em vê gavê gerek e serî li wan bidin, xwe di warê teorîyê de ji bi pêş de bibin.

-Di destê te de niha çi xebat heye? Me bibîst û em pê pir şa bûn ku te dil heye,

Di dema hevpeyivîniyê de Şivan Perwer û Yusuf Polat bi hev re.

di kaseta xwe ya nû de stiraneke ji yên kurdên Anatolîyê jî bistireyî. Peywandîyên te û kurdên Anatolîyê çawa ne?

- Belê niha çendek di dest min hene, le ew min têr nakin; hewayê wan xweş in, baş in. Lê ez dixwazin mena wan jî hîn pir baş û bi cih be. Bo wê jî min pir caran ji xelkê me yê Anatolîya navîn helbset û stiran xwestin; ez bi xwe bi rastî ji hemû mîlete kurd hezdikim û ji xelkê me yê Anatolîya navîn jî, ku bi sedsalan kurdîtiya xwe parastine û berdeham dikin, her fedakarîyê ji bo gelê kurd û Kurdistanê dikin. Ew jî li gora şêwayê jîyana xwe muzîkeka xwe dibêjin. Helbet berhemên xelkê me yê Anatolîyê yên taybatî hene û ez dixwazim ku ew taybetmendî di kasetên min de jî cih bigrin, bi wê jî min çendek ji wan hîlbijartine û dixwazim di albuma xwe de yekê binim ziman. Lê ez hîn dipêm, yeka hîn baştir were ji min ra. Bo wê ji ez ê kêfxwaş bibim ku , xwendewanên Bîrnebûnê ji kerema xwe re tekîlîyê bi min re deynin û stiraneke hîn xweştir û bimahnetir bidin min.

-Te kurdên Anatolîya Navîn kîngê nas kirin?

- Ez zaro bûm, ez bawer im sala 1967an an jî ya 1968an bû, havîn bû, me genim diçinî, xwedîyê biçerê bi bavê min ra bi kurdî deng kir. Gotin, ew ji Konyayê hatine. Îcar ez li vir şaş mam. Min go bavo, ma ew ne tirk in? Bavo go: kurê min, ew ji Konyayê ne, lê ne tirk in, li wir jî kurd hene. Ez çûm ba wan, min got: Apo hûn kurd in? Go: Aaaa! Wê gavê min dît ku kurd li Konyayê hene. Helbet gava ez hatim Enqerê, gelek heval

û dostên min ji xwendewanên Haymana, Bala, Cihanbeyli, Polatli, Külû, Kirşehîrê peyda bûn. Min ew baştir naskirin, ez çûm ba wan, malên wan û min dît ku ew hîn bi urf û edetên xwe giştî kurd in, ruhê wan ê kurdî ye. Gava min xwend, stira jî xwedî li min derketin, ji min hez kirin. Li Stenbûl û Enqerê hevalên me yê kurdên Anatolîya Navîn gelek hebûn û ruhê wan jî di meselên millî de gelek baş bû, me bi rastî, bi wan îftîxar dikir, serê me gelek bilind bû. Me dît ku, ruhê kurdî tu caran namire. Îcar ji wê gavê heta niha em di nav hevda ne, gelek dost û heval in, wan heta niha xizmetek mezin jî pêşkêş kirine.

-Dikarî çend gotinan ji xwendewanê Bîrnebûnê ra bibêjî ?

-Bîrnebûn koverek pir delal e û navekî xweş jî li xwe kiriye. Çûyîn û hatina xelkê me yê wir berçav dikin, elbet bi mesela kurd û Kurdistanê ve jî girê didin, da ku xelkê me li wir çand, ziman û hunera xwe biparêzin. Xwendevan gerek xwedî li Bîrnebûnê derkevin, da bibe koverek birêkûpêktir û bêtir îmkanên wê çêbibin, belkî mehanî, yan jî panzdeh rojî bê çap kirin. Ev teke kovar e ku bersîva kurdên me yên Anatolîyê, agahîyê di derheqê wan de dide. Bîrnebûn bi zimanekî pir xweşik jî dinivîse, mala wan ava be. Ez gelek silavên xwe pêşkeşî wan dikim, hergav jî li gel wan im, çi awayî xizmet lazim bibe, ez hergav ji bo hertiştî hazir im ku piştgirîya Bîrnebûnê bikim.

E-maila Şivan Perwer: s.perwer@web.de

ÊŞÎYA DÛRÎ

Heyderê Hewsîn...

*Bi dorê dorê,
ne bi zorê*

Ku meriv ji Kirşêrê, biderket rêke dûz, rehet û fereh -mîna qederê qalewa,-direj dibê ber va Enqerê. Rê, ku hatê nav Özbaxê, doralîyê tijî ker, kûçik, dûkan, rêxistinên sebze, kelekzebeş û ê keleş dibe mîna cihê mahşerê. Ji Özbagê, bi şun da rehetî dikevê bedenê rê, û mîna marekî dixuşe, hetanî binî Pizbênîkê, Ji vir bi şun de rêka zirav, xar-xûrtik -mîna qederê xizana-di binî Pizbenika ra ber ve gundê tirka, Hassöyûk, Üçler û Dulkadirli çerx dibe. Tabira, li sinorên wa gundan, piştê xwe daye doreçiyayê bilind, mîna kalekî sêsed salî westî li dinê dinêrê. Ji dûrê de, camî û xaniyên ser bi kiremît, di bin royê de, dibiriqin. Kêlekê xwe danîne kêlekê gom û axirên kewn -mîna govenda ku kal û xort bikşînin-dirêj bûyê hetanî navkê çiyê. Ku wesayît nêzikî gund bû, giran, giran ji bin toz û şewqê ro, teferuat û tekilîya bîna, heywan û kesan, bi derdiket. Li axzê rohelatê gund, goristanê xwe dirêj kirîyê, hetanî ser rê, a ku dikeve nav gund. Li hemperî goristanê kanîka çê. Min li ser wê kanîyê wesayît dawestand û fatîhek xwand. Ji avê sar û pakij -mîna ruhên mirîyên ezîz-qultek vexwar.

Ku em, ketin nav gund, doralîyê me tijî kurik bûn. Kurikên xizan, serçav naşûştî, kinc dirrî, belengaz. Ji dinê bêxeber û ji qelewîyê bêpar, lê tijî omîd, bi şayî û lîstik baz didan. Mîna dilê min î, ku di qefesa xwe de baz dida, hesreta bîst û çar salan. Yas û şawata bîst û çar sala di hev gerîn, tew-hew

bûn, Bûn qirrînî, qirrînîyê ku erd û ezman hembez kirî. Bû jîyan, li ser xalîya hîşk belew bû. Bû hêşinî, bû şewqa ro, bû av, dilopkir ji çavê min de, mîna av û hayat, bû kaserêk, kaserêka ku di deşt û newalên çîya de xwe kişandê serhew -mîna berxê li ber kozîyê-raket. Bû mizgîn geştiye dayka min...

Dora din a ro, ez bi şafaqê bi xwe hêşiyam û derketim derva. Nezerê min li ser gund -mîna, dayka ku serî kurikê xwe mist bide-çerx dibûn. Giran-giran li ser baxçê ku berê tijî dar û çiçek bû. Tabira -axê gund-ê ku wa gunde çêkirî... Ji kon û çadîran, derbasî mala û cihekî berdewam heta axiretê. Şun da, derbase şunê xermana bûn. Li ser zevî û ergan da xuşîyan hetanî Gire Biçûk, derbasê Kanîya Jêr bûn, baz dane Çuqureşmê, li Gomê Mistê solix helînan.

Ro, cihê ku jê derkewe, zer, sor û pembe kiribû. Mîna bêşika ku xamilî -bi oya, neqîş, sinc û morîyên çava. Ro hate dinê. Wek dergûşa ku derîyê wî, çend sal in tê çavkirin. Gollî, Sêrek, perrekî Şayîplîyê, di binî şewqeka sor da com bûn. Serî gazê, li perî gund, axzê Zîyaretê, wek orxana bineqîş, biriqî. Ji bin wê cumbuş û şematê renga da, dengêkî mîna ku hezar salî di binî erdê da mayê û îro ji bin xalîyê biderdikewê. Mîna bakî, hezar sal di hundirê xwe de sekînî û îro, ji wir derdikewê, germ û şiha... Mîna aveka, ku hezar salî di binî çîya û zinaran de digerî û îro rêya xwe dît û îro bi derkewê, bi newalan de bixuşê. Xûşîya, gêştiye min.

*Heydik pezê xwe fit ke
Derî gomê xwe kilît ke
Cotek memkê yarê
Ji pezê xwe re, bi çang û zîl ke*

*Dînê, dînê min mihelînê
Serî li xwe li min megerînê*

*Xudê miradê min û te bikira
Min ê beref kira şeva îne
Me çiyên xwe dîna ber kulînê
Dînê tu e qaltax î dînê
Di dest xwe da dixelînî
Serî li xwe li min digerînî*

*Dînê, dînê min mihelînê
Serî li xwe li min megerînê*

Ez, di cihê xwe de camidîyam, bûm buz. Bi deng ra rîtm û awakî yêk, zîl-zangil û kalîna berx-kara tew-hew bû. Wek, orkestraka sîfonî. Tinnî û awazê orkestre germ, ez hêllandim...

Heyderê Hewsîn, kilam birrî û silaf da min.

»Ebo, tu bi xêr hatî!«

»Bi xêr û silamet Heyder! Destê te paç dikim. Çing î? Rind î?«

»Erê, erê pez î danawestê, li qusûrê mêzimake! Ku tu dixwazî, îro berwe min were, em ê bavênî şorê.«

»Tu, bi kîjan axzê de terî?«

»Ku tu hatî Gomê Kuşê, ez î li wir im.«

»Ee, de ma oxira te û pezî te, vekirî be.«

Ez, dîsa runiştîm. Xarziyê min, ji min ra qahve anî, di guhê min de tinnîya dengê Heyderê Hewsîn, mîna dengê gulbangekî... Dew-dewî nîvro ez ji mal biderketim -mîna ku min gotî: Tabira, sê alîyê xwe çîya ne. Bilindîya wan hezar gav hene. Ez, giran, giran -mîna kurrikê ku bi hembêzê dayka

xwe dê helkişê û ji pêsirê wê şîr bimêje-helkiştîm. Nêzikî seriyê çiyê bûm. Solix ji min hate birrînê. Ez li ser zinarekî runiştîm. Min cixarek wêxist, bakî germ û xwerde, dûmanê cixarê, ber we gund belaw kir. Nûha, gundê Tabira, li binî lingê min xwe dirêj kiriyê, mîna pisikê li ber arê kullînê, boça xwe kişandiyê ber pozê xwe, xore-xore rakêtîyê. Di binî gund ra deşteke dirêj dibê, heta Sêrek, Sura, Xelledîna, Pörtêq ji wê bi şun da doreçîyanê bilind, bi şefaçê ra dibine yêk û digêşîne ezmanê. Di bin şewqê royê de, zewî û çeyîr pêl bi pêl mîna dêrya dilleqîne.

Wexta, ezî kurik bûm, min bi hevalan wa Hingîjo(kevir) lûl dikirin, ji van çiyana da. Li wê deştê, nuha li binî lingê min, em li hespa sîyar dibûn, mîna têllazakî difirîyan, şên û şayî... Îro, di navberê me re sî û sê sal wenda ne. Sî û sê salên ku bê şewq, bê jîyan, mîna çikina pîrekê, girêdayî û ku qa we nebe heta axîretê. . Sî û sê salên ku mîna agirê cixarê bedena min dişawitîne û qîrrîniya min, a ku kes nabihîze û guhê min, ker dikê...

Ez, gêhiştîme ser Kanîyê Kuşê, -kanîka av pîrr û bi çar hawza yê-rûniştîm. Mişkek rabû ser lingê paşî bi wît-wîteke silaf da min. Berê, me wa mişkana digirtin û qoşe arabe dikir û bi wan dilîstin. Ez di binî fikir û ramanan de mayî bûm. Bizinek, hate ser hêwzê kanîyê, hîn ku dewê xwe bi avê nakir li min dinêriya, bi şewqeka kesk, mîna nûrê di çeroka de.

Şunda, keriyê pêz û di dû wan re, Heyder li ser kerê, li kêlekê wî du kûçik, yêkî reş û yêkî sipî.

Heyder, pez azar kir, hate herdê min. Min, destê wî paç kir. Ji xoş-bêş bi şunda got:

»Te, ji zûwa yê ku çayê çollê, wenex-wariyê! Çaye bi agirê kuşkûra.« Çavên xwe yên hêşin dibiriqîn di bin burîyê gewr de, nezare wî ê şilbûn.

»Çi derawe bikim! Dilê min î dixwezê emma... tu ê zahmet nekî.«

»Ew, çi şor e! Zahmet çi ye?«

Dengê wî ê nerm, mîna herîr bi derkêt û rabû. Ji têrrê çaydan û hacetên –berdax, çay û şakir-çayê bi derxist danî erdê û çû ku kuşkûra berefke. Ez jî rabûm..

Bi titizike mezin -mîna mîmarê ku bînakê çêke-kuşkûr danîne serhew û agir berrêda, hat li hemperî min xwe dirêj kir. Ew şewqa hêşin hîn ê li ser nezarê wî digerîya. Di binî şewqê de, mîna çilkek toz, pîrs û meraq hêbûn.

Ro, mîna ku guhdarî ye sohbetê me be, li ser me dawestîya. Bakî siviq, li ser herîya pêz çarx dibû.

Heydêr, pelgên zarasîkê rûçikand, di navberê tilliyê xwe da guwişt û bîhn kir. Bîhneka rind di binî şewqa royê de belaw bû. Bi dengêki masum, got:

»Tenîkê qalê Elemanyê bike. Tu, li wir çi

dikî, çi nakî? «

Dilê min, nedixwast ku ez strês û şematê Alamanya wûnim û li vê çollê belawkim. Bi taybetî, ez ji wî welatî riwîyam û tişteki ku ez bahskim tunabû. Min got:

»Ma Almanya li wir bimê! Tu, qalê xortîya xwe bike. Ew kilama ku tê îro sube da digotî, mazi û sebeba wê çi ye? Bi zahmetî xwe, ji min ra qalê wê bike.«

Heyder livî, mîna ku ji kozîyê di bin çaydên de çilkek agir bi bedena wî de nişt û ew şewitand. Ez, poşmam bûm. Min xwest ku pîrsê xwe bi şunda helînim û min got:

»Herhal, birinê te ye hînê ecer in! Tu, naxwazî bahsê bikî ?.. «

Ez, li şoreka munasîp digerîyam ku dilî wî helînim. Ketê navberê; »Ez ê qalê bikim emma... tîrsa min... « Çavê wî, li ser girî Gomê Mahmedê li noqtekê dawestîyan, keserek kişand,

»Tîrsa min, her ku ez bahsê wê dikim.

Ezî, ji nû de dişewitîme, kelgîrî dibime, mîna ku misteq dikevê qirikê min, deng ji min dibirînê. Ez î, bi şu nakime ku dengê xwe bi derxim...» Çavê wî li wê noqtê girêdayî man. Ji nişka va, dengêkî temîz, bi şewq û tijî alaf li çolê belaw bû. Kûçikê sipî, li ser lingê Heyder mexel hat û çavê xwe kirine çavê min.

*De lê dayê, de lê bawo
Min pez çêrand li ser angawo
Ez, gerîyam li serî çîyawo
Sîke xwe çêki bi kulawo*

*Dînê, dînê were min bihewînê
Sêri li min li xwe megerîne*

*Navê rinda min Xacik e
Kitanê li serî yê bi gulik e
Destî xwe di destî min ke
Ku hukumat rabe tiştî nake*

*Dînê, dînê were min bihewînê
Sêri li min li xwe megerîne*

Heyder, destê xwe ji belkî guhê xwe danî, seriyê kuçik mist da, -mîna ku gulliyê Xecikê mist de-î kelgîrî bû...

Ew hesret û eş bû mist kete qirika min, deng ji min bi derneket. Beqekê xwe avite hewzê kanîyê, doralîyê hewz şil kir, mîna çavên min...

Ji axzê Kanîyê Hesên de çand qaraltî yê bi fistan xayî kirin. Ji axzê gund de gurra-gura traqtorê û wagona wê tijî qîlle-vîlla, xort û keçika bû. Heyder, çavê xwe -hînê bi kelgîrî, hînê şil-danî ser wagonê, mîna ku hesretê xwe li wagonê bar ke û bişîne welatekî dûr, ku ji wê xalas be. Xwe, çirpand û got:

»Wana ji kê bîst ku tu î li vir î?«

Teqat û mecale min tunabû ku ez ber-

siva wî bidim. Ez î hellîya bûm, belaw bûm mîna mûyên li ber bakî şen, mîna mûyên porê Xecikê ku di binî şê de xellî û tev li hev... derîya şê kirinê çav dikin...

Xelkê gund, dirêjbû hatê ba me. Çol di bin rindî û rengê wan de xemilî, mîna buqa ku, di hambêzê zêve kevê. Li axzeka kanîyê, pez û bizinê narîn, çav hêşin, herî belek, li axzekê, keçikên fistan bineqîş, çavbiken û tijî heyat, şên û şiha. Li axzê din, çeyir, gul û sosin bi bîhna mîskember. Di ser me re, ro dikenîya û em bi wê ra dikenîn. Ezmanê em helînanî bin fistanê xwe î hêşin...

Kêlekê wagonê wekirin, mîna çardaxekê, gelt û mînder denîn bin. Mer, xort di sîya wagonê de kêlek danîne kêleke hev rûniştin. Çay wedixwarin.

Jin û keçik, di naw mujîlka tîr de bûn. Hena, agir zêde dikirin, hena, sînê û beroş dişuştin, hena, sebze hûr dikirin. Heyder û ez, em ê hîn li kêleka agirê kuşkûra rûniştî bûn. Ez di bin hîssên gûrûr û heyêcan de dihezîyam. Min nedixwest ku ma va xewna biqedê. Heyder, çavê li ser we şemate û hereketîya bideng, bican û şîrin, ji min pirsî;

»Tu ji goştî berxa hezdikî ya jî, ji goştî kara?«

Bi dengê Heyder ra, bereber nezer giş çerxe ser min bûn. Min nedixwest ku ma xun, di wê şênayîyê bigerê:

»Ez, ji bo kilam û sohbetê tê yî xwaşik hatim, ne ji bo goşt û xwarinê!..«

Ji bini wagonê da dengêkî birçî û bêfer;

»Sohbet dîsa bikin. Li hêlê sohbet ku goşt jî bû ji tamê nê xwarinê.«

Nezarê Heyder, çerxe sîya wagonê bûn. Mîna ku, tişteki bi xof î di binî wagonê da yê lê mezakir. Şun da, nezarên wî yê nerm, yêk bi yêk li ser herîya pez çerx bûn:

»Yêk, ji we bi min ra were, ku em karekê

serjêkinî! «

Mîna, Hz. Ebrahîmê ku lawkê xwe serjê ke kete naw karikê xwa, yêk bijart... karaka reş...gewr, gewr dikenîya... di destê cellatê xwe da... di stuyê wê da bûqêteka sor dibiriqî.

*Baran barî ewra deng da
Keskesora di hew ra reng da
Dilê panzdeh salî ma di hew da*

*De mere min ji bîr meke
Min bi bazingê pî yê xwe ke
Her ku hatim bîrê te
Rindam bi ser da mezike*

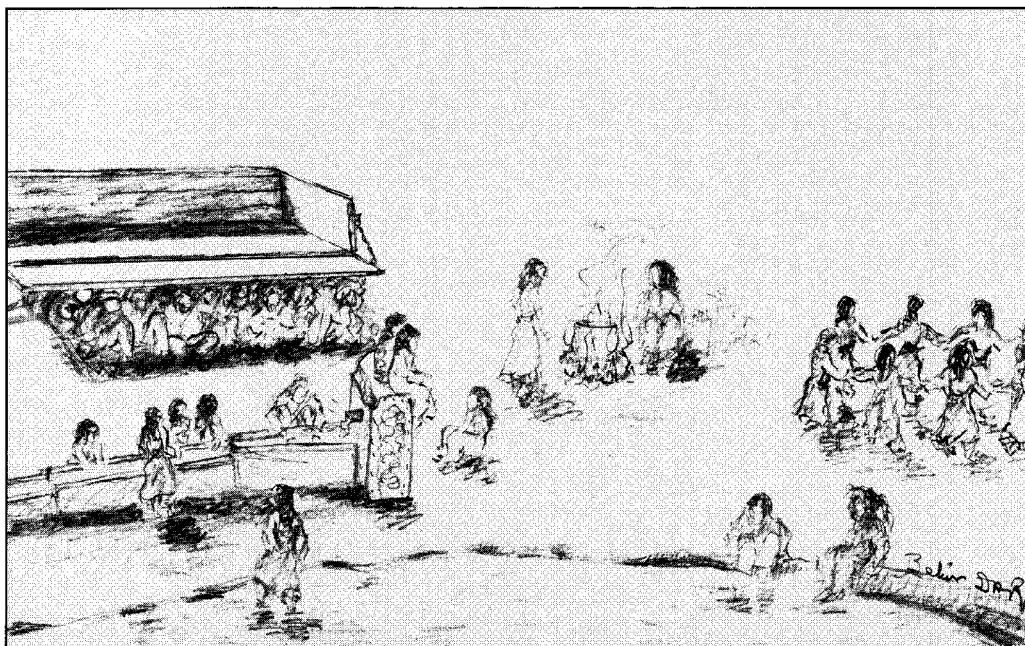
*Lê Hîcretê, lê Hîcretê
Rindam derket ji qudretê
Benc wek dara zîyaretê*

*De mere min ji bîr meke
Min bi garê guyê xwe ke
Her ku hatim bîrê te
Rindam bi ser da mezike*

Cemaet, çing ji nişka va hatibû, weng jî ji nişka va çûn. Heyder, dîsa çay çêkir. Pez, jî mexel rabû, mîyê ku lingên wan qerisîn xwe leqandin û dev bi çêrê kirin.

Heyder, bardaxê çayê direje min kir. Bi sewteka xarîp, mîna sîyê çalîka bi tenê, li çollê, di binî germa havînê de.

»Jîyan ê, eynî mîna îro ye. Mêske, gava dinî, şenayî hebû. Nuha, bêdengî û issizî yê...-destê xwe dirêj kir bi ser çolê da -, eger, ku te guh da ser, jîyanê devam dikê. Wexta ku ez awitime hepsê, min bi xwe, bi xwe ra digot; ez ê di wir da bimirim. Bi min weng dihat, mîna ku ez î, tim di binî şevreşîkê da mabûm. Ema, agirê evînê, ê ku ez dişawitandim, ji min ra bû îşiq, rê li ber min vekir û ez xelas kirim. Ez î nod û heşt salî me! Umrê min î li çollê derbas dibe. Her ku ez raste tiştêkî rind hatim, gulekê, têrekî, yan jî bîhneka xweş, ew ê tê bîra min. Her ro, hîna bike, her ro bi wê hesretê, hezar carî dişavitime.. ê ku bûne sebeba me, nuha di agirê cihennemê da dişewitine. Ez î ku hîn

çiçes we çillê bikşînim Xudê dizane... a ez dizanim, ew e ku, rokê pêş da, di we bigêjim û kozîya agirê dilê xwe vemirînim... «

Çavên wî, li ser kozîya di binî çaydên da sekinîn. Şewqa hêşin, a li ser nezêrê wî, çerxe rengê xalîyê bûn. Boz-boz mêz dikir.

Ro, li ser çiyayê Bûzluq, tenîkê dawestî û ji me –bi şawqeka romantîk-xatir xast û vemirî. Heyder rabû. Ker, bar kir. Ji min pirsî:

»Tu yî ku çî bikî...? Herî, gund? «

»Ez î li kêleka wî agirî rûnime... gund... na, na...«

Kulavek, ji ser kerê danî û li erdê rêxist. Got;

»Şevê me ê sar in, wekê bûz in... Ji ê bi tenê ra, wekê bûz. Tu ê biqafilî...«

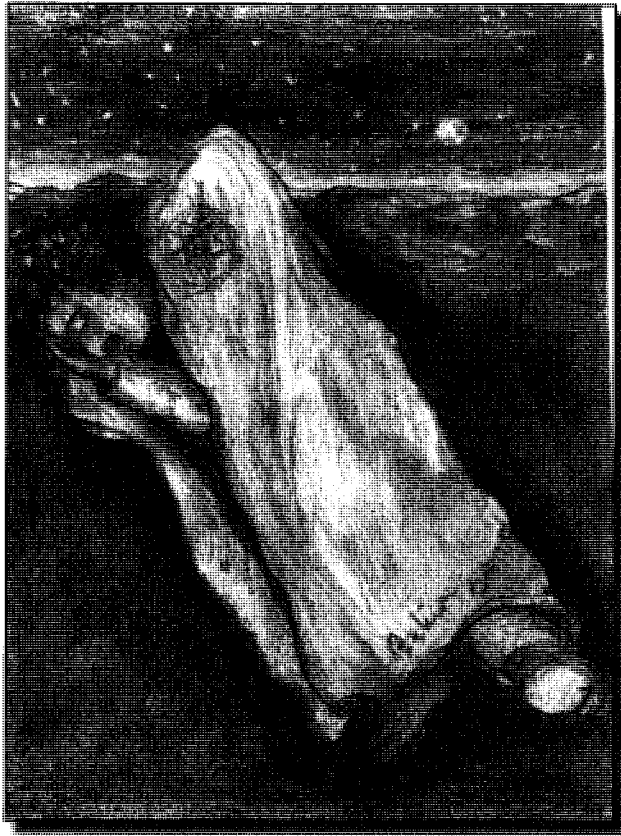
Bi qiwiraxîya xortekî, li kerê şîyar bû.

»Hîn ku pez, di serî neqebê ra wernegerî, ez tê bigêm. Ma şava Xudê, li te xaş be! «

Ez, di binî ezmana tarî, tiji sterk da, li kelekê agir –hîn î germ, ke venamire însallah!.. rûniştim. Heyv, -Mîna, mihîneka qemer, nû ji avê derketî, îşiq li ser mûyê wê dibiriqê-bi derket. Ji dûrê da, zûrrînîya ruvî, silav da heyvê. Gulbang û beqa, ji min ra, çêrok digotin. Çêroka min, çêroka ku çend sed sal in tê gotinê...

Di binî kulev da, ji xwe bawer bûm. Ez î, li welatê kal û pîrê xwe me. Ez hêllîyam, di binî şewqa sterk û hêyvê da, bûm yêk, bi unîwêrsûmê ra. Dilê dinê, di qefêsa sîngê min da dawit...

Xewê, ez ji wê dinê kişandim -mîna disekî-birim, dînya xewn û xayala...

DÎLANA BÊDENG

Keçik û xortan xwe xemilandibûn, destên wan di destên hev da, bi çoşeke mezin, bi ken û stiranana govend dikişandin. Li gund dîlan û dawet hebû, dîlana Husîn. Husîn dizewicî.

Dema ku keçik û xortan govenda dîlana Husîn dikişandin, Husîn li ser pêlingên merdîwena ber malê rûniştibû; her du henîşkên pîyên wî li ser junîyên wî û serê wî di navbera her du destên wî da bû. Wî li govendê mêsdikir, li govenda xwe. Govenda ku bi çoşeke mezin dihate kişandin, Husîn tê da nedilîst, tenê mêsdikir. Dem dema lîstikê bû, dem dema jixwederbasbûnê bû lê wî nedilîst. Wî qet nedilîst di govenda xwe da, çima nedilîst?

Husîn li gora rîtma muzîkê nikarîbû, şa nedikire govende bikşîne, şa nedikir lingên xwe mîna govendkêşên din bilivîne. Wî nedizanî muzîk tiştêk çing e, wî nedizanî rîtm, melodî çî ye, di dinyaya Husîn da ev tişt tunebûn. Dinyaya Husîn bêdeng bû. Ji ber ku her du guhên wî nedibihîstin, Husîn xwedîyê dinyayêke bêdeng bû. Ji dema ku ew hatibû dinyayê pê va wî nedibihîst, loma jî dinyaya wî bêdeng bû.

Dema ku Husîn hatibû dinyayê, mîna her zarokêkî ew jî bi qîrînekê hatibû din-

yayê, lê wî qîrîna xwe nebihîstibû, ew hatibû dinyayêke bêdeng! Dayika wî ew li ser junîyên xwe ba dikir, ji wî re lorîk digotin tu caran ew lorîk neketin guhên wî. Ew mezin bû. Li baranan şil bû, lê nizane dengê baranê çawa ye, dema ku brûsk li ewr vetenin, dengên hov derdixin ew nizane brûsk bi deng in, ew li şewqa brûskan mês dike. Ew şivan e, dengê kalîna kar û berxên xwe nizane, nabihîze dengê kûçikên xwe. Ew şivanê pezê xwe ye, pîr caran şevedar dimîne, li hêla keriyê pezê xwe bizben diavê lingê mîya herî ekis, dikeve nav kilavê xwe, dengê xîşexîşa giyayên ji her rengê ku li dora xwe nabihîze, ew li hîve mês dike û radikeve.

Dinyaya Husîn weha ye, ew ê çawa di govenda xwe da bilîze?

Dê û bavê wî ji wî re keçîkek dibû, ew bi zewaca xwe bikêf e, dilşa ye.

Roka henê hat.

Xeber şandin yên ku li gund erebe, wasite xwe heyî, yên ku texsi, qamyon, traktorên xwe heyî gîşk hatin ji bo roka henê, ketin rêzê. Edet bû, rêza wasiteyan, erebeyan çiqes dirêj dibû dîlan ewqas şên dibû, mezin dibû. Keçik, xort, kal, pîr, kurik gîşk li erebeyan nîştin. Qonvoya dîlanê bi rê ket, toz û dûman bi ser xwe

xist, toz û dûman, qorneya erebeyan, dengê coşa keçik û xortan li hev qelivîbûn. Zava ye Husîn, di erebeya pêşiyê da ye, hevalên wî li hêle ne, Husin di cama erebê ra li toz û dûman, li piriya gundîyan mês dike.

Qonvoy hate ber mala bûkê. Zurnevan klama xwe lêxist:

*"Hene bînin di teştê kin,
şîr û şekir tê çêkin,
Kevçê bi kevçê bînin lêkin,
Bînin li destê bûkê kin,
Bînin li destê zava kin"*

Dergîsta Husîn bi hevala xwe va, li ser balqona malê xuya kir, hevala xwe bi dest girtibû, ber ve govendê tîna, koma li ber malê bi pêşwazîyeke mezin dest li hev dixistin. Edet bû, bûk bi zava yê di destê hevkevin û govende bikşînin. Hevalên Husîn jî ew zor kirin û kirin destê bûkê ji bo govendê. Destê Husîn di destê bûkê da bû. Husîn li govendkêşan û li lingên dergîsta xwe mês dikir. Lingên xwe xwest bilivîne, lê dîsa jî govenda wî ne mîna govenda govendkêşan bû. Li navberê Husîn serê xwe çerx kir û li çavên

dergîsta xwe mês kir, dergîsta wî serê xwe kir ber xwe, fedî dikir. Edet bû, bûk divê giran be! Cara sifteh bû ku destê Husîn di destê dergîsta xwe da ye, destê dergîsta xwe germ bû û wî sifteh li wir bihîst germîya dergîsta xwe, ew germî ji dest derbase dilê wî bû û dilê wî pê germ bû.

Govend xelas bû.

Herkes derbasê mala bûke bû. Edet bû, zîyafet hebû, herkes li dora sifreyan rûniştin, xwarinên xwe xwarin û belav bûn.

Roka bûkderketinê bû.

Seda bû, hewa pak û zelal bû, germîya royê bi nermîya xwe li ser herkesê bû.

Kincên zavayî li Husîn bûn û bûkê xwe xemilandibû. Husîn bi destê dergîsta xwe girtibû û giran giran ber ve deriyê mala xwe bi merdîwene da heldikişiya.

Îdî ew zewicî bû, jineke wî jî hebû, xanimeke wî jî hebû. Dergîsta wî îdî bermalîya wî bû. Kêfxweşîya wî, dilşayîya wî di serçavên wî re xuya dikir.

Ew îdî li ber deriyê male bûn. Husîn serê xwe çerx kir û li kesên ku li ber malê civiyabûn mês kir, bi wan re di bin çavan re kenîya û bi bermalîya xwe va lingên xwe avêtin hundire malê.

"Edeb tacek e , ne li serê her kesekî ye."

Gelo edeb çi yê? Di hebûn û nebûna mirov de ew çi cihî digire? Beguman ew tişteki subjektîv e. Hêla din da ew wek taca ser serê îsan e, ew dûrbîna naskirina mirov e. Bi vê pisûlayê, cemat û gel û mirov û heval û dost hevûdu nas dîkin, qedir û qimetê hevûdu digirin, yan jî nagirin. Ew pîvana dest hostê ye. Çawa ku bê pîvang meriv nikane xaniyekî çêke, kervek bide ser kervekî, bê edeb meriv bi ser nakeve. Îsanê bi edeb, bi fikr û raman e, bi hêvî û bawerî ye; bi ar û heya ye, bi îman û vîjdan e, bi fedî û kelam e. Merivê bi edeb hurmeta xwe ji herkesî re heye; dîsa jî serê xwe ji kesî re daynîne, kesî naêşîne, kesekî nake Xwedê û pêxember, nabe murîd. Edeb û murîdî wek agir û av li hev nayên. Edeb naye firotin, lê ew têye girtin, bidestxistin. Di dest merivê bi edeb da terazî heye, ew terazîya aqil e, hemû buyarên dor û berê xwe davêje terazîyê, bi ezberî deng nake.

Edeb berjewendî û dewlemendiyeke saxsî ye, fêda wê ji herkesekî re heye. Ji bo xwe, zar û zêçê xwe, mal û malbata xwe, heval û doste xwe, welat û gelê xwe, çawa ku

îsanekî bi edeb li mala xwe rûnane, lingê xwe dirêj nake, bûyerên dor xwe temaşê nake, bêxem guhên xwe ker nake! Merivekî bi edeb merivekî zindî ye, xurt û bi quwet e, bi aş û îş e. Dinya wî û çavên wî fireh in, ew bi xwe guman e, camer e, bînfirêh e; diltengî û dilreşî nake. Rûreşî û xerabî ji wî dûr in. Îsanê bi edeb sergula welathezî û welatparazîyê ye. Odeolojî (bîrdozî) ne karê wî ye, çima ku bîrdozî rîya îsên, bîn û fikra îsên teng dike, tirpan dike, mirov zayif û neçar dike.

Edeb sebir û zanistî ye, exlaqê xwesh û perwerde ye, xwe li dinyayê ji pîr tiştan parastin e, pîr û pergâl (görgü) û nazikî ye, rûkenî û rûnermî ye, xwe naskirin û terazî kirin e.

Edeb ne taca qirala ye, ku ji yekî derbasê yekî be, ji bavê yan jî ji dê derbase law û keçan be. Lê herkesek wê digire bi hêvî, bi rêzî û hezî... çima ku îsan bi vê baxtîyar dibe,

Edeb tacek e , ne li serê herkesekî ye. Çi bextîyar, yê ku xwedî edeb e !

DEME KEKO

Pezê kekî min mazman e
 Nişanê xwe pîlî paşî yî bi qetran e
 Kekî min salê sê cara dadikete Semûlê
 Çima huro bi orxanê xwe nikane.

Deme deme Keko deme
 Pezê kekî min î diçêrê
 Li hewşoyê Mixkê li gereme
 Kekê min î li rêya Semulê
 Nexwaş ketî yê
 Li hêla Kekî xwe rûneniştim
 Ji re newûme xedeme.

Li lêlûnê Keko li lêlûnê
 Kekî min pezî berdayê
 Rê ya Semûlê dor dora zêtûnê.

M.Kılınçkaya (Qerecdax)

BAVO

Eman bavo min gunê wo
 Hundirê min hate xarê li dinê wo
 Îşe xudê bi risketin
 Ceh ruztin bi ser genima ketin
 Ê bi dak rahila dakê xwe ketin
 Ê mîna Hecî min jî
 Ranav lingê sîwara ketin

Eman bavo min gunê wo
 Hundirê min hate xarê li ser herdê wo
 Min tu xêr ne dî li dinê wo.

Gelerî

ZEKÎ

Lawî lawî qurban lawî
Qurbane şalî hêşin çeketî mavî
Qurban xilasbe ji vê feleketê ji vî dawayî
Zekî tu di ber çî hesawî da mayî
Ro ji dîyara nare dîyara
Siyê firî bi bejna sîwara
Zekî te çîma xwe da ser qalfî bêkara
Bese êdin were malo
A ku min gotî ne vava ye
Qurbon Zekî minî li Qeynerê şehîd mayê
Ez çûm şepkê li Qeynerê maye
Qurbana palisqê li malê xalê bi darda yê

Ro ji dîyara nare dîyara
Siyê firî yê bi bejna sîwara
Arîfî min melema kulê min e
Sebrî min deyaxa dilî min e
Ji guhê Hewê min kişandin destê gara
Zekî bese were malo
Te çîma xwe dayê ser qalfî bêkara

Were mino vê debêrê
Gundê Kirkpınarê sala îsal
Dîsa li min rawş sêrê
Hecî Memkî Mil Elî
Ezê li we sîva hatime
Hunê pê çîrekine bûka mina li Eskişehirê

Ane ane Zekî ane
Kamyona Deli Hesenê tê giran girane
Ku dê kûr biwe dê binal e
Zekî bûka minê bi guman e

Were mino vê debêre
Xelk û alem dîsa limin rawş sêrê
Ez çûm dîyarê malê Xalkê ketim
Min go birînê Zekî şerepnal e
Ê lawikî Xalê nizanîm a qurşunê nizanîm a kêrê
Bûk kûr biwe çîma rûnenişti yêli hêlê

Eş Mavî (Kirkpınar)

HEDÎYÊ Û BILIK

Min go qurban mala min ne va ye
Keçikê xalê qurbane ûçaxa gêwir li rû hewa ye
Ezê çûm deriyê qonsolosê ketim
Min go bavkî Xecê min xelkê bawilê xwe yî lénaye
Delalî metikê min neyî bi şora ye
Omdîya bûkê birî ca a minê daye
Bilo mala ji vir barkir
Gûna lavkî metikê min ra
Meya paşî barê xwe li ser xwe xarkir
Çûm derê qonsolosê ketim
Lavikê metikê min kirine têpût ji min ra şandin
Min ser veda min go bukê bi hewêsê tê
Delalî metikê min mirini li xwe îkrar kir
Min go heqsiz te paşîya dine li min teva kir.

Heta ku newêm qurban qurban hezar carî
Bilo dilê min kewa biharî
A diçêrê li vî bewrarî
Gundî Xelîka min qinemiş mekin
Heta ku newim qurban qurban hezar carî

Bilo dilê minî dîn e
Ji delalî metikê min re
Germek daket hîn havîn e
Gundo delalê metikê minî
Xevna şeva da vi min ra deng nakê
Dizanim li min sîva hatîye
Zikê xwe diêşîne.
Rave min ji hevala meqarîne
Bê keçîka xalkî min e bi xwe gihîne.

Ha bû bavî Xecê mino ha bû
Guçikê şarê li serê dakê Eşê min ba bû
Vexta ku daka Eşê min dane qabirê
Nizam bavê Xecê min girî nizam şa bû
Hediyê paşîya dine li min teva bû

Banî banî xezal banî
 Ji kî ku xezala min gêrbûye
 Ber çavê dakê çê bú çewkanî
 Ezê bang dikime diwême
 Wexta ku Xezala'm birine qebirê
 Min go Hedîyê were
 Qebir li te nakave te şaadet nanî

 Deme deme xezal deme
 Li Alemana şeviti gîya
 Ruzt yê bûyê ri me
 Ez rawûm çûm bi deri ketim
 Min go Deli Bîlal rawe
 Ez keçika xalkî te me
 Feleke ku malê xwe şewitî dûrê here ez
 ê heme
 Delalî metikê minî bist şeş salîyî
 Serî tilîya yî bi perçem e

 Aleman bişewite çinge dûr e
 Gunda ketî navbera bûk û zava sûr e
 Bilo te çima nego keçê xalî min ê
 Pire cane bi gulîyê hûr e
 Xezala minê dane ser darî mevşanê
 Çikase rind e çikase bê kusûr e
 Ê bi xweda ketîyê bi tefkûr e

 Xezalê min nexwaşa meke Merdê
 Bavî Xecê wo hêsîna yavaş heyne
 Giran dîne herdê
 Vexta hesine gêwir li bavî Xecê ket

Çima keçike xalê tûne wû li herdê
 Daka Eşê min anîn gundê Xelîka
 Gotin qemiş newin
 Vê xezalê Kurda mekin herdê.

Hedîye van çiyana çiya siwandin
 Êmilke barê dûv gerandin
 Ez çûm xezala min kirine datîya Nûmûnê
 Toxtirê li ber bêlgê rûniştine
 Min bangir Hedîyê Hedîyê tu pire delal î
 Xedemê bi sera dawestîyana
 Gotin va Xezalê Kurda bi kîjan dakê
 mijandin.

Min go li neqewê Hedîyê li neqewê
 Ji kî ku bavê Xecê mirî yê
 Serê dînanime nakevime xewê
 Hedîyê Hedîyê min tu bi çi çilê girkirî
 Min tu li bin lingê xelkê kirî xewê
 Etik qurban etik li hêla te rûnişt
 Tu dişandî mektewê
 Wexta ku bavê Xecê min hate Xelîka
 Min Bilo Bilo qe serê hêsîna
 Negêhişte kezewê

Bil bavê Hedîyê, Bil li Alêmin mir. Dûva
 keçika xwe Hedîyê mir. Dayîka Hedîyê li
 mirina Hedîyê va kilama goti bû.

(Zêwik – Qerecdax)

* Adaletsizliđi, adaletle yıkmak gerekir.

Bêdadîyê, bi dadîyê hêrifandinê (hilweşandin) geger e.

GANDI

* Hiçbir zaman çıktığın kapıyı hızla çarpma, geri dönmek isteyebilsin.

Derîyê ku jê bi derketî qet tu cara pît lêmêxe dibe kû bi şuva vegeftî.

DON HEROLD

* Aynı taşa iki kez takılan, aynı duvara iki kez çarpan kişiye ahmak derler.

Merivê du cara linge xwe bi ber kevirekî dikeve, merivê du cara li dîwarekî dikeve jê re exmaq dibêjin.

KONFIÇYÛS

* Beklenen gün gelecekse çekilen çile kutsaldır.

Roja em li hêvîyê ne werê, çilên têne kişandin pîroz in.

VICTOR HUGO

* Kendi evini yapamıyorsan, bir yapana taş taşı.

Tu mala xwe çênakî ji yekî çêdike re kevira bikişîne.

METELOKA HINDA

* Bir ulusun uygarlık aşaması kadınlarına ve çocuklarına verdiği değerle ölçülür.

Merhele ya hemdemî ya netewekî bi qedr-qîmeta ku didine jin û zarokên xwe tê pîvandin.

G. W. CURTUS

* Yüksek yerlere büyük yorgunluklarla ulaşılır.

Derên bilind bi westîyanên mezin digêhêjin.

HZ. ALI

* Ümit kötülüklerin kötüsüdür. Çünkü; işkenceyi uzatır.

Hêvî, ji nerindîyan, ya nerindir e. Çimkî; işkencê dirêj dike.

NIETZSCHE

* Her ölüm bir yaşamdır,
Her damla kan bir armağandır.

Her mirinek jîyanek e,
Her dilopek xwîn xelatek e.

KEMAL BURKAY

*Gerçek bir ulusal yazar, gerçek bir kahramandır.
Nivîskarekî netewayî rast, qehremanekî rast e.

NERUDA

* Düşmanınızın dahi insan olduğunu unutmayın.
Dijmini we jî meriveke; ji bîrnekin.

HACI BEKTAŞ VELI

* Zaman bir çok şeyleri değiştirir, eski dostlukları değiştirmez.
Zemanê pir tîştan bi guhêre, dostanê yên kewin naguhêre.

NOEL COWARD

* Bir düşünceye, yalnızca seninkine uymuyor diye yanlış deme.
Fikirekê, tenê ne wek ya te yê, ji re nebêje şaşî ye.

RESUL HAMZATOV

* Bir önyargıyı yıkmak, bir atomu parçalamaktan daha zordur.
Pêştarazîyek (hukmê pêşin) hilweşandin, ji parçekirina atomekî hê bi qartir e.

EINSTEIN

* Toplumların birbirlerinden öç almak istemeleri savaşların ve katliamların kaynağıdır.
Xwastina cıvata ya ku ji hev û du tol girtin, çavkanî ya şer û tevkuştinê ye.

IBNI HALDUN

* Aza sahip olan değil, çok isteyen yoksuldur.
Xwedîyê hindikîyê ne, yê ku piranîyê dixwaze xizan e.

SENECA

* Su hiçbir zaman ateşten korkmaz.
Av qet tu caran ji agir natirse.

MEVLÂNA

* Mal yitiren; bir şey yitirmiştir. Onurunu yitiren bir çok şeyini yitirmiştir.
Yürekliliğini yitiren her şeyini yitirmiştir.
Yê ku mal windakirî tîşte winda kirîye, yê ku rûmeta xwe windakirî pir tîşt
winda kirîyê, yê ku dixurtî (cesaret) ya xwe windakirî her tîşteki xwe winda kirîye.

GOETHE

* Tanrı neyse insanı da odur.
Xwedê çi ye merivên vî jî ew in.

BUDHA

* Kötü yoldaş kişiyi düşmana teslim eder.
Rêhevalê (hevrê) neçê, yê meriya bidest dijmina de.

METELOKA KIRGIZA

TAYEK POR

Nîvê şevê bû. Wê, “ kut kut kut“ li pence-reyê xist û got, “ etê dêrî veke, ez im, Gulê!“ Eşot bi xwe hêşya û ji nav nîvîna bi zehmet rabû ser xwe. Ji ber êşa stû, wê nedikanî zû bi zû xwe sererast bike. Wê dengê Gulê hema nas kir. Zû va ye, ku ew li benda vî dengî bû. Can pê da hat. Bi lez çû derî vekir, Gulê kete hundir. Her du berginde hevûdu hatin û li ber ronîya çireya mabenîyê xwe avêtin hembêza hevûdu. Eşotê bi wêrinê got:

– Wêy wêy wêy, Gula min hatiye. Ez qurbaaan! Ez di dorêê, heta benî gorê! Lê lê, Xwedê tu şandî; qurbana wî me, ku va roja bi min nimand!

Her duyan xwe li hevûdu pêçan, bi ser hev da girîn, kirin îske îsk. Gavekê weng lihevpeçayî man, Eşotê devê xwe kirê binguhên Gulê, geh bîn geh jî maç kir. Wê serîyê Gulê kire navberê destên xwe, lê sêyr kir û destê rastê li ser serûçavan û porê wê yê zer gerand. Paşê derbase odayê bûn. Li kuncê odayê, Eşot li jor, Gulê li jêr, li hemberfî hevûdu rûniştin. Pêçekê, li dev û rûyên hevûdu mêz kirin. Eşotê dest pê stiranê kir:

*Ha bû, ha bû, ha bû
Ba û babîsok rabûn
Gula min a porzer,
Li ber çavan wenda bû
Hesûd û dîjmin, pê şabûn
Kosteka dilê min qetîya,
Heş li serê min belav bûn....*

Wê û Gulê şin kirin. Hêstir di dev û bîvilên wana ra, mîna baranê dihatin xwarê. Eşotê va kilama deh sala di ber vê, li ser Gulê stira bû. Gulê hîngê, mektewe xwe di nîvî da cîhîştibû û bi dizîkî çûbû teve gerilla bûbû. Wexta ku xebera çûyîna wê hat, Eşot ji jûnîyan da ket û bîr va çû. Mîna ku tê gotinê, wê xwe bi girî kûşt û reş girêdan. Li mala wan bû şin û yas. Ji ber ku Gulê keçik bû, çûyîna wê, li malbatê pîrr bi qahr hat. Te yê bigota, wê nemusa malê neçê kiriye. Rûyê wana nedigirt, ku ew herin nav malan, mîvandarîya cîran û hevalan. Çend salan şûnda, wexta ku keçikeke din bi du lawikên gund va çûn teve gerilla bûn, hîngê, malbata Gulê tenekî pê rehet bû. Ew bi malbatên wana va bûne derdheval. Heta, roja xwe hat, wexta ku êdî hen kesan gerilla pesandin û gotin, “ çir bûye, Gulê tişteki xerab nekiriye, sewa heq û hûqûqa kurmanca derketiye serê çîyan,“ ew pê serbilind dibû. Pirtir Eşot bi çûyîna Gulê diêşîya. Wê li ser Gulê distiran, pê xem û derdên xwe aş dikirin. Wexta ku wê dikakîna, gund gî pê digrî.

Ji şînê bi şûn da, Eşot û Gulê li xal û xatirê hevûdû pirsîn:

–Derbidera min, bi xêr hatî! Te çi qey şik bir, tu hatî?! Siheta te rind e? Eşotê pirsî.

–Erê, ez rind im. Tu jî rind î? Siheta te rind xuya nakê.

Eşotê kire nale–nal û aye–ay û got:

–Xêre min tune. Ku tu çûyî pê va, janek

ê ketiye movikên stûyê min, jê dernakevê. Wê, pê ra, destê xwe yê rastê ber bi stûyê xwe bir û got, "aha ketiye vira."

–Tu biçûyî toxtir !

–Çûm çûm. Min tu toxtir nehîştin, heta ku bi xoceyan û ocaxan gihê, ez çûme. Belkî deh cara çûme germava Haymaneyê. Lê min tu fêde jê nedîtin. Ez ê bi şa nakime , ku stûyê xwe çerx kim. Ku ez li ser limêjê silavê didim, janek bi min digire, tu ya bibêjî, ew ê ku ruhê min bikişîne. Dahatûyê derda, çima hat ez xêrnedîya dîtîm.

–Sporê bike, rabe, rûne bimeşe !

–Ez wê jî dikime. Ji van salana bi şûnda, sporê jî dikime. Birayê te yê toxtir çend leqeloq bi ber min xistibûn. Lê ez ê jê tu fedeyê nabînim. Lê lê siham, janeke bê derman e.

– Li ba min, tu xwe pîr diêşîni û her tiştî ji xwe ra dikî talî !

– Ez xwe pê neêşînim, lê ma kî xwe pê biêşîne? Xwedeo, guneyê min çi bû, ku te va jana kiriyê stûyê min!? Ez dizanim, derdê Gulê ye. Dewa kurmanca serîyê wê, derdê wê jî serîyê min xwar. Ez ê ji ber xîşexal im. Madem te qerara xwe dayîbû, ku tu yê biçûya serê çîyan, qet nebe, tu bihatayî mal, te xatirê xwe bixwazta! Na, ne xatirxwaztinek, ne jî, va bûn deh sal, xeberek an silavek! Me hay jê nebû, ku tu xwaş î an mirî yî. Va yeke ku bibê?! Ne weng e Gulê ? Sêrî çima dikî ber xwe. Tu veqase bi fedî bûyî, tu eksigek î, karê te li nav mêran û li çîya û banîyên xelkê çi ye? Te çi yê xwe li wan deran wenda kiribû ?

Gulê xwe vir da û wê da di hev da û bi dengêkî lerizî got:

–Wer mebê etê, derd û kulên min pîr in, hena jî tu lê zêde meke! Ew mêrên ku tu qalê dikî, ji min ra heval in, him jî hevalne

wekî bira ne, heta ji bira ji bi qîmettir in. Ew çîya û banîyên ku tu lê didî jî, ne yên xelkê ne, yên bav û kalên me ne jî.

–Ha ho, yên bav û kalên te ne jî, weng e! Madem yên bav û kalên te ne, wana çima ew, bi sedan sal di ber vê, cihîştin û hatin li deşta Haymaneyê bi cî û war bûn? Çima ew venegerîyan û neçûn wan derên ku bi te xwaş tên.

Her du pêçekê bê deng man. Eşotê di dilê xwe da got, " le ba min, ez pîr çûme ser, guneyê ". Wê xwazt ku şorê biguhêre. Bi dilekî xwaş got:

–Tu ne birçî yî, keçika min?

–Na, ez ne birçî me !

–Xwedê kî, qet nebe, ji te ra qozîyekî bi rûn û penêr bikim, yan jî du hekan biqewrînim !

–Naxwaze, ez têt im, zehmet meke !

–Erê erê, ji te ra qozîyekî bikim û çeçel-meyekê jî bi rû dim. Na te bîra nan û mastê dîya xwe kiriyê, lê! Bi inte int û ufe uf ew rabû ser nigan û çû aşxanê.

Gulê di bin çavan ra bi diqqet li dîya xwe mêz kiribû. Ew pîr bûbû. Por li serîyê wê sipî bûbû. Çêrmê derûdorên şilikê çavan qerçimî bû. Qanikê çavan yên ku bi panbûnê qasî du tilîya bûn, daketibûn. Dilê Gulê pê şewitî. Wê xwe tawandar (sucdar) dît. Ew bi xwe da ket. Demên berê û bîranînen zaroktiya wê di ber çavan ra hatin û çûn. Ciwantiya dîya xwe hate ber çavên wê. Her kes bi çêra rindîya Eşotê bû. Wext ku ew keçikeye berzewac bû, rindeke bi nav û deng bû. Dilketiyên wê ew dipesandin, dibirin bi ewra dixistin. Digotin; "Bejna wê, weke dara biyê ye. Çavên wê yên reşûbelek û gir, mina yên xezala ne. Brû û bijangên wê weke kevanê ne. Li hember nihêrînen wê,

meriv mîna berfa li ber bayê xerîb, dihêle. Ne bi destê kul, Xwedê ew xas çêkiriye.“ Xortên hîngê, li ser Eşotê dişewitîn, kilam distran û sewa tayek porê wê, diketin nav hing û cengan. Lê li dawîyê, Eşotê li gora edetên wî zemanî, bi gora dê û bavan kir, bi pismamê xwe, Hesko va zewicî. Hesko yekî kin bû. Loma jê ra digotin Heskinik jî. Ew î reş û pozbalcan bû. Wexta ku zewaca wana hate bihîstinê, xortên gund kirin “ax” û “wax” û gotin, “malneketê, te mêr nedîtî, te çû pismamê xwe yê alûte kir! Heyfa Eşotê!” Gulê jî bi bêjindirêjî û rindîyê li dîya xwe çûyîbû. Bi porê xwe yê zer û bi çavên kesk li dapîra xwe, dîya Eişotê çûyîbû. Dildar û bendewarên wê jî ne hendik bûn.

Şeş kurik ji Eşotê û Heso bûn. Wan jê sisê li mektebên bilind, li Anqereyê bi xwandin dan. Yên din li gund man, mina dê û bavên xwe, dewara xwe bi rençberî û pez xwedîkirinê dikirin. Eşot jîneke xumal bû. Wê bi rû da, tevn û dûrînên xelkê dikirin. Qezenca ji van karana, ji kurikên xwe ra dikire xercî.

Eşot ji aşxanê vegeerî odeyê, qozîyê li ser debaxê û kaseyê çeqelmê anîn dan ber Gulê û çû li cîhê xwe rûnişt. Gulê pirsî:

–Ertê, ka bavo û xwang û birayên min li ku ne?

–Bavê te çû zozên (yaylê), mîvandarîya birayê xwe. Ew ê sibê êvarê vegere. Xwang û birayên te jî li malên xwe ne. Birayê te yê mezin, tu jî dîzanî, toxtir e û li Anqereyê dimê. Xwanga te ya ji te mezintir bû ebuqat, ew jî li Anqereyê rûdine. Yên din li gund in. Dora zewacê hatibû te, lê tu tune bûyî, me di ser te ra gav kir.

–Tişt nabe, ne xema min e. Zewac ne şert e jî.

–Çima ne şert e? Ku wextê xwe hat, tu ya poşman bibî û lê bigerî, lê hîngê jî dereng e.

Di pêy van gotinan va, Eşot kelgirî bû û hêrs lê rabû û got:

–Hela carekê ji dayka xwe ra bibê, ka çî yê te î kêmbû? Me tu şandî mekteba bilind ya toxtirîyê. Me ji xwe hêvişand, da te. Me tu, tu cara bê xercî nehîştî. Te bixwanda û mekteba xwe teva kira û bi rû da dîsa li heqê kurmanca bigerîyayî. Xwedê kî, tiştên ku tu ketiyî pêy, ji me û ji îstîqbala te bi qîmettir bûn? Berê xwe xelas ke, me xelas ke, paşê ma dor ware yên din.

Eşot tijî bû. Derd û kulên salan ew can tenik kiribûn. Ew li Gulê him heta dêv hatibû, him jî dilê xwe pê dişewitî. Li Gulê vegeerî got, “te tu jî deng ke, keça min! Tu jî mina min bi derd û kul î, deng ke, ma hundirê te jî vêse.” Nihêta Gulê ya dengkirinê tune bû. Lê wê, bi ser van şorên Eşotê da, dest pê şorê kir.

–Min zulma li ser milletê kurd tehemmul nekir. Kirinên faşîstên tirka li min pîrr bi qahr dihatin. Ew ê kurda nakine şûna merriva. Bi zimanê me qirfa dikine; him dibêne ew ne ziman e, him jî wî qedexe dikine. Nahêline ku em deng kin û fikra xwe bîn. Kî deng dike, hema diavêne hebisê. Tu bizanî, di hebixanan da çî êşkence û ezîyata li mehkûmên kurd dikine. Wana bi nigan bi darda dikine; çotê va dikine. Wana li ser sêrî berdidine bîrên gû. Meriv ji ber xwe va fedî dikê, ku qala nerindî û neheqîyên wana bike. Min tu çareyêk din nedît. Sewa azadîyê, sewa Kurdistanê Serbixwe, ez derketim serê çîyan.

–Ertê keça min, me jî bihîst. Neheqîyê tene kirine. Yê ku vana dike ne însan e. Bibême çî, ew di herdê reş keve; lêv bi dêv

nebin! Lê dîsa jî dera ku, hûn bi rêyeke din û bi awayekî din li ber van neheqîyan derkevin. Bi sîlehê, bi derketina serê çîyan nabe. Kê bi sîlehê, û bi kûştinê çî şên û ava kiriye, ku tu bikî!? Pixaltîyê te jî bîst sal in, ku li Almanya ye û ketiyê pêy dewa kurmanca. Ku çûyê vir da, hîn venegerîye. Dayika wî, xwanga min, xizanê tu roj nedîtî, çav li rê man. Bi derdê wî wêlkanî bû û pîrr nejînî mir. De tu jî bi rîya wî da biçûyî!? Qe nebe, şûna wî belî ye û ew ne di tehlûkê da ye.

– Na, ez bi rêya wî da naherim. Ew û hevalên wî li Ewropa rûniştine, tim deng dikine û şîreta li xelkê dikine; pirtûk (kîtab) û belevokan belav dikine. Lê bi vana, heta niha tu millet xelas nebûne.

– Çîma tu weng deng dikî keça min. Ji xwe va, tu xwanda yî û salê te sî ye, lê hîn jî heşê te yê nagihêne. Bergindê we, ji we bi hêztir in. Ew ê li navî çavên we xin û we bikûjin, paşê li me wegerin. Ma qet qaxîya me li te tune, ku tu veng mîna cahîla deng dikî!?

– Na, etê, tu şaş î. Em pîrr in û bi kuştinê teva nabin! Şik tune, em ê bi serkevin!

Eşotê di ber xwe da bi dengêkî nizm got, “de ber kola be!” Wê nexwazt ku mineqêşeyê dirêj bike. Loma got, “de bes e lê, em qala tiştêkî din bikin, serîyê min êşîya.”

Gulê rabû debax û kaseyê bêtal birin aşxanê, teve kawûkacaxên qelêrî kirin. Wê got, “Etê, kawûkacaxê te yên qelêrî ê bûne lodekê, Ez ji ber te va bişom!?”

– Na na, ji du û sê rojan carekê keçik û bukên min tên dişon. Ew ê sibê werin bişon, tu cîbihîle.

Gulê vegerî hat li ber derîyê odeyê dawestî. Wexta çûyîna wê hatibû. Wê got, “Etê bi îznê te, wexta min hatiye, ez diherim.”

– Diheri ku, wexta te çîma hatiye?

– Diherim şûna xwe. Hevalên min ê li dawîya gund li benda min in. Min şor dabû wana, ku ez ê du seeta şûnda vegerim.

– Na na na, ez te bernadim. Nîvê şevê ye, tu jinek î, ji xelkê eyb e. Lê li ba min jî, ku tu boyî herdemîyê hatiyî!

– Ez mecbur im. Nikanim bimêm. Ku ez neherim, tu jî dizanî, ku çî yê ware serîyê min. Muxbîr li gund hene, ew ê min têva din.

Eşotê tê anî derê, ku şorên wê nafîle ne. Wê kire wêye wêy û nala nal û rabû ser xwe, çû xwe avête stûyê Gulê. Her du bi ser hev da girîn. Gavekê weng li hev pêçayî man. Paşê, Gulê çû destê dîya xwe, dîya wê jî henîya wê maç kir. “Bi xatirê te!” Gulê got û derket çû. “Oxir be!” Eşotê lêvegerand.

Eşotê xwe li ser nîvîna dernexûn dirêj kiribû. Ji îske îskan û nala nalan şûnda, ew kete xewê.

Sibe da, wexta ku ew ji xewê rabû “her hal min dîsa bi xewn dît, “wê di ber xwe da wer got. Dû ra, “na lê, ne xewn bû, Gulê hatibû”, wê li xwe vegerand. Lê, lê kete şikê; dudilî bû. Geh got, “xewn e” Geh jî got, “rast e”. Geh şabû, geh jî bi ber xwe ket. Wê pîrr xewn didît. Di xewnên wê da Gulê di-hata mal, wana bi hev ra deng dikir, lome li hev dikirin û bi ser hev da digirîyan. Yên derûdorê, boyî Eşotê digotin, “ew ê xewn û xewneroja ji hev dernaxê”.

”Tecellîya min neçê ye. Ku ez niha herim ba cîran û hevalan, jê ra bibêm, şeva çûyî, Gula min hate mal, ew ê bibên, ka li ku ye? Ew ê bi min bikenin û bibên, hela lê binihêre, xizanê heşên xwe wenda kirine. Ji boyî hatina Gulê, ne şahîdekî min, ne jî îspatekî din di destê min da heye,” Eşotê

xwe bi xwe ra got.

Nava rojê, keçika wê ya piçûk, bi kurikên xwe va hate ba wê. Jê ra mal berhev kir, herd rêş kir û kabûkacax şûştin. Eşot berneket, ku ji keçika xwe ra qala hal û hekata xwe bike. Xwe bi xwe ra got, “ku ez niha ji wê ra qalê bikim, ew a xwe pê biêşîne, gune ye.” Wê roj, bi seriyekî tevlihev, geh dilşah, geh bi xem derbas kir. Êvarê, mêrê wê vegeriya mal. Eşotê bi lez jê ra got:

–Heso Heso, şeva çuyî Gula me hate mal!

–Xo, keç mebe! Ka li ku ye?

–Nesekinî, bi şûnda çû. Ez pirr li ber geriyam, lê nema, berî berbangê da rê çû.

Heso di bin çavan ra, bi şûphe li jina xwe mêz kir.

–Keçê, ma te bi xewn nedîtibe? Wî pirsî.

–Tu jî bawer nakî, ne! Walle ku xewn be jî, ew ê mîna xewnerasta bû. Nîvê şevê bû. Wê “kut kut kut” li pencereyê xist got, “etê dêrî veke”. Ez rabûm, min derî vekir...

Eşotê bi vî awayî ji mêrê xwe ra qala hatina Gulê kir. Her duyan jî çav tijî kirin û nikanîn ku pêşiyê li gîrî bigrin.

–Hes Heso, aha li ser vê mînderê rûnişt. Wê bi dengêkî kelgirî got û şûna ku Gulê lê rûniştibû, bi mêrê xwe nimand. Pê ra, destê xwe dane ser herdê yê ku xalî li ser hatibûn rêxistin û bi çarpê berbi mînderê çû. Destê rastê li ser mînderê û balîfa kû Gulê pişt a xwe dayîbû, gerand. Wê mînder û balîf bîn kirin. Ji nêzik da, li ser mînder û balîfê mêz kir. Tayek por î zer bi ber çavên wê ket. Wê ew bi her du tilîyên destê rastê helna birê

ber çavên xwe û rind lê mêz kir. “Aha ji te ra îspatek! Mêz ke, tayek porî zer. Porê Gulê ye. Te niha bawer kir!? Wê tayê por bi mêrê xwe nimand. Ew mîna kurikekî piçûk xenê bû. Bi hêvî bû. Wê tayê por li tilîya xwe ya şehadetê a destê çepê pêça, mîna gûstilyê kir. Birê ber pozê xwe, bîn kir, dû ra maç kir. “Porê wê ye, bîna wê jê tê lo! Ez qurbana porzera xwe me!” wê got.

–Ma ji Gulê bêtir tu kesî din î porzer tune? Weqas merivên tên mala me û diherin, tu çing dizanî, ku ev tayê por ê Gulê ye? Xelkê bi me bikene, heger em vî tayî wekî îspata hatina Gulê binimîn! Mêrê wê bersiv da.

Van şorên Heso li Eşotê pirr bi qahr hatin. Ew di ber wî va bû û got:

–Xelk ê bi me bikene! Xelk ê bê çi? Xelk, xelk, xelk! Xelk di herdê rêş keve! Xelk bi çiyê me ketiye! Xelk î bawer nakê, lê tu, tu çima bawer nakî, tu!? Wê vana bi hêrs gotin û rabû çû aşxanê. Li wir, debaxa ku wê ji Gulê ra qoziyê bi rûn û penêr dabû ser û kaseyê çeqlmeyê hatin bîrê. Çav li kaban gerandin, lê nedît. Keçika wê bi nîvro hatibû, kabûkacax şûştibûn û helnabûn. “Ku ez kwîr bibim ha, min çîma huro sibe da şik nebir, lê mêz nekir.” Ew gêj û westîya, gavekê mîna putekî sekinî, di şûna xwe da nelivî. Paşê, wê li tayê por mêz kir, ew kire nav destmala xwe û di paşila xwe da veşart. Şabûnek bi rûyên wê da hat. Wê keserek kûr berda, henîya xwe ber bi jor helna û got, “Xwedê mezin e, hêvî nayê birîne” û ji aşxanê derket.

ÎŞEV

Ez dê bibim hevalê
 Şehîdên azadiyê
 Eger ku ez stuyê xwe
 Li ber gorên wan xwar bikim
 Hêstirkên çavên min ê
 Kincên minê reş wek yek kaxizên ku
 Li ber rojê ziva buyî pêtiyê vêxin
 Wana ew riya bi xwe helbijartiye
 Ser seran ser çavan
 Neyar qurban
 Stêrk ê bibin şahidên min ku
 Ez dê
 Mizgîna behîştê di dilê xwe da bi wan dim
 li kêleka tirbên wan dara danim
 darên meywan
 ji zarokan re
 ji bo ku nebin qurbana xweşbîriyê
 ez ê
 Li ser kevîrên balgiyên wan
 Yek bi yek
 Bi xwîna henîya xwe ya pak
 Bijîn xûng û kek
 binivîsim
 Û ji wan re heta berbangê
 helbestên Mehmî Sosê
 wek yek çikên serhildanê bixwînim.
 Û wek tizbîyeke ji nodûneh heban bikişînim.

SEYFÎ DOGAN

MIZGIN

Dengên têne
Ji sifra heftaran
Dengên gemarî
Û dengên nas
Qala me dikine
Bîra xwîna me
Û bîra girîyê me kirine
Ez wek brûskeke biharê lerizîm
Dilê min wek pelekî dara zeytûnê cirifî
Ne ji tirsê
Ji ber bejîtiya wan
Çayekê bide
Çayeke reş wek qetranê

SEYFÎ DOGAN

XELIKA

Xelikî ne em
Bi zimanê Ehmedê Xanî
deng dikin
Xelika ye cihê me,
li navenda Anatolî ye
Medya ye dîroka me,
li navbera Ferat û Dicle ye
Li rengê evîna Mem û Zîn e,
evîna keçik û xortên me
Cîranên me yên pir delal hene;
gund û bajarên Tirk
Tev pîroz dikin em
cejna Newroze

Evîndar

Veda

Kekê Veysi'nin anısına

Bir günün erken vaktinde koştum ecel
garına
Uzanmış yatıyordun, bir soğuk kompartı-
manında
Tuttum elini, ağladım biraz başucunda
Belli ki çok yorgundun, açıp gözünü bak-
madın bana

Duydum ki yolcusun Diyarbakır'a
Doğup, büyüdüğün, sevdiğin o topraklara
Uzaktır belki gelemem oralara
Mektup yazmasan da vesile ol güzel rüya-
lara

Ûsivî Bago

Axa sar, havîna germ

Va bist sal in tu ji bîra min narî
Ne sibe û ne jî êvarî
Dîsa roja ronî ji min ra bû tari
Çavê pi hêstirk jê xwun dibarî

Dilo dibêm havîn e dîsa havîn e
Ax ê sar e roj ê bê tîn e
Arê felegê dilê min dişewitîne
Malê dunyayê qe xema min nîne

Ûsivî Bago

EZ BERNEDAM EVÎNA TE

Ez bernedam evîna te
Tî mam, birçî mam
şev tarî, şev xayîn bû
Û destên min di kelepçê da
Can xerîb, can bédeng
Can perçe-perçe bû
Bê titûn, bê xew mam
Ez bernedam evîna te

Ahmed Arif
Wergêr: Evîndar

BERFÊ RÊ GIRT

Berfê rê girt,
tu tunebûyî,
rûniştim li ber te, li ser çokên xwe,
min temaşe kir li ruyê te,
çavên min girtî.

Keştî derbas nabine, balafir nafirine,
tu tunebûyî,
li ber te, piştta xwe min dabû dîwêr,
deng kir, deng kir, deng kir,
min devê xwe ji hev nekir.

Tu tunebûyî,
min destên xwe bi te kirin,
destên min li ruyê min bûn.

Nazim Hikmet
Wergêr: Evîndar

Helbesta N.Hikmet a bi navê "KAR KESTÎ YOLU"

SÊWÎ

Zîrekî malavao
Reytinî gavao
Ji bo ku bircînemêyî
Wenda tewî li ber çavao

Dev da holîkê
Li ber wan goþtê golîkê
Çav li serî zelal bûne
Zikî diêþe ji ber xarina tolikê

Nabêje baran û bahoz
Wekî berxa berkoz
Reng lê pîçûskîva bûyê
Çilm dicilikê ji boz

Hecet nekir bavêje gav
Heke bîrê mabû bê bav
Ne rojek bû ne du roj
Tim berdeyam bû jana zirav

Ew gilyê jine bîya
Perî°an bûnî tev halê sêwîya
Bê nan û bê qatix
Em ê ciqas bimên li ser pîya

Ti lingen da tunen sol
Hesirkê wan bûne gol
Di xewnên xwe þevan da
Têrî xwe diwxarin gewol

Li benda þeva îne
Ka kî ji me ra xwarin bîne
Spas ji wera cîran o
Mit hanîn tijî sine

Wext derbas di be lez î bez
Feqîrî jib o me bûyê ferz
Xwede o alikarîyê me bike
Bide me her roj gez

MUSTAFA KIZILKAYA

Li Almanyanê zimanê zikmakî

Li Almanyanê li Saksonya Jêrin ji 1995 ve mafê dê û bavên kurd heye, ku zarokên wan di bistanan de ji sinifa 2-an heya sinifa 10-an bifermî dersa zimanê kurdî ya zimakî bistînin.

Di sala 1993-an de Hikûmeta Saksonya Jêrin zagon (qanûn) ji bo şagirtên biyanî li ser hoyên nû guhart. Vê zagonê nû îmkana vekir, ku şagirtên biyanî, yên ku zimanên wan ne zimanê dewletekê ye, karîbin di dibistanan de wek zimanên fermî yên dewletan dersa zimanê zikmakî bistînin.

Vê zagonî rê li ber dersdana zimanê kurdî yê zikmakî ji bo şagirtên kurd jî vekir. Îro li ser bingeha zagonê li Almanyanê li Saksonya Jêrin dersa zimanê zikmakî bi 19 zimanên biyanî tên dayîn. Tû ferq di navbera dersdana van zimanan de tune ye. Ew xwedî mafên wekhev in. Ev ziman: albanî, boşnakî,

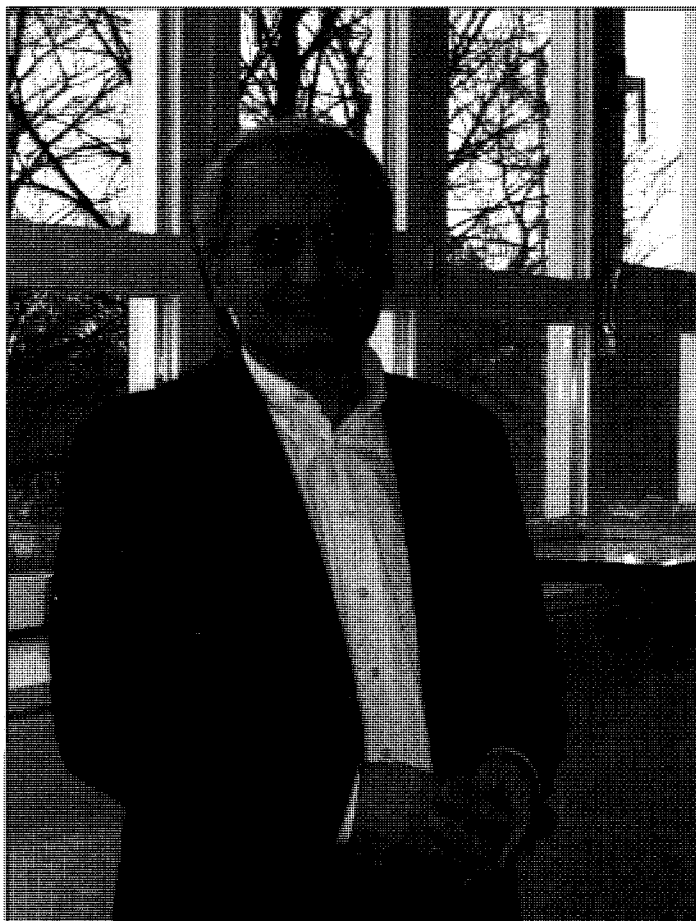
erebî, farisî, îtalyanî, kroatî, kurdî (kurmançî), mekdonî, polonî, portegîzî, rûsî, serbî, slovenî, spanî, tirkî, vietnamî, û grekî.

Mafê her dê û bavên kurd heye, ku ew ji bo zarokên xwe daxwaza dersa zimanê zikmakî yê kurdî bike û ew wan rêbike dersê. Heke muracat hebe, hingê serokatiya dibistanê li gor zagonê mecbûr e, dersa zimanê kurdî ji bo van zarokên muracatkirî amade bike. Divê li vir were gotin, ku dê û bav ne mecbûr in, zarokên xwe rêkin dersên zimanê kurdî, ango ev mafê wî heye, lê ne mecbûr e vî mafê xwe pêk

bîne. Ez her sal bi rêya posta dibistanê nameyekê bi almanî û kurdî ji dê û bavên şagirtan re dişînim û ez planê dersa kurdî û formê qeyd kirina (muracata) ji bo dersa kurdî jî wek pêveker pê ve dikim. Dê û bavên kurd, yên bixwazin zarokên xwe qeydê dikin.

Ez dixwazim hinek agahdarî li ser vê za-

Mamoste Ali Tuku

gonê dibistanê bidim xwendevanan. Li gor zagonê mafê her şagirtê kurd heye, ku ew di nava heftiyekê de 4 seatan dersa zimanê zikmakî yê kurdî bigire, heke ku bihindikayî 8 şagirtên ji vî zimanî hebin, yên ku dê û bavên wan ji bo dersdana zimanê zikmakî yên kurdî muracatkirî hebin. Heke ku 8 heb şagirt peyda nebin, lê hingê mafên wanî 2 seatên dersê hene.

Wek tê zanîn, hêja di destpêka sala 1980-an de dê û bavên kurd li Almanyayê daxwaza dersa zimanê kurdî dikirin. Ji bo vê yekê KOMKAR, KKDK û Yekîtiya Demokratên Kurd bi hev re xebat kirin, belavok bela kirin

û daxwazên xwe gihandin maqamên Almanyayê.

Piştî derketina zagonê sala 1993-an li Saksonya Jêrîn dê û bavên ji bo zarokên xwe muracata dersa zimanê kurdî kirin. Ev daxaz hat qebûl kirin. Îro li Saksonya Jêrîn 9 mamostên dersa zimanê kurdî di dibistanan de dixebitin. Ev mamoste heftiyê 224 seatan dersa zimanê zikmakî ya kurdî didin. Nêzî 1100 şagirtên kurd tevî dersan dibin. Ders li van bajarên tê dayîn: Celle, Bergen, Oldenburg û li der û dora Oldenburgê, Peine, Hannover, Langenhagen, Hildesheim, Leer û wd.

Piraniya şagirtên tevî dersa zimanê kurdî dibin, ji

Kurdistana bakur in û zarokên kurdên êzîdî ne. Heke ku mirov bi prosent bîne ser ziman ji 95% şagirtan zarokên kurdên êzîdiyên ji Kurdistana bakur in.

Dersa zimanê kurdî ne derseke priwat (şexsî) e. Wezarata Kulturî ya Saksonya jêrîn mamostan ji bo dersa zimanê kurdî yê zimakî wek mamostên dersên din digire kar. Dive, ku mamostên ji bo dersa kurdî an li welatê xwe an jî li Almanyayê destûra mamostetiyê standibin û kraîbin bi zimanê kurdî dersa zimanê zikmakî bidin. Ji xeynî vê yekê jî divê, ku mamoste karibe almanî fehm bike

û xwe bide fêhmkirin. Mamoste meaş ê xwe wek hemî mamostên din ji dewleta Saksonya Jérîn digire û ew sond û ad dixwo, ku ew zagona bingehîn a dewleta Almanyayê biparêze û lu hember wê karneke. Ew mecbûr e, ku di karê xwe yê dibistanê de propaganda partî û rêxistinên polîtîk neke.

Cardin dor digihije şagirtan û dersa ziman. Bi hindikayî her grubeke hîndekariya dersa zimanê kurdî ya zikmakî ji 8 şagirtiyan ava dibe û ev grub dersê heftiyê 4 (çar) seatan dersa zimanê krudî digire. Ne şert e, ku ev 8 sagirt ji sinifekê anjî ji dibistanekê bin. Ew karin ji dibistanê cure cur û ji sinifên cihê bin.

Dersa zimanê kurdî ya zikmakî kare li şûna dersa zimanekî biyanî yê diduyan were hilgirtin, heke bi hindikayî 8 sagirt di eynî sinif û di eynî cure dibistanê de muracatî vê yekê bikin. Ji xeynî zarokên kurdan, zarokên ji zimanên din jî mafên wan heye, ku ew tevî dersa kurdî bibin. Dersa kurdî ji hemî şagirtên ji hemî zimanên din re jî vekirî ye.

Di dersa zimanê kurdî de tenê elfaba latînî tê bi kar anîn. Li gor zagonê divê tenê bi zaravayê kurmancî dersa zimanê zikmakî yê kurdi were dayîn. Mijûlbûna li ser vê pirsê dikeve derveyî çerçova vê nivîsê.

Bir Orta Anadolu Kürdü'nün Kürdistan gezisi

Son Körfez Savaşı'ndan sonra tüm dünyanın gözü Kürdistan'da idi. Bir arkadaşım ile birlikte oralarda ekonomik yatırımlar yapabilme olanaklarını araştırmak için Ankara'dan otomobil ile yola çıktık. Kulu, Şereflikoçhisar, Aksaray'ı geçtikten sonra ilk durak olarak, mangal et yemek için Tekir'i seçtik. Molamızdan sonra 300 km'lik bir otoyol yolculuğu bitince Antep'te akşam olmuştu. Bir otele yazıldıktan sonra, eskiden bildiğim bir Ermeni evine gittik. Orada canlı müzik yapılırdı, üstü açık bir bardı. Kürtçe ve Türkçe canlı müziği, bira ve yemek eşliğinde dinledik.

O gece Antep'te konakladıktan sonra erkenden özgür topraklara, Kürdistan'a doğru yola koyulduk. Urfâ'dan sonra, yol boyunca 10 km'de bir korucu kulübeleri (tekdamlar) gözümüze çarptı, kara taştan yapılmış kulübeler ve bir kuru kavak ağacının ucuna asılmış küçük bir TC. bayrağı. Bu görüntülere çok üzüldüm ve tüylerim ürperdi. Bu Kürdü Kürde kırdırmaydı. Koruculuğun kalktığını sanmıştım ama yanıılmışım. Karacadağ'da mola verdikten sonra öğleye doğru Diyarbakır'a vardık. Diyarbakır'da bir şehir turu attıktan sonra, yola devam ettik. Yolda jandarma tarafından durdurulduk, kimlik kontrolü yapıldı ve arandık. Birşey

bulamayınca zorluk çıkarmadılar, yolumuza devam ettik ve Mardin'e vardık. Mardin'in şehir merkezindeki dar ve tek yönlü sokağı (Bu aynı zamanda Mardin'in en büyük sokağı da) bir kasabanın kenar mahallesini andırıyordu. Sanki bir şehrin değil de bir Kasabanın sokakları. Mardin'den sonra, Nusaybin, Cizre üstü Silopi'ye vardık. Hapur Gümrük Kapısı'nda, kamyonlar hariç akşamları çalışma olmadığından, o gece Silopi'de kaldık, Silopi'yi gezdik. Sabahleyin 15 km'lik yolculuktan sonra gümrük kapısına vardık.

Irak Kürdistanı'na geçmek için, evla JITEM (Özel Kuvvet)'den izin almak gerekiyormuş. JITEM kolluk güçleri bizi gözlem altına aldı, saçma-sapan sorular sordular. Niçin Irak'a gideceksiniz? Irak'a ticaret için gideceğimizi beyan ettik. Neden Irak'ta ticaret yapmak istiyorsunuz? Başka bir ülke değil, nereden bilelim sizin PKK'ye gitmeyeceğinizi? falan filan..... Irak'ta ticari olanakların oluştuğunu ve bizim orada tanıdıklarımızın olduğunu, bizim de Kürt olduğumuzu ve onların dilinden, kültüründen olduğumuzu anlatmaya çalıştık fayda etmedi, bize inanmadılar.

Ticaret belgelerimizi ve daha başka evraklarımızı beyan ettikten, epey bir zaman

(5 saat) sonra bizim Kürdistan'a gitmekte kararlı olduğumuzu, bunun dönüşünün olmadığını, inat ettiğimizi anladılar ve izin verdiler. JITEM'den izin aldıktan sonra 48.5 derece sıcaklığın altında, Habur Gümrüğü içinde yaklaşık 1-2 saat ordan oraya koşturup, diğer evraklarımızı tamamladık ve nihayet büyük zahmetlerden sonra TC. sınırını geçtik.

Kürdistan'a girdiğimizde, ilk gözümüze çarpan, 'KÜRDİSTAN'A HOŞ GELDİNİZ' yazısıydı, Kürdistan'a giriyorduk ve ben çok heyecanlıydım, özgür Kürdistan topraklarına gelmiştik nihayet.

Evrak yaptırmak için girdiğimiz yerde klima vardı, çok serindi ve bir genç bizi güle-ryüzle karşıladı. Bize çay, soğuk su ikram etti, bizi bir yere oturttu, giriş işlemlerimiz için pasaportlarımızı aldı. Biz çayımızı yudumlar-ken o genç bizim evraklarımızla uğraşıyordu. Evraklarımız 5 dakika içerisinde hal oldu. Kürdistan'a girmek için vize almıştık. Evraklarımızın hemen, hızlı hal olmasına sevinmedik çünkü, yerimiz rahattı, TC.'de olduğu gibi koşturarak değil, oturduğumuz yerde evraklarımız yapılıyordu, özgür toprak-ların tadını daha almamıştık, oturduğumuz yer serindi ve çay, su vardı, dışarı ise çok sıcaktı. Neyse ki bizi karşılamaya gelenler de gelmişlerdi, İbrahim Halil gümrüğüne. Güm-rük içinde bulunan Kürdistan lokantasında yemeğimizi yedik. Duygulandım, ilk olarak Kürdistan'da ve Kürdistan ismini taşıyan bir lokantada yemek yiyordum. Bu müthiş bir duygu ve yemeye doyamıyor şaşkınlık ve gu-rur içinde etrafa bakınıyordum. Her tarafta

KDP ve Kürdistan bayrakları dalgalanıyordu. Burada yaşam Kürtçe idi. Yaşam Kürtçüydü. Burada garsonlar içtenlik ile bize hizmet edi-yorlardı.

Arabamızın plakaları söküldü, Kürdis-tan plakası takıldı. Kürdistan'da kamera ile çekim yapmak için, gümrük içinde bulunan Kürt istihbaratına başvurudum. Müdür Bey, Kürdistan'da çekim yapabile-ceğimi ve Kürdistan'da yasakların olmadı-ğını, buraların özgür topraklar olduğunu, istediğim yerde çekim yapabileceğimi söyle-di ve ayrıca gümrük içerisinde bana çekim-de yardımcı olacak, bilgi verecek bir rehber de tahsis etti, böylelikle gümrükte rahatlıkla her yerde çekimler yapabildim. Bana reh-berlik eden şahıs, gümrük çalışmaları, Kürdistan'nın yapılanması ve bir çok konu hakkında bilgiler verdi.

Kürdistan'nın İbrahim Hallil Gümrüğü'nden çıktık 500 m. sonra büyük bir beton köprü ile karşılaştık, köprü'nün solunda KDP'nin büyük bir amblemi, sağında ise aynı büyüklükte Milla Mistafa Barzani'nin büyük bir fotoğrafı vardı.

Zaxo'da bizi karşılamaya gelen arkadaşların evine vardık, yedik içtik ama, fazla vakit kay-betmeden Kürdistan'ı görmek gezmek için sabırsızlanıyorduk. Arkadaşlara duygularımı, Kürdistan'ı bir an evvel görme isteğimi anlattım ve Zaxo'nun dağlarına doğru yola koyulduk. Zaxo'nun kuzeyindeki dağlara gittik. Dağda bir mağarada buz gibi su kaynıyordu, su çok temiz ve soğuktu, içmeye doyamadık. Hemen yandaki dağda ise gene soğuk şelale 30 metreden düşüyordu. Yukarılara doğru

çıktımızda ise her yerde üzüm bağları ve meyve ağaçları vardı.

Daha sonra Zaxo'nun Güneybatısına, Suriye sınırına doğru gittik, ordada bir küçük dağın eteğinden nehir Suriye'ye doğru akıyordu. Nehrin üstünde ise Yezidi Kürtler bir piknik lokantası açmışlardı. Masalar ve sandalyeler yarıya kadar suya gömülmüşlerdi, yarı suyun altında serin mi serin bir yer, gürültüden uzak, تنها ve birası da olan bir yerdı. Ayrıca masanda oturarak soğuk su ile duş almak mümkümdü, nitekim ben öyle yaptım masamdaki sürahi ile başımdan aşağı su döktüm, çok serinlendim. Arkadaşların evinde rahat etmeyiz diye, Zaxo'da Hotel BAZAR'da kaldık. Hotel çok ucuz idi, kahvaltı dahil 6 dolar ödedik adam başı.

Ertesi gün Zaxo dağını aştık, 100 km. sonra Musul'a vardık, Saddam'ın Musul'daki sarayının etrafında gezerken çocukların sarayda oynadıklarını, ve sarayın yağmalandığını gördük. Saddam zamanında değil saraya girmek, yanından geçilmezdi. Musul'da fazla oyalanmadık arabayla bir tur attıktan sonra, oradan Hewler'e geçtik. Hewler'de Kürdistan Parlementosu'nu ziyaret etmek istedik. O gün kimsenin

olmadığını söyledi görevli, ama etrafında gezmemizin bir sakıncası olmadığını ve kameraya alabileceğimizi söyledi. Hewler'de ve tüm Kürdistan'da 5-6 Amerikan askeri gördük ve her şeyden anlaşılıyordu ki; Kürtler kendi kendini idare ediyorlardı. Kürdistan bence artık özgürdü ve bunun dönüşü de mümkün değildi. Hewler'de DIMDIM ve ÇAR ÇIRA hotellerinde kaldık.

Dönüşte Duhok'a uğradık gezdik, dolaştık, alış-veriş yaptık. Kürdistan'da her şeyi bulmak mümküm, hem de Türkiye'den ve hatta Avrupa'dan da ucuz.

Zaxo'da arkadaşlarla oturduk, nasıl ticaret yapabileceğimizi ve neyi ithal edeceğimizi konuştuk. Sonuçta bir anlaşmaya vardık. Zaxo'da, Duhok'ta birer oto lastik dükkanı açtık ve lastik dışında Avrupa'dan kısa bir süre içerisinde Kürdistan'a 70.000 dolarlık ihracaat yaptık, yapmaya da devam edeceğiz.

Özgürlüğün tadını buralarda aldım. Bu tat yazılabilir, anlatılabilir ama ancak yaşayarak his edilir. Bu his bir başkadır. Koşullar ne olursa olsun bu topraklardaki özgürlük korunmalı ve yaşatılması için her türlü fedakarlığın herkes tarafından yapılması gerekir.

«Sessizlikten Gelen Resim»

Önceleri uzun yıllar «Ararat» kitabevi/ yayınevi sahibi ve çevirmen, daha sonraları da Almanca dört kitaba imzasını atan bir yazar olarak tanıdığımız Yusuf Yeşilöz'ü, bu yıl belgesel bir filmle karşımızda görüyoruz: Almanca adıyla «Hungern gegen Wände» (Duvarlara Inat Açlığa Yatmak) Ocak 2004'de İsviçre'nin Solothurn kentinde 39. kez düzenlenen Film Günleri'nin resmi davetlisiydi; orada kalabalık bir kitle önünde filmin galası yapıldı.

Yeşilöz, bu ilk filminde Kürt direniş hareketinin en acımasız, en vahşi anlarının yaşandığı bir zaman diliminde bilinen bir mekanı veriyor: Yıl 1984, yer Amed (Diyarbakır) Askeri Cezaevi.

Yeşilöz, dönemin derin izlerini yirmi yıl aradan sonra bile hâlâ üzerinde taşıyan Cemal Miran'ın Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde yaşadıklarını ve bunların yol açtığı sonuçları belgesel eserinin eksenine yerleştirmiş. Bunu yaparken yer yer eski çekimlerden de yararlanmış. Ayrıca film Miran'la birlikte aynı cezaevinde aynı dönemi yaşayan Recep ve Nuran Maraşlı ile Ruşen Arslan'ın anlatımlarıyla zenginleştirerek sunuyor izleyicilere Yeşilöz.

Cemal Miran filmde 1980 sonrası yaşanan tutuklamalar sırasında yakalanan onbinlerce Kürt'ten biri olduğunu belirtiyor. Binlerce olayda yaşandığı gibi, elde delil olmasa da suçlama bellidir: «Yasadışı» bir Kürt örgütüne üye olmak ve bu çerçevede

çeşitli şiddet eylemlerine karışmış olmanın yanısıra devleti zorla yıkma girişiminde bulunma ya da buna hazırlanma v.b.! «Suç» bu olunca ceza da önceden belirlenmiştir genellikle: İdam!

Ancak ne başlangıçtır ne de sondur idam kararı, bir de öncesi var bunun: yakalanmanın hemen ardından yaşanan ağır işkenceler ve bunu izleyen Diyarbakır Askeri Cezaevi süreci! Sözkonusu süreç bilindiği üzere onu yaşayanlarca çok sayıda yazı ya da kitaba konu edildi. «Hungern gegen Wände» Yeşilöz'ün ilk belgeseli olduğu gibi, sözkonusu dönem ve mekan üzerine yapılan ilk film olma gibi bir özelliğe de sahip.

«Tüme varım», «tümünden gelim» bilindiği üzere sosyal bilimlerde kullanılan iki araştırma yöntemidir. Bu yöntemlerden «Tüme varım» sanatın hemen bütün alanlarında, ama özellikle de belgesel film alanında sık başvurulan bir yöntemdir. Yeşilöz de böyle yapmış daha doğrusu böyle yapmak istemiş. Başlangıçta belgesele konu olacak senaryoyu yazmak ve yapımını üstlenmekle sınırlamak istemiş filme katkısını. Filmin yönetmenliğini ve çekimini başkalarına, dahası işin uzmanlarına bırakmak istemiş. Ancak Yeşilöz bu planını yaparken Cemal Miran'ın «saf ve arı» kişiliğini ya görmemiş ya da göz ardı etmiş olmalı ki, işler düşünüldüğü gibi yürümemiş. Miran, kendisinin merkeze konulduğu bu yöntemi, kendi deyimiyle «kişiliğinin ya da kişisel çıkarlarının öne çıkarılması» olarak

yorumlamış ve reddetmiş birlikte çalışmayı. Böylesi durumlara ve duygusallıklara pek alışık olmayan İsviçreli yönetmen çekilmiş ve yönetmenlik işi de Yeşilöz'e kalmış.

Bu duruşunu şöyle açıklıyor Miran: «ben, Kürt halkının sömürgeciliğe karşı verdiği mücadelede doğru bulduğum yerde olduğum için yaşadım bütün bunları, yoksa 'sadece' Cemal Miran olmaktan dolayı değil».

Miran'da «ben» zamiri yoktur, özellikle de Diyarbakır Askeri Cezaevi süreci ve Kürt halkının sömürgeciliğe karşı mücadelesi sözkonusu edildiğinde. «Ben» zamirinin yerini «biz» ve «onlar» almıştır. Miran'ın anlatımlarında kendisini ve yaşadıklarını öne cikarma doğrultusunda en küçük bir sahtelik, ve bir özen de görmüyoruz. Tersine sözkonusu duruş, kişiliğinin bir doğallığı olarak görünüyor filmde. Bu tavır, filme, alışılmışın dışında ve çevremizde sık rastlanmayan başka bir anlam ve güzellik kazandırmış. Kişisel çıkar sağlamayı hedefleyen çabalardan arınmış olması sevindirici bir yan da taşıyor içinde. Kendini merkeze koyan tipler, bilindiği gibi ya acındırma temelinde duygu sömürüsü ya da çevresini kendi etkisi altına alma çabaları biçiminde ortaya çıkar.

Cemal Miran benzeri insanlar, yaşamlarında, genellikle yalnız kalmakla «ödüllendirilir». Buna ilişkin işaretler filme de yansımış yer yer. Yaklaşık on yıldır İsviçre'de mülteci olarak yaşayan Miran'ın, «yeni yaşamında» karşılaştığı zorlukları da görüyoruz filmde. İsviçre'deki yaşamı üstüne anlattıklarından bir ilgisizlik, bir duyarsızlık çemberiyle sarıldığı anlaşılıyor. Ama kendisi herhangi bir biçimde yakınmıyor bu durumdan. Film, izleyicinin kafasına şöyle bir soru işareti de bırakıyor ister istemez: «Ben ne ka-

dar duyarlıyım, Miran ve benzeri insanların karşısında?»

Kürdistan'daki uygulamalar ve yaşananlar hakkında fazla bilgisi olmayan sıradan Avrupalı içinse, kolay anlaşılabilir bir resim sermiş gözler önüne Yusuf Yeşilöz, Cemal Miran'ın yaşamından kesitler vererek.

İzleyicinin bugüne kadar kitaplarıyla tanıdığı Yeşilöz, belki de kendisine has olan ironisini, dahası ironik anlatım biçimini filmde de korumuş. Kürdistan'dan kısa görüntüleri ve özellikle bir Kürt köyündeki bir evde yemekli, stranlı sohbet görüntülerini amatör bir kamerayla filme kazandırmış.

«Hungern gegen Wände», 52 dakikalık Yusuf Yeşilöz yapımı bir belgesel.

Cemal Miran

Öğrencilik döneminde, 1981 nisanında yakalanır. Ağır işkencelere maruz kalır. Tutuklanma kararını kamuoyunda «Diyarbakır Askeri Cezaevi Süreci» olarak bilinen yıllar izler. 1984 yılında özünde «onursuzlaştırma, kişiliksizleştirme ve teslim alma» politikası yatan devlet uygulamalarına karşı başvuru en son direniş yöntemi olarak bilinen «ölüm açlık grevleri»ne katılır ve bunu kırk günün üzerinde sürdürür. Açlık grevi direnişi Miran'ın üzerinde yaşam boyu sürecek izler bırakır: Küçükbeyinde oluşan zedelenme sınırlı bir felce yolaçar.

Cemal Miran idama mahkûm edilse de, 1989 da yargıtay üst kurulunun davayı bozması sonucu salıverilir. 1992 de İsviçre'ye gelen Miran gerek yetkililerin gerekse çevresindeki ilgisizlik ve duyarsızlıktan dolayı ancak son yıllarda tedavi görmeye başlar. şu sıralar sadece «özürülerin» alındığı bir atölyede çalışıyor.

Şubat 2004

Xelka (Gölyazı) özgülünde Orta Anadolu Kürtçe'sinin yazımı konusunda bazı önemli noktalar

Son zamanlarda Kürtler'in, Kürtçe okuyup yazmaya doğru bir yöneliminin olması sevindirici olmakla birlikte istenilen düzeyde değil. Var olan ilgi de Kürtçe'yi doğru ve eksiksiz kullanma ve yazma şeklinde seyretmiyor.

Bilindiği gibi Celadet Bedîrxan'ın Kürtler için yazmış olduğu bir alfabe vardır; bu alfabeyle "Kurmanç" nin bütün lehçe ve ağızlarını, seslerini yazmak mümkündür. Buna rağmen Kürtçe yanlış ve eksik yazılabiliyor bu bazı seslerin yanlış duyulmasından ve algılanmasından kaynaklanıyor; bu özellikle Orta Anadolu Kürtleri arasında mevcut.

Şimdi Xelka özgülünde bunu ele almaya çalışalım:

*"Haye haye keke min haye
Hiro sise ne, dibare berf û baye
çşme sere pire, peze te yî teye
Bisk berdaye mîna gayî cutaye"*

(Rehma Xofe)

Yukarıdaki dördlük Xelka Kürtçesine ait bir türküdür.

Kürtçe yazıldığı gibi okunur ve söylen- diği gibi yazılır Şimdi yukarıdaki dördlüğü yazıldığı gibi okuduğumuz zaman sanki

Xelka toplumu içinde konuşulan Kürtçe'ye benzemeyen bir Kürtçe gibi gelir bize. Oysa öyle değildir; sorun bazı Kürtçe seslerin değişik lehçelerde farklı telafuz edilmesin- den kaynaklanıyor.

Örneğin bunlardan bazıları "A", "E" ve "O" harfleridir.

1) Bazı lehçelerde "A" yuvarlatılarak söylendiği ve Türkçe'deki "o" harfine yakın bir ses verdiği için çoğu kimseyi yanıltıyor ve "o" harfi kullanılarak yanlış yazılıyor.

Örnek: Mala birangî min (Kardeşimin evi)

2) "E" harfi gene Türkçe'deki "A" harfiyle karıştırılıyor bazen, bu da "E" harfinin gene bazı lehçe ve ağızlarda farklı aksanla seslen- dirilmesinden kaynaklanıyor. Bu yanlışlıkla "E" yerine "A"nın yazılmasına neden oluyor.

Önek: Mala Etkê Min (Annemin evi)

3) Son olark "O" harfi Kürtçe'ye özgü bir telafuzla söylendiği için gene Türkçe'deki "U" ile karıştırılıyor.

Örnek: dol (davul), mori (boncuk)

Bu sesler doğru ve iyi algılandığında özellikle Orta Anadolu'daki Kürtçe doğru ve eksiksiz yazılacaktır.

Göç üzerine bir çalışma

Ropörtajı yaptığımız kişi, Avdo Karataş, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Antropoloji Yüksek Lisans Öğrencisi. Türkiye’de çok da üzerinde tartışılmayan Kürt göçünün bir kesitini ele alan bir tez çalışması yapmış ve zamanında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Halk Bilimi Bölümüne bitirme tezi olarak vermiş. Ropörtajın amacı, bir yandan göç konusunu ele almak, diğer yandan genç araştırmacıları bu konuda araştırmaya özendirme. Bu biçimi ile Lisans bölümlerinde tez yazımına da örnek vermiş olacaktır. Kürt iç göçünün, etkileme ve etkilenme açısından hem Kürt hem de Türk kültürü için en temel anahtar olduğu su götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı bu süreçleri bir bütün halinde ortaya koymak zorunludur.

– *Biraz kendinizden bahseder misiniz?*

– Adım Avdo Karataş, 1974 Şırnak-İdil doğumluyum. Ankara Üniversitesi DTCF Halk Bilimi mezunuyum. Şu an Hacettepe Üniversitesi Antropoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim. Asimilasyon ve Entegrasyon konulu tezimin alan çalışmasını Almanya’da yapıyorum.

Temelde Kürt kültürü, çokkültürlülük, etnisite gibi konulara yoğunlaşmaya çalışıyorum.

– *Halk bilimi üzerinde biraz duralım.*

– Aslında burada halk biliminin tarihi, çıkış yeri vb konular üzerinde durmaktan çok mezun olduğumuz Türkiye’nin en köklü Halk Bilimi bölümü olan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) Halk Bilimi bölümü üzerinde durmakta fayda var. Bu bölüme “Türkler Halk Bilimi Bölümü” demek daha doğru, çünkü Türk kültürü dışında hemen hemen

başka hiç bir “halk” ile ilgilenilmez, en azından Türkiye’de bu kadar geniş bir halklar spektrumunu varken. Alan olarak Orta Asya, Kafkasya, Anadolu, Balkanlar üzerine, ama sadece Türkler üzerine yapılan çalışmalar ele alınır.

Bizler neredeyse iki hoca ile okuduk. Son zamanlarda ise neredeyse tek hoca vardı ve bu hoca Prof. Dr. Nevzat Gözaydın’dı. Aynı zamanda bölüm başkanıydı. Benim de tez hocamdı. Doçent ve doktor kadrosu olmasına rağmen Nevzat beyin kişisel yaklaşımından dolayı kimse alınmazdı ve biz elektrik kurumundan veya TRT’den getirilen insanlarla ders görürdük. Halk oyunları dersimize giren kişi Elektrik Kurumu’ndan gelirdi. Bu hocadan aklımda kalan tek şey “Gençler; vücudun ayak kısmında olan diz (Göstererek) bakın burasıdır.” cümlesi, TRT’den gelen ve halk müziği dersimize giren hocadan da “Elma elmadır, armut armuttur, halk müziği halk

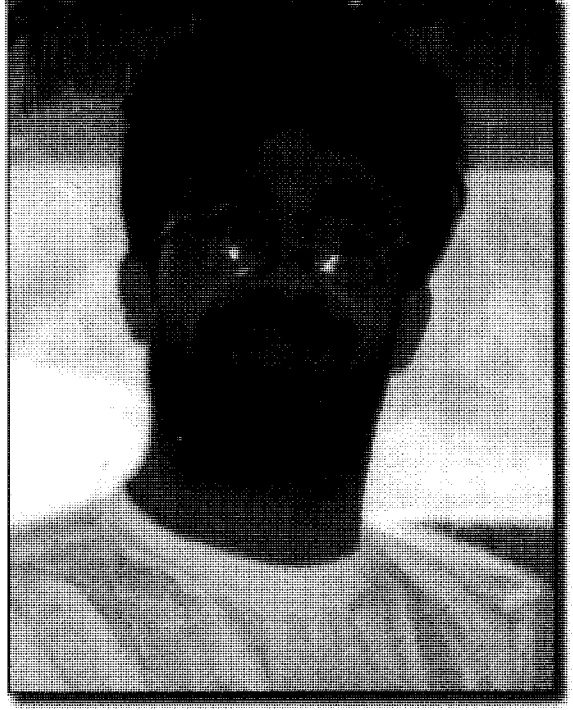
müziğidir. Sümerler de Türktür” cümlesi dışında hiç bir şey kalmamıştır.

Halk bilimi geleneksel kültürün kayıt edilmesinde yani derlenmesinde önemli işlevleri olan bir bölüm ve aslında etnoloji ve etnolojinin yaptığı etnoğrafyadan farklı değildir. Geçen yıllarda bu iki bölüm de birleştirildi zaten. Yeni adı Halkbilim oldu. Sayın Gürbüz Erginer (Bölüm Başkanı), Tayfun Atay ve Muhtar Kutlu gibi değerli hocalar var. Bölüm neredeyse her yıl 30 kişi alırdı ve ilk yılın sonunda 30 hayal kırıklığı yaşanırdı. Bölüm diğer bir çok bölüm gibi boş zaman cenneti bölümüydü. DTCF gibi kitle üniversitelerde bu hep sorun oluyor. Sabah saat 8:00’e konulan bir dersten sonra akşam 3:00’te bir ders daha olabiliyordu. Ara zamanda ise DTCF’nin meşhur orta bahcesi kullanılırdı.

DTCE, Almanlar tarafından Atatürk’e hediye edilen ilk fakültedir. 500 kişi için inşa edilmesine rağmen bugün neredeyse bu sayıda eğitim görevlisi bulunmakta, 8 bin civarında öğrenci barındırmaktadır. Fakülte ne öğrenciler ne de öğretim görevlileri için uygun değil.

– *Kürt iç göçünü ele alan ilk tezinizi biraz anlatır mısınız. Bu şekilde lisans bölümlerinde tez yazma biçimine de örnek vermiş olursunuz.*

– Tezim, Türkiyenin doğu kısmındaki Kürt illerinden batıya, Aydın ilinin, Germencik İlcesinin, Ortaklar nahiyesine bağlı Neşetiye köyüne göç eden insanların yaşadığı kültürel etkileşim ve değişimi incelemeyi hedefliyordu. Bu amaçla köye uzun süreli bir kaç gezi düzenledik. Düzenledik diyorum

Avdo Karataş

çünkü, derlemeler sırasında, örneğin çocuk doğumu gibi konuları bir erkeğin araştırması çok zordur. Geleneksel kadın tipi bunu bir erkeğe anlatmaya uygun değil. Bunun için Ayşe Yıldırım adındaki arkadaşımın bu konuda yardımcı olmasını istedim. Ayşe büyük bir yardımda bulunarak bu konuları derledi. Tezde, Kürtler göçten önce nasıl bir kültürel ortamın içinde bulunuyorlardı, Kürt göçünden önce Neşetiye’nin yerlileri nasıl bir kültürel ortamda bulunuyorlardı, Kürtler geldikten sonra her iki kesim (Kürtler ve Türkler) nasıl bir hal aldılar, aşamaları olabildiğince ortaya konulmaya çalışıldı.

Kürtler 70’lerden itibaren kitlesel olarak Neşetiye’ye göç etmeye başlamışlar ve köy bu hali ile çevre illere geçişte bir basamak işlevi görmektedir. Doğudan gelip büyük il veya ilçelere yerleşmeyenlerin elemesinden oluşmaktadır. İlk göç edenler ve sonradan

gelenler çeşitli sorunlarla karşılaşmışlar. Jandarma ve muhtarlıktan kaynaklanan sorunların yanında, iş sahibi insanların iş vermemeleri ve kötü yaklaşımı da sorun olmuş. Örneğin ilk başta Kürtlerin, ölen yakınlarını mezarlığa gömmelerine izin verilmiyordu. Seydo adındaki kişi, ölen çocuğunu bir dağın yamacına gömmüştü.

Köy, pamuk, incir ve zeytin üretimine dayanan temelde tarımsal bir ekonomik çevre sergilemesine rağmen yetiştirilen bu ürünlerin işlendiği fabrikaların varlığı da sanayi çevresi içinde olmasını sağlamaktadır. Yörede bu bağ ve bahçe işlerini özellikle Kürt emekçiler yapmaktadır. Gerek fabrika gerekse tarla gibi işlerde çalışan bu insanların herhangi bir örgütlenmesi bulunmamaktadır. Fabrikada çalışanların ise çok düşük bir ücret üzerinden küçük bir sigortaları bulunmaktadır. Sadece, adına dayıbaşılık denilen ve amele ile iş veren arasındaki koordinasyonu sağlayan elçi, dayıbaşı, çavuş hiyerarşisine dayanan bir sistem bulunmaktadır.

Lisans bölümlerinde sahtesinden, çok nitelikli olanlarına kadar her kategoride tezler bulunmaktadır. İyi yapılan tezler için çok büyük zaman ve enerji sarf edilir ama gereken değer verilmez. Antropolojiden Etnolojiye ve Halk Bilimine kadar bir çok bölümde en azından derleme anlamında çok büyük materyal bulunmaktadır. Herkes bunun değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyor.

– *Çalışmanızda ne gibi verilere ulaştınız.*

– Çalışmada başta ulaştığımız veri, köy, genel yapısı ile artık bir Kürt köyü olmuştur. Süreç içinde kültürel etkileşimden kaynaklı olarak belirli değişimler gözlenebilir. Örneğin,

çocuk, altı ayına vardığında onun için “Altı aylık kınası” yapılması köyde oluşan ve Kürtler arasında yaygınlaşan bir gelenektir. Düğün, mutfak, dil gibi konularda çeşitli değişimler gözlenebilir. Burada Türk tarafından gelen etkileşimin yanında farklı Kürt illerinden gelen insanların Kürt kültürü içinde etkileşime girdikleri görülmektedir. Örneğin Van-Muş-Ağrı çizgisinden gelen göçmen kadınların en azından giyimde Şırnak-Mardin çizgisinden gelen kadınlara benzediği görülmektedir.

Bir başka sonuç, Kürt ailelerde kadının üretim alanına katılması, yani çalışması, onun ailede egemenlik konusunda erkekle belli alanları paylaşmasını sağlamaktadır. Bu biçimi ile feodalite denilen ve aslında tam olarak da ne olduğu belli olmayan erkek egemen yapı az da olsa kırılmaktadır.

Aşiret sisteminde belli bir kategori olan bavık (bir atadan gelme) anlayışının Neşetiye’de yeni bir biçim aldığını gördük. Aşiret geleneğinden kaynaklanan bu durumun geniş aile ile olan ilişkisi adına “bir-bavık” dediğimiz oluşumu ortaya çıkarmış. Bu oluşum Hint Ailesi denilen geleneksel aile biçimine benzese de belli farklılıklar göstermektedir. Ailenin bir arada durarak ilerde bir tür klan tiplemesine gireceği veya dağılacağı varsayımı üzerinde durduk. Dağılması mümkün çünkü aile, maruz kaldığı baskılara karşı bir koruma anlayışı ile böylesi bir yapı oluşturmuş olabilir. Baskı unsuru kalktığında ortadan kalkabilir ama ben bunun dağılmayacağı ve bir tür modern aşirete kayacağı görüşündeyim.

Siyasi bilinlenmede de bir etkileşim alanıdır. Kürt ulusal hareketinin ülke çapında yarattığı etkiyi Neşetiye’de görmek mümkün. Aydın, Adnan Menderes’in

memleketi olmasından dolayı halkın büyük bir kısmı Demokrat Parti çizgisindeydi. Yaşanan çatışmalar yerli halkın milliyetçilik çizgisine kaymasına ve MHP'li olmalarına neden olmuştur. Doğuda meydana gelen olaylar Köye'de yansıdı ve köy belli bir ulusal bilinç kazandı. Bu durum Türk tarafının aşırı sağa kaymasına neden oldu. Köyde ilk defa bir Kürt muhtar seçilirken Ortaklar'da MHP'li bir belediye başkanı oldu. Eğer MHP diğer partilerle ittifaka girmeseydi, belki de belediye de Hadep'li olacaktı. Ama burada düşünmesi gereken bir not var. Her şeye rağmen kitlesel anlamda bir çatışma meydana gelmedi. Uydurma nedenlerle, örneğin Atatürk büstünü kırdılar veya okula molotof kokteyli attılar diye Kürtler işkencelere maruz kalıp, hapis yatmalarına rağmen kötü bir olay yaşanmadı.

Göçün niteliği anlamında, Göç, köyden kente değil, kent-köyden köye niteliğindedir. Yerli halkın 1950'lerde yaşadığı ve kapitalizmin kırsal alana girmesiyle ortaya çıkan süreci Kürtler 1990'da bu köyde yaşadılar.

Tezde işleyemediğimiz belirli konular da vardı. Örneğin Neşetiye bir sığınma bölgesidir. Çok kötü koşullarda yaşayan insanların rahat bir nefes almak için, bütün olumsuzluklara rağmen yaşama direndikleri bir alan. Tam anlamıyla bir yoksulluk kültürünün olduğu bir alan. İnsanlar hayal kurmak için bile çok az zamana sahip oluyorlar. Bu kadar çok ve ağır iş yapmalarına rağmen, hastalandıklarında doktora verecek kadar paraları olmadığını gördüğümde "Yanlış yerde mi duruyorum?" diye sormuştum kendime. Köyün sokakları çocuk kaynıyor ve geleceklerine ilişkin en ufak bir pırıltı göremiyorlar. Büyüyecekler,

bu 10-12 yaş demek. Sabahın köründe anne ve babaları ile pamuk tarlalarına gidecekler, soğuktan çatlayan elleri kanamaya başlasa bile, "bir kilo daha toplayayım" diye düşünecekler. Okula gitmek yerine, mecburi olan hayvan bakmaya gidecek, biraz daha büyüdüğünde, her gün bedeninin biraz daha çöktüğünü gördüğü inşaat işlerine başlayacak. Her şey o kadar anormal ki, normal olan göze çarpmaya başlıyor.

– *Tez danışmanınızın kabul etmediği veriler nelerdi.*

– İlk olarak, tez danışmanımın bütün tezi okuduğuna inanmıyorum. Zaten diğer öğrenciler de inanmazdı. Tezleri asistan okuyordu. Sadece tezin önsöz, giriş ve sonuç bölümlerini okuyordu. Tezler incelendikten sonra bize, düzeltmelere gidilmesi için öğrenciye geri verilir. Bu geri verilmelerde "eksiktir" gibi ne anlattığı belli olmayan tek kelimeli cümleler ile, satır arası, kenar uzunluğu vb şekilde ilgili notlar düşülürdü.

Tezde çok Kürtçe kelime var diye sözlük kısmını kabul etmedi. Kürtçe kullanmasını kabul etmeyerek, "Yörede kullanılan bölgesel dil" diye bir şey kullanmak zorunda kaldık. Tezde işlenen tespitlerden biri Kürt kültürünün Türk kültürü yanında bir yan kültür olduğuydu. Hoca bunu kabul etmeyerek Kürt kültürünün, Türk Kültürü içinde bir alt kültür olduğunu yazdırmasıydı. Bu mesele politik, siyasi, argümantal, bilimsel vb bütün alanlarda çok fazla tartışılan bir mesele. Çok fazla üzerinde durmaya gerek yok. Ama bu tek kavramın değişimi tezin içeriği ile en büyük paradoksu oluşturmakta ve tezi işlevsizleştirmektedir. Bu kavramı yazmak zorunda olduğumu anladığım zaman tezi

tamamlamadan, tamamlamış gibi verdim. Oysa daha tez yapılacak çok şey vardı. Bu süre bile bir yılımıza neden olmuştu. Eğer tam olarak tamamlasaydım daha fazla zaman kaybolacaktı ki, yanlış bir sonuçla. Onun için en büyük isteğim bu tezi sonuçlarına müdahale edilmemiş biçimi ile yayınlamaktır. Bu arada danışmanımız, benimle birlikte bir-iki arkadaşın daha tez dönemlerini, nedenlerini hala anlayamadığımız nedenlerden dolayı bir yıl uzattı. Bu, başkalarının yaşadıklarına oranla çok büyük bir olay sayılmaz ama yine de anlatayım dedim.

– *Çalışmanızda ne gibi zorluklarla karşılaştınız?*

– Çalışmamızda ilk zorluğu Ayşe arkadaşla köye ilk vardığımız hafta yaşadık. Devlet kurumlarının Neşetiye’ye bakışı pek hoş değildir. Okuldan araştırma izni beklemeden araştırma alanına gittik. Bu şekilde bir hafta boyunca ön gözlemler yaparız, belge çıktığında da yerel idari kurumlara teslim edip teze başlarız diye düşündük. Köye varır varmaz, amacımızı en açık şekilde köylülere açıkladık. Bu şekilde bir yanlış anlamayı önlemek istedik. Köyde neredeyse bir ritüele dönüşmüş olan pazar alışverişi geleneği bulunmaktadır. Cumartesileri Ortaklar’da pazar kurulur ve insanlar o gün tatil yaparak alışverişe çıkarlar. Alışveriş olmasa da gitmek gelenekten sayılır. Biz de ilk hafta Ayşe ile Pazar’a gittik. Karakolun önünden geçerken Neşetiye’li bir görevli karakol kapısında nöbet tutuyordu. Bizi çağırdı ve amirinin bizi görmek istediğini söyledi. Yukarı çıktık, amirle konuştuk. Kimlik kontrollerimiz yapıldı ve iyi-kötü polis oyunu oynandı. Özellikle Ayşe başka bir tarafa alınarak,

“Sen Ankara’lısın, neden bir ŞIRNAK’lıyla buralara kadar geldin. Asıl amacı nedir” vb. sorular soruldu ama bundan başka bir şiddete maruz kalmadık. Amir iki saat kadar sonra bizi serbest bıraktı. İzin kağıdı gelmez kendisine getirmemizi istedi.

İzin kağıdı geldi ve amire götürdük. Amir bunun kaymakamlığa gitmesi gerektiğini söyleyerek beni kaymakama yolladı. Kaymakama gittim. Kaymakam Neşetiye’nin adını okur okumaz hiç bir şey demeden “olmaz” dedi. “Orası sorunlu, ben bunu üzerime alamam” diyerek beni Aydın Valiliği’ne yolladı. Vali yardımcısının odasına girdiğimde, kocaman gözlükleri, yerli halktan farklı olmayan giyimi ve ses tonu ile ilk etapta şirin bir görüntü veren bir adam vardı. İki tane Aydın’lıyla incir ve zeytin üzerine sohbet ediyordu. Kendimi tanıtip, meramımı anlattım ve izin kağıdını önüne koydum. Yardımcı, görüntüsü ile uyumayan bir şekilde “sen bu köyde bu araştırmayı yapamazsın” dedi. Bir müddet karşılıklı konuştuk ama yardımcı “yan köyde yap, git Konya’da yap” gibi insanı güldüren cümleler kuruyordu. Her ne kadar adamı, naiv bir çiftçi gibi görmekten kendimi alamayıp kızamadıysam da, “ben bu araştırmayı yapacağım” dedim. O da “biz de yakalarsak, gerekli işlemleri yaparız” dedi. Yardımları için teşekkür ettikten sonra ayrıldım. Durumu genç olan Ortaklar polis amirine anlattım. Amir bana inandığını, siyasi bir çalışma yapmayacağımı vb şeyleri anlattıktan sonra, babacan bir şekilde “Git araştırmanı yap. Bir sorun olursa da bana gel.” dedi. Böylesi bir anımız var.

– *Araştırma alanınızı daha sonra sürekli ziyaret ettiniz. Neler olup bitiyor.*

– Neşetiye’yi sürekli olarak ziyaret ediyorum. Özellikle karşılıklı geliştirilen siyasal bilinçlenmelerin nasıl biçime girdiği, köylülerin hayatlarında nelerin değiştiği, yeni durumlarda kültürel referans olarak nelerin kabul edildiği konusu gibi konuları özellikle merak ediyorum.

Örneğin; araştırmadan sonra köyde bir cinayet işlendi. Bunun bir kan davasına dönüşmemesi için, xuni geleneğinin uygulandığını gördüm. (Avdo Karataş: Doğu’da Xuni geleneği ve bir geleneğin Yeniden Üretilmesi. Folklor/Edebiyat Cilt VIII, Sayı XXXII s. 69-76) Bunun gibi bir çok konuda referans hala canlı bir şekilde Kürt kültürü olmaktadır.

Köy içi mekanın kullanımı ve akrabalığın aldığı biçim geldikleri ortamın aşiret yapılanmasının rengini taşımaktadır. Bu konuda yaptığım bir çalışmayı henüz yayınlama fırsatı bulamadım. Adına Bır-Bavık (ya da Bır-Bawık) denilen geleneksel örgütlenme biçimi aslında modern bir aşiret görünümü sergilemektedir.

Bunun yanında köylüler arasında büyük bir siyasal bilinçlenmenin de yerleştiği görülmektedir.

– *Bu bağlamda Kürtlerin yaşadıkları tarihsel göçlerin iyi incelenmesi gerekir.*

– Bu çok önemli bir konu, Anadolu, Orta Doğu, Aria (bu günkü İran) bölgesi, Kafkasya, Afrika ve daha sonraki modern göçlerle diğer kıtalara olan göçler incelenmeyi bekliyor. Ten rengi siyah olan ve Afrika’dan geldiğini söyleyen kişilerle aynı dili konuştuğunda insan bunun ne kadar önemli olduğunu daha iyi anlıyor.

Orta Anadolu Kürtleri bir başka fenomen, özellikle Şêx Bizin Aşireti’nin

dağılım ağı, Karadeniz, Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgeleri, Suriye gibi yerlere kadar varan geniş bir popülasyon ve bunun incelenmesi çok önemli. Bugün Ayşe Yıldırım arkadaşımızın bu konuda tez çalışması sürüyor. Ayrıca bu konuyu daha da önemli kılan özellik bu insanların “köken arama” konusunda yaptıkları çalışmalarıdır. Bu anlamda büyük uğraşlar vermektedirler. Yenice köyünde büyük çabalar verilmektedir. Burada örnek olarak özellikle Hamdi Çeker ve Faik Coşkun’u anmak gerekir. Birnebu’nun önemi burada daha fazla öne çıkmaktadır.

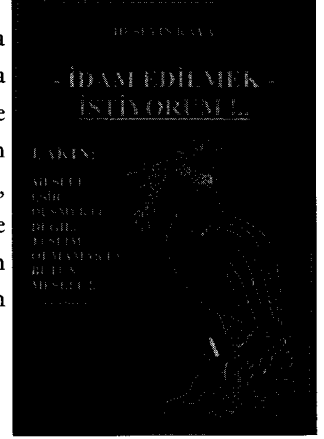
Ege bölgesinde lakaplarından başka herhangi bir Kürt kültüründen özellikleri kalmayan, tamamen asimile olmuş ama buna rağmen köken olarak Kürt olduğunu söyleyen insanların varlığı, bu konunun ne kadar önemli olduğunu ve araştırılmayı beklediğini göstermektedir.

Bugün Anadolu’ya yayılma, Türkçe ve Türk kültürü ile etkileşiminde her iki kültür için de önemli konular bulunmaktadır. Özellikle dil ve dilden dolayı ortaya çıkan değişimler. Bunların tümü bilimsel bir perspektifle incelenmeyi beklemektedir. Yapılan çalışmalardaki “resmi” ve onun çerçevesine giren çalışmalar olayı tek taraflı ve amaçlı incelediği için, olguyu karmaşılaştırma, sıradanlaştırma ve yozlaştırmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Bu konular, ancak İsmail Beşikçi gibi yürekli insanların yaptığı gibi, her şeye rağmen olanı ortaya koyan ve tüm engellere rağmen ortaya koymakla kalmayıp tezlerini sonuna kadar savunan insanların konularıdır.

DERSİM'DEN KONYA'YA BİR AİLENİN SÜRGÜN DRAMI

Bu yazının yazarı Hüseyin Kaya Dersimli. 1960 sonrasında, Almanya'ya işçi olarak gelen ilklerden. Şu an emekli olan Kaya, yaşamı boyunca siyasal ve sosyal faaliyetlerde bulunmuş. Almanya'nın Mainz kentinde yaşayan Kaya, 1980 darbesi sonrası Türkiye'de idam cezasına çarptırılan bazı mahkumlarla uzun süre mektuplaşır. Yazıştığı mahkumlardan biri, Diyarbakır'lı Halit Çağlar'dır. Çağlar daha sonra, Konya hapishanesine sürgün edilmiş. Hüseyin Kaya da daha çocuk yaşta iken, 1938 Dersim başkaldırısı sonrasında, ailesiyle birlikte Konya'nın bir köyüne sürgün edilmiş.

Birnebûn

Kuşun uçtuğu, ama kervanın geçmediği bizim köy...

Biz 1938 Dersim sürgünlerindeniz. Zoraki göçe tabi tutulanlarız. Köyü yakınları, ülkenin horlanan sahipsiz 'kara derili' insanlarıyız biz. Anlıyor musun?..

Pülümür ilçesinin, Danzik nahiyesine bağlı köyümüz aşağı yukarı 85 haneliktir. Pülümür'ün hemen batısındaki Sülbüs dağının batı eteğinde kurulmuş, doğusu Sülbüs dağı, batısı Kırk Atlılar dağı, kuzeyi de Ardıçlıdağ ile çevrili. Bu yüksek dağların arasına sıkışmış bir yerleşim yeri. Bu dağların eteklerinde, kana kana suyu içilen adım başı pınarlar var. Köyün etrafı, hem yazın, hem de kışın hayvanlarımıza yiyecek olan, köylülerin yakacak ihtiyacına da cevap veren meşeliklerle kaplı. Devletten umudunu kesmiş olan yöre halkı bu umudu tabiata bağladığından kendince mutludur adeta...

Erozyonla mücadele için, meşelikler biçilmiş kaftan gibidir. Kökünden sökül-

mediği takdirde, ne kadar kesilirse kesilsin ilkbaharda yeşerip gelişiyor. Bu dağlardaki yaylalara her yaz evcil hayvanlarla birlikte çıkılır, konaklama, güz ortasına kadar devam eder.

Uzun süren kış boyunca, metrelerce kar yağar. Ilkbaharla birlikte bölge yemyeşil bir örtüye bürünür. Köylü, hayvanlarının kışlık yiyeceğinin büyük bir bölümünü de bu dağlardan temin eder. Çünkü köyde arazi yetersizdir. Ayrıca köylüler yiyeceklerinin de bir bölümünü bu verimli dağlardan devşirir. Onun için dağlar, bura insanı için rızık vericidir ve kutsaldır...

Köyümüzün yaşlıları sohbet ederken onları dinler ve sorardık: "Dedelerimiz nasıl olmuş da bu kuş uçar da kervan geçmez dağların arasına gelip yerleşmişler, başka bir yer mi bulamamışlar? Buralara gelişlerinin bir nedeni olmalı." Onlar iç çekerek anlatmaya başladılar, daha eskilere giderlerdi:

"Ahh oğul ahh!.. Gericilik 1500 yıldan

beri sırtını devlet eğemenlerine dayayarak astı, kesti, hançerledi, zehirledi, yaktı, yıktı ve baskı uyguladı bura insanlarına. Durmadan yok etti... “Bizim için yetmiş iki millet birdir” diyen, Anadolu’nun hoşgörölü insanı hep kaçtı. İnsan ayırımı yapanlarla, yobazla ve cahille karşılaşmak yerine dağlara, kuytulara ve ormanların ıssız köşelerine saklandı. Buna rağmen son zamanlardaki Çankırı, Maraş, Çorum, Erzincan, İstanbul ve Sivas saldırılarında şehri kana bulayanlar kirli yüzlerini, yüreklerindeki kin ve düşmanlığı döne döne gösterdi. Gericilik ve onun sırtını sıvazlayanlar, bununla yetindi mi? Hayır, 1 Mayıslarda, barış ve kardeşlik çabalarını kanlı bir şekilde susturdular. İnsan aklının yarattığı her tür yeniliğin karşısına dikildiler. Gavur icadıdır dediler, Moskof icadıdır dediler. Gelişmelere fren oldu gericilik. Hala devletin en yüksek katlarındaki Süleyman Demirel: ‘Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz!’ diyerek gericiliğin sırtını sıvazladı, onları cesaretlendirdi”

Buradaki köylüler Davut adında birinin soyundan Mirza ile İsmail adındaki iki kardeşten türeyenlermiş. Bugün bile, köyün üst tarafına İsmaililer, alt tarafına da Mirzaliler mahallesi denir. Alevi olan köylüler Osmanlı idaresinin baskı, zulüm ve kısımlarından uzak olmak amacıyla bu dağların arasına gelip gizlenmişler. “Devletten uzak olmak, huzur ve sükünete yakın olmaktır” demişler ve zor olan geçim şartlarına rağmen mutlu bile denecek, sade bir yaşam sürdürmekteLERMİŞ...

Eski zamanlarda arasıra bölgede aşiret kavgaları olurmuş. Bura köylüleri de karıştırmış çatışmalara. Devletle başı hoş olmayan bu yöre halkı, Ruslar Pülümür’ü işgal sırasında, köyün hemen doğusundaki Sülbüs dağının tepesine karargah kurup

çevreyi kontrolleri altına alınca, topraklarını korumak amacıyla kendiliğinden silahlanarak Çar birliklerine karşı önemli çete mücadeleleri vermişler. Yöre halkı Osmanlıya ne asker verirmiş ne de vergi... ”Bizlere ulaşmayan hizmet için vergi vermek, asker vermek akıl işi değildir” diyorlarmış. 1917 Ekim Devrimiyle birlikte Rus birlikleri geri çekilmişler...

Annem hep anlatırdı:

“O sıralar köyde okul yoktu. Köyde Arap harfleriyle okuyup yazan sadece iki, üç kişi vardı. Hatta sonraları 16 yıl muhtarlık yapan Şükrü Han bile okur yazar değildi. Halk ‘Alevi’ olduğundan köyde ne bir cami ne de herhangi bir ibadethane vardı. İsteyen ibadetini, zaman ve mekan belirlemeden, canının istediği an ve yerde ya sessiz ya da dinleyenlerin de anlayacağı bir dille yapardı. Bura insanı bugün dahi bu inanış geleneğini sürdürmektedir.”

Acı dramımız bittiği yerden yeniden başlıyor... Ve birgün sürgün ediliyoruz...

Annemin dilinden aktarıyorum:

“Yıl 1938 idi. Dersim bölgesinde bizlerden uzaklarda asker ile siviller arasında silahlı çatışma olduğuyönünde haberler yayılıyordu. Bu silahlı çatışmalarla ilgimiz olmadığı halde bir sabah başlarında zabitleriyle birçok asker köye geldi. Okuma yazması dahi olmayan ve azıcık Türkçe anlayabilen muhtar ile yaşlıları köy meydanına topladılar. Elleri silahlarının kabzalarında, tetikte, meydan yerine topladıklarına dönerek: “Devlet emir verdi. Sizi göçe tabi tutacak. Devlet sizleri bu içinde bulunduğunuz vahşi, iptidai yaşamdan kurtaracak ve medenileştirecek (!) Köylüye haber verin, derhal evlerini terketsinler ve köy meydanında toplansınlar. Devletin emridir, köydeki tüm evler yakılacaktır. Köyün etrafı sarılmıştır, kaçmaya yeltenen kendisini ölmüş bilsin! Yanınıza almak istediğiniz

şeyleri alın ama, alacaklarınızın sizlere hiç bir faydası olmayacaktır!..”

Bu ani haber ve acele toparlanma emri, köyde korku ile karışık bir kızıl kıyametin kopmasına neden oldu. Kulaktan kulağa yayılan habere göre: “çok uzaklarda hükümetle aşiretler kavga halindedermiş. Hükümet birlikleri bu kavgada zayıt vermiş. Devlet çok sinirlenmiş ve “Temizleyin bunları!..” demiş. Zabıtların muhtara söyledikleri “yanınıza alacağınız ufak tefeğin sizlere faydası olmayacağı” yolundaki sözleri bu kıyımın saatler sonra yapılacağını belirttiler imiş. Hatta gelen askerlerden birinin köy muhtarıyla Kürtçe konuşarak, gizlice verdiği aşağıdaki fotoğraf, Dersim’in Kutu Deresi bölgesinde ‘Demenan Aşireti’ ileri gelenlerini topladıktan, urganlarla birbirlerine bağladıktan sonraki hallerini gösteriyormuş. Asker ve zabıtlar önce hatıra fotoğrafı çekirtmişler, daha sonra da mitralyözlerle kurşuna dizmişler bunları. Bu fotoğraf bile yapılacak kıyımın habercisi olarak algılanıyordu.

Köylülerin bazıları aralarındaki dargınlık ve kırgınlıkları derhal unutarak: “Komşuyuz, akrabayız, birbirimizin ekmeğini, tuzunu yedik. Helallaşalım, nasıl olsa fazla sürmez bizi götürüp toptan kıracaklar.

Bari o dünyaya küsülü gitmeyelim!” diyerek, ağlama ve sızlanmalar arasında barışmaya başladılar. Bazı metanetli kadın ve erkeklerin cesaretlendirmeleriyle, yorgan, kilim, tencere, tava, hatta yağ tenekesini, derideki çökeleği, teknedeki ekmeği yanlarına alanlar oldu...

Köylü, askerlerin dipçik darbeleri altında kısa bir süre içinde köy meydanına getirildi. Öğle zamanı avarlar sağım amacıyla köye getirilmişti. “Mal canın yongasıdır” düşüncesiyle mallarını da birlikte toplanma meydanına getiren köylünün etrafı eli silahlı askerlerle sarıldı. Yorgan, kilim ve bazı eşyalar, at, katır, eşek, inek ve öküzlerin sırtına yüklendi. İyice yoksul olanlar, atı ve eşeği olmayanlar da alabildikleri eşyalarını kadın, erkek ve çocuklarını sırtlarına aldılar. Bu mahşeri kalabalık, yaşlı gözlerle köyü geride bırakarak yola düşürüldü...

O tarihte aşağı yukarı 85 hanelik köyün, yaklaşık altı yüz kişi olan nüfusu yaşlısı, genci, kadını, erkeği ve çocukları ile, Danzik nahiyesi yolu üzerindeki, (resim de, ufak bir bölümü görülen) etrafı duvarsız köy mezarlığına gelince, zabıt ve askerlerin şaşkın bakışları altında, birden mezarlığa dağıldılar. Herkes kendi ölmüşlerinin mezar taşlarına sarılarak, taşları öpüp, helallik

isteyerek hem ağladılar hem de: “Başımızda büyük bir bela dolaşüyor. Sonumuz geldi. Sizler burada garip ve kimsesiz kalacaksınız” diyerek mezar taşlarını kucaklayıp göz yaşlarıyla ıslatıyorlardı...

Bu durum fazla sürmedi. Askerler dipçikleri daha acımasızca konuşurmaya başladılar. Köylüler ahuvah edip, ağlayıp sızladı, döne döne mezarlara bakarak tekrar yola koyuldular. Küçük çocukları da dipçikleleyen ve ağza alınmayacak küfürler eden askerleri zabitlerine şikayet ettim ve: “Siz müslüman değil misiniz, siz zabitlerin gözü önünde bizlere her türlü küfür ve hakaret ediliyor. Bizleri dayaktan geçiriyorlar. Biz de bu memleketin insanı değil miyiz? Sizlerde merhamet yok mu? Çoluk çocuğa kıymayın!” dedim. Türkçe anlayan bazı köylüler de beni desteklediler. Ama söylediklerimin pek bir faydası olmadı. Zabıt askerlere emir verdi ve kabileyi durdurdu. Daha sonra yüksekçe bir yere çıktı ve eli tabancasının kabzasında köylülere bağırarak: “Hükümete başkaldırdığınızda iyiydi de şimdi neden merhamet dileniyorsunuz?” dedi. Ardından askerlere dönerek: “İtaatsızlık edenin cezası en ağır bir şekilde verilsin! Kaçmaya yeltenenler de derhal kurşunlansın!” diye emir verdi. Bu emir üzerine askerlerin bir kısmı daha zalimce davranmaya başladılar... Bazı askerler ise, zalimane davranan asker arkadaşlarını, zabitten gizlice kaş göz işaretleriyle frenlemeye gayret ediyorlardı.

Kafile Danzik nahiyesinin kenarından yola devam ettirildi ve tahminen üç saat süren bir yürüyüşten sonra ‘Hor Deresi’ denen yerde durduruldu. Askerlerin arasından bazıları, Türkçe bilenlerimizle konuşarak: “Korkmayın, sizi öldürmeyecekler” diye metanet veriyorlardı, ama

tedirginlik onların da gözlerinden okunuyordu. Toplanma yeri olan Hor Deresi’ne başka köylerden kabilelerin de gelmekte olduğunu gördük. Gelen kabileler arasında tanıdıklarımız da vardı. Uzaktan da olsa, birbirimizi görünce göz yaşlarımızı tutamaz olduk. Onlarla gizli olarak işaretleştik, selamlaşıp helallaştık...

Daha sonra Hor Deresi’nde durdurulan kabile, diğer köylü kabilelerinin de gelip yetişmesi için “Çola Kemera Tinge” denen oldukça büyük bir çukura yönlendirildi. Etrafta yüksekçe yerlere mitralyözler yerleştirildi. Alan bir mahşer gününe dönüştü. Çocukların ağlamaları, yetişkinlerin halsizliği ve birbirlerinden helallik istemelerinin çıkardığı uğultular yürek parçalayıcıydı. Kıyımın başlatılması an meselesi idi. Korku yürekleri sarmıştı.

Değişik köylerden getirilen ev hayvanları da o mahşeri kalabalıkta birbirine karıştı. Dağılanları biraraya getirmeye, -bu vesileyle kaçarlardı diye-müsaade yoktu. Son köylü grupları da gelip yetişti. Toplam on iki köy boşaltılmış, evler yakılmış, kadın, çocuk, yaşlı ve hasta insanlar yollara düşürülmüştü. Zabitler askerlere emir vererek mitralyözleri yerlerinden söktürülüp kabileye “yürü!” emri verildi. Bu emir yüreklerle soğuk su serpti ve: “Gözümüz aydın, bizi kırmayacaklar, kırsalardı bu uçsuz bucaksız çukur, kıyım için en müsait yerd. Korkmayın, çocuklarınıza, mal ve eşyanıza sahip çıkın!” sözleri kulaktan kulağa yayıldı.

Kafile saatlarca süren bir yürüyüşle “Karadaş” mevkiini geçince ve bir saatlik mola verildi. Mola anında bazı kadın ve erkekler sırtlarına aldıkları küçük çocuklarına, hastalara ve yaşlılara sağım hayvanlarından süt sağarak onları bir nebze olsun doyurmaya çalışıyorlardı...

Korku yürekleri rahat bırakmıyordu. Bu ara bir haber daha kulaktan kulağa yayılmaya başladı: “İleride daha önceden götürülmüş başka köylüler varmış. Bizi de onlara kavuşturduktan sonra Erzincan’ın uzaktan hayal gibi görünmekte olduğu “Avzert” tepesindeki karakolun civarında kıracaklarmış.” Fısıltı halinde kulaktan kulağa yayılan haber oradaki mahşeri insan kalabalığını tekrar yasa boğdu. Uzun saatler süren yürüyüş ve verilen molalarla Avzert tepesindeki jandarma karakolu civarındaki geniş alana gelindi ve “dur!” emri verildi. Çevrede büyük güvenlik önlemleri alınmıştı...

Zabitler ve askerler topluluğa gözdağı vermek, kaçmaları önlemek amacıyla – nedensiz olarak-birkaç genci ve yetişkini yere yatırarak palaskalarla fena halde döv- düler. Yaşlılar gizlice: “Aman, zabit ve askerlerin sinirleneceği hal ve hareketler- den sakınalım. Burada tümümüzü kırsalar kim bizim hesabımızı soracak? Zalimin eline düşmüşüz. Sonumuz ne olacak?” diye uyarılarda bulunuyorlardı. Hatta bir grup genç insan, tüm yapılanlara tahammül edemeyerek, kaçmayı planladılarsa da, “kaçarken vururlar!” uyarıları, anne ve

babalarının da üzüntü ve ağlamalarına dayanamıyarak kaçmaktan vazgeçtiler. Göç kervanı, orada geceledi ve sabahın erken saatinde tekrar yürüyüş emri verildi. Bu mahşeri büyüklükteki katile, Erzincan’a doğru tekrar yol almaya başladı.

Etrafı askerlerle çevrili bu katile Erzincan yol güzergahındaki Cencige, Miğası, Karatuş, Mollaköyü ve diğer köylerden yaya olarak ilerlerken, yol kenarındaki evlerin kanatlı avlu kapıları ne hikmetse, açık tutulmuştu. Uzun yoldan gelen ve yorgun olan hayvanlar bu açık bırakılan kapılardan içeri giriyorlardı. İçeri girip hayvanları geri getirmeye de- kaçarlar düşüncesiyle olsa gerek-askerler izin vermiyor- lardı. Hayvanlarının bir bölümünü böylece kaybeden köylüler, yaşlı gözlerle dönüp dönüp geri bakıyorlardı.

Bazı askerler ise, hiç kimseye fiske do- kundurmuyorlardı. Hatta zabit ve diğer as- kerlerden gizli olarak tayınlarından bir parça ağlayan çocuklara veriyorlardı. Bu erlerle katile arasında adeta dostluk geliyordu. Kulaktan kulağa: “Kimseyi dövmeyen hkaret etmeyen iyi yürekli ve yardımsever askerler helal süt emmiş kimseler olsa gerek. Bunlar ya Kürt ya Alevi ya da bizim tanıyamadığımız başka bir

milliyetten olmalılar...” diye konuşuluyordu. En azından bu iyi yürekli askerler bizlerin bu acı durumuna duyarsız kalmıyorlardı ve onlar bizlerin görgü şahitleriydiler... Erzincan il sınırında Fırat nehrinin Erzurum'dan akıp gelen kolu olan, Karasu çayının üzerinde kurulu köprülerden uzakça bir yerde durdurulduk. Hastaların, hamile kadınların, yaşlı insanların ve çocukların açlıktan, yorgunluktan ve ilaçsızlıktan halleri oldukça perişandı. Tüm bunlara rağmen, hayatta olmamız bile, bizler için büyük bir mutluluk oluyordu. Tüm bu korku, yorgunluk ve sıkıntılara rağmen hayatta oluş, insanlara büyük bir moral kaynağıydı.

Dert ve sıkıntılarını unutarak yeni yeni sorunlar üzerinde düşünüyorlardı. Kendi aralarında: “Acaba bizi ne yapacaklar, nerelere gönderecekler, hepimizi aynı yere mi sürgün edecekler? Eğer aynı yere vermezlerse, bir daha birbirimizi hayatta görmek nasip olacak mı?” gibi konuşmalar geçiyordu...

Birlikte getirilen yiyecekler çoktan bitmişti. Köylülerin yanlarına aldıkları eşyaların neredeyse tamamına yakını atılmıştı. Hayvanlar elden çıkmıştı. Yüreklere sadece çocukları kurtarma telaşı vardı. Yol boyunca, çok küçük olup da artık halsizlikten taşıyamadıkları, yetim kalmış annesiz yavruları isteyenlere ve tanımadıkları kimselere göz yaşları arasında evlatlık olarak veren babalar da vardı. “Bizim sonumuz belli değil, ölür müyüz, kalır mıyız, hiç olmasa bu çocuklar kurtulsun” düşüncesine sığınılıyordu...” diyordu annem.

Annem evlatlık çocuk verme konusu ile ilgili kendi yaşadığı bir olayı da şöyle anlattı: “Erzincan köprülerinin orada verilen mola anında iyi giyimli kibar, yaşlı bir karı koca bana da yaklaştı. Kendi çocuklarının doğdukça yaşamayıp öldüklerini beyan ederek bizim bir yaşındaki kızımızı evlatlık olarak istediler. Ben

ağlayıp yalvararak ellerine sarıldım, şaşkın bakışları altında ellerini öpmeye çalıştım ve dedim ki: “Siz çiğeri candan ayırabilir misiniz? Ölürsük kızımız da, bizimle beraber ölsün, kalırsak bizimle kalsın” diyerek onları kırmadan, duygularını anlamaya çalışarak reddettim. Kızımızı evlatlık olarak vermedim. Onlar da beni anlayışla karşıladılar. Çantalarından çıkardıkları bir parça ekmeği, birkaç tane kağıda sarılı şekeri kıza verdiler ve örgülü saçını, yanağını okşadılar.

Erzincan köprüleri civarında iki gün iki gece kalındı. Daha sonra gelen kamyonlara insanlar bölüm bölüm yüklenerek Kemah istikametine yollandılar. Hayvanlardan kalanlar da oradaki otlaklara dağıldı. Onları ne satabilmek ve ne de birlikte götürülebilmek mümkündü. Bu durum insanlara ayrı bir üzüntü kaynağı oldu.

O devirde tren yolu Kemah'a kadar getirilmişti. İliç ile Kemah arasında deneme yapılıyordu. Kemah'a iner inmez kafileyi gruplara ayırdılar ve asker nezaretinde grupların bazılarını, Kemah istasyonunda hazır bekleyen yük treninin kara vagonlarına balık istifi gibi doldurdular. Bir bölümünü de İliç istasyonuna kamyonlarla götürüp, orada trene bindirmişler. Kara tren asker nezaretinde, tanımadığımız, adını bile duymadığımız bir diyara doğru hareket etti. Lokomotif sürücüsü bizim kederimize ortak olmuşçasına, trenin düdüğünü uzun uzadıya öttürdü. Trenin düdüğü yüreklerimizi gam ve kederle doldurdu. Ahhlar, offlar çekiliyordu. Varılacak o bilinmeyen yerlerde, biz sürgünleri neler bekliyordu acaba? Başımıza nelerin geleceğini bilenimiz yoktu. Fakat en büyük sorun dil bilmezlikti...

Uzun bir yolculuktan sonra, büyük bir kafileyi, Konya'nın Çumra kazası istasyonunda indirdiler. Çumra'da köylere dağıtım yapıldı. Bizim aileyi önce, geçici bir süre için

Alibeyhöyüğü, daha sonra, Çarıklar köyüne yerleştirdiler. Bu köyde tek başına bir sürgün aileydik. İki sürgün aileyi aynı köye vermiyorlardı. Belki tekrar birleşirler de sorun çıkarırlar düşüncesiyle veya ailelerin birbirleriyle ilişkilerini keserek, tezelden asimile olsunlar, eriyip medenileşsinler (!) diye.

Biz, baba-anne, dört erkek ve üç kız çokuktan oluşan dokuz kişilik bir aileydik. Baban ve kardeşlerin Türkçe bilmiyorlardı. Ben ise genç kızlığımda Pülümür'de bir zengin evinde uzun bir süre hizmetçi olarak kaldığımdan Türkçe konuşabiliyor ve anlayabiliyordum. Hiçbirimizin okuma yazması yoktu." diye anlattı annem.

Sevgili Halit dost, annemin bana anlattıkları buraya kadar. Sürgündeki maceramızın bundan sonrasını ben sana anlatmaya çalışacağım...

Biz Alevi kökenli bir aile olduğumuzdan babam camiye gitmiyordu. Ama evde, ana dilimiz olan Zazaca ile ara sıra yer ve zaman planlaması yapmadan, kendi ibadetini yapıyordu. Yakarmalarını biz de anlıyorduk. Babam duaları esnasında, güneş doğarken ve batarken yüzünü güneşe döner ellerini havaya kaldırır dua ederdi. Gece gökteki ay onun için dua kaynağı olurdu. Bazen de Dersim yöresinde veya geldiğimiz köyümüzdeki bir yüksek dağın önündeymişçesine dua ederdi. Güneşten, aydan, adını zikrettiği Sülbüs, Kırk Atlılar, Düzgün Baba dağlarından ve toprak anadan bir an evvel bu gurbet ellerinden ve bu sürgünden kurtuluş dilerdi. Sadece kendisi için değil, tüm sürgün edilenler, dardaki insanlar ve kainat için dua eder medet, huzur ve kurtuluş umardı. Hastalara şifa, dardakilere kolaylıklar, barış ve herkese ekmek kapısı isterdi dualarında: "Dilini ve töresini bilmediğimiz bu gurbet

ellerinde bizler de dardayız. Önce daha çok darda olanlara, sonra da bize yardım!.." diye söylenirdi. Sonra da ellerini toprağa bastırır ve yüzüne sürer mutlu olurdu. İki küçük oda bir aralıktan ibaret olan kerpiç evin bir köşesine oturur, düşünceye dalar ve huzur bulurdu. Bizler de o dua ederken yakınında sessizce onu dinler ve hareketlerini gözucuyla takip ederdik. Aynı zamanda da aile büyüğü olarak çekmekte olduğu ızdırabı anlamaya çalışır ve duygularına ortak olmaya gayret ederdik.

Fakat tüm bu duaların geçici bir an için getirdiği mutluluk, huzur birden sıkıntı ve üzüntüye dönerdi babacığımın çehresinde... Çünkü, köylüler sanki başka işleri yokmuş gibi, babamın neden camiye gelmediğine takmıştı kafayı: "Madem camiye gelmiyor, öyleyse bu Kızılbaş'tır. Ramazan orucunu da tutmuyordur mutlaka. Tutar gibi görünüyör ama, gizli gizli zıkkımlanıyordur. Ulan bunlar ne biçim Müslüman? Köyümüze bu bela nereden gelip bulaştı? Hükümet bu Kızılbaşları verecek başka yer mi bulamadı yani? Göreceksiniz, Kızılbaşları Müslüman etmediğimiz takdirde, Allah rıskımızı kesecek!" deyip duruyorlardı.

Ramazan ayında, sahur zamanı, Ramazan davulu bizim oturmakta olduğumuz kulübe gibi kerpiç evin önünde uzun uzadıya dövülür, maniler söylenirdi. Bilhassa bizim evin önünde uzun uzadıya: "Haydin sahura kalkın ey Müslümanlar!" diye bağırır dururdu davulcu. Çoluk çocuk uyanırdık bu gürültüye. Çaresiz, annem kalkar sahura kalkmışız gibi beş numara gaz lambasını yakardı ve bir süre sonra tekrar uyumaya gayret ederdik...

İlk zamanlar Çumra Kaymakamlığı'ndan köy muhtarına verilen emir üzerine, köy bekçisi kanalıyla bize ekmek, peynir, ar-

tık yemek vesaire toplayıp veriyorlardı. Babam ve annem böylesi insan onurunu zedeleyen toplama yiyecekler yerine, çalışmak istiyorlardı. Annemin girişimiyle köy muhtarından babam için iş talebinde bulunuldu. Babamın Türkçe bilmediği ve de camiye gelmediği ileri sürülerek kendisine iş verilmiyordu. Halbuki muhtar, ekili köy arazisinin güvenliği için bir kır bekçisi görevlendirmek istiyordu. O görev de, yukarıda dile getirilen nedenlerden babama verilmedi. Türkçe bilen annem ise, kısa bir zamanda komşulara yün tarama, ev temizleme ve çamaşır yıkama gibi işlere gitti. Annemin emeğine karşılık un, bulgur, pekmez, ekmek, giyilmiş çamaşır vs. veriyorlardı. Bu da geçimimiz için oldukça büyük bir kolaylıktı.

Bir keresinde köy bekçisinin toplayıp da getirdiği çökeleğin içinde bulunan kirli bez torbacığını açıp bakan annem bağıarak:”Uuu bu çökeleğin içinde kurtlar kımıldıyor. Biz böyle şeyler yemeyiz. Biz de sürgünden evvel mal sahibiydik. Biz de sütü, yoğurdu, yağı ve peyniri tanıyoruz, biliyoruz. Böylesi kurtlu yiyecekleri hayvanlara bile, hakaret olur diye vermeyiz!..” diye köy bekçisiyle tartışırken, bekçi oradan tesadüfen geçen köy muhtarına dönerek: “Len Mıkdar emmi, bu gızılbaş garısı topladığım piyniri gurtlu neyin deyi beğenmiyo. Gelivir hele!..” dedi. Muhtar anneme doğru hızla gelerek: “Dinini, imanını, sülalesini si...min Kızılbaş Kürt’ü. Buldun da, bir de beğenmiyorsun öyle mi?” diye küfredince annem: “Muhtar, ağzını topla! Söylediklerini aynen sana iade ediyorum!” der demez muhtar: “Ülen hala konuşuyor bu garı!” dedi ve annemi, kurtlu peyniri alması için bekçiye doğru sertçe itti. Zayıf ve çelimsiz olan annem yere savruldu. Annem yerden kalkmaya ve kendini müdafaa

etmeye çalışırken muhtarın bacağına ısırıldı. Muhtar annemi tekrar daha sert bir şekilde itti ve ikinci kez yere kapaklanan annemi, yerde altı kabaralı asker potinleriyle çiğnedi. Korkumdan bağırmaya başladım. Annem ikinci bir hamleyle yerden zorlukla kalktı ve muhtarın üzerine hücum etti, elini ısırıldı, muhtarın yüzüne batırdığı tırnaklarının yerinden kanlar akmaya başladı...

Oraya toplanan köylüler söz birliği yapmışçasına: “Bakın, bakın len bu gızılbaş garısı mıkdar emmimizin yüzünü gözünü ne hale getirivirdi. Dimek bunlar o gadden tehlikeli ki, hükümetimiz bunların bir bölümünü gırıvırmış, geri galanlarını da buralara yollayıvırmış. Köyümüze felaket getirivirdiler bunlar, len gomşular. Allahını seven, elbirliği idip mıkdar emmiye şahitlik idelim de bu gızılbaşları köyümüzden tezel sürdürüvirelim. Bu namaz, niyaz, cami, oruç tanıyıvırmeyen gabuklu gavurları...” diye söyleniyorlardı.

Annemle babam birlikte Çumra’ya Iskan Müdürlüğüne şikayete gittilerse de olumlu sonuç alamadılar. O zamanlar Iskan Müdürlüğü sorumluydu biz sürgün edilenlerden. Çumra’dan köy muhtarına telefon edilmiş ve olay üstüne bilgi istenmiş. Muhtara karşı gelindiği, toplanan yiyeceklerin beğenilmediği vs. söylenmiş. Çumra’da annemin söylediklerine inanmamışlar, muhtarla bekçinin telefonda söylediklerine inanmışlar. Üstelik de annemle babamı dairede: “Köyden izinsiz bir yere gitmenin yasak olduğunu bilmiyor musunuz, kimden izin alıp da geldiniz buraya, size hakaret edildiğine dair şahidiniz var mı?” diyerek tehdit etmişler. “Bir daha bu daireye şikayetçi olarak gelmeyin, gözüm sizi görmesin!” demişler ve daireden kovmuşlar.

Bu olaydan sonra köyde bize ekmek ve öteberi toplamayı da durdurdular. Köy çocukları beni ve küçük kız kardeşimi oyuna bile katmıyorlardı: “Biz Kızılbaş enikleriyle oynamayız!” diyorlardı bize. Biz de ağlayarak eve geliyorduk ve annemize, babamıza: “Kızılbaş ne demek, Alevi ne demek?” diye sorar olduk. Onlar da bize bilebildikleri kadar anlatırlardı. Alevilik’in, haksızlıklara karşı direnmek olduğunu söylerlerdi bize. Zamanla biz bile çocukların etkisinde kalarak: “Baba, sen neden camiye gitmiyorsun?” demeye başladık.

Muhtarla annem arasında geçen o olaydan sonra, evimizde yiyecek ne ekmek, ne de katık bulunuyordu. Annemi de ev işlerine çağırıyorlardı artık. Alman harbi devam ediyordu. Buğday oldukça pahalı idi. Babam dar zaman için sakladığı elindeki üç beş kuruşla köyün en zengini olan Hacı Karadiyinlilerden, ancak iki buçuk teneke arpa satın alabildi. Arpa, atlara yedirilen siyah arpaydı. Annem, fazla kepek çıkarmasın ve çabuk bitmesin diye arpa ununu elekten geçirmiyordu. Simsiyah olan ve çok erken kuruyan ekmeğin arpa kılçıkları ağızımızın içinde ve dudaklarımızda yaralar açıyordu. Arpa ekmeği yavan da yenmiyordu...

Günlerdir, annem bir eylem hazırlığı içindeydi. Söyleniyor, sövüp sayıyordu. Bir akşam üstü annem beni ve küçük kız kardeşimi yanına alarak, köyün meydanlık yerinde, akşam namazından, çıkıldığı sırada avazı çıktığı kadar bağıarak: “Bizi buraya hükümet getirdi. Bize iş vermiyorsunuz, ekmek de toplamıyorsunuz. Sizler Müslüman olduğunuzu söylüyor, camiye girip çıkıyorsunuz. Namaz kılıyorsunuz ama, şu yavruları da açlığa mahkum ediyorsunuz. Siz ne biçim Müslümansınız? Eğer Müslümanlık bize yaptığınızsa, Gavuristana

gitmek daha evladır. Kaça malolursa olsun, yarın tekrar Çumra’ya gidip kaymakama köy muhtarını ve heyeti şikayet edeceğim!” diyerek bağırmasına devam etti annem... Camiden çıkanlardan başka, epeyce köylü de annemin bu ‘tiyatrosunu’ seyre gelmişlerdi. Galiba bu eylem etkili olmuştu. Köye başka yerden gelip yerleşmiş olan gariban ve yoksul bir aile durumumuza acımış olmalı ki, akşamın geç saatinde gizlice ekmek, yoğurt ve biraz da bulgur pilavı getirdi. Annemin “Kaymakama şikayete gideceğim!” tehdidi üzerine, muhtarın emriyle bekçi tekrar bize ekmek vs. toplamaya başladı. Ama artık çökelek ve peynirler kurtlu değildi...

Babam evden dışarı pek çıkamıyordu. Evde mahkum gibiydi. Köyün ileri gelenleri, babamı rahat bırakmıyorlardı ve gördükleri yerde ona: “Len goca gıllı gızılbaş Kürt, len bu uzun bıyıklar neyin nesi? Camiye gelmediğine göre, Ramazan orucunu da tutmuyorsun. Sizler gızılbaşsınız değil mi? gızılbaşların dedeleri gelvirince cem bağlıyorlarmış, mum yakıyorlarmış, horoz uçuruyorlarmış. Horoz kanatlarını çırpınca da yakılan mumu söndürüviriyormuş. Ondan sonracığıma ana, bacı, kız, kızan o karanlıkta kim kimi yakalarsa ırzına geçivirirmiş. Bunlar gomonis len. Len goca gıllı Kürt, kaç cenderme öldürdün de buralara sürgün edilivirdiniz? Sizler sünnet olmuyor musunuz doğru mu len? Çıkar şalvarını da bi görüvirelim bakalım sünnetli misin? Şayet sünnetli değilsen seni sünnet idivirelim, sevaptır len...” Daha neler neler. Hem söylüyorlar, hem de hakır hakır gülüyorlarmış... Köy ileri gelenlerinin bu konuşma ve alaylarını orada olup da duyan dağ köylerinden yoksul bir adam Türkçe bilen anneme aktarıyordu, annem de babama ve bize...

Türkçe bilmeyen babam, dil bilmezliğin, alaya alma ve sataşmaların cevabını

verememenin ne kadar zor olduğunu anlayınca annemle oturup kalemsiz, deftersiz ve kitapsız Türkçe öğrenmeye başladı. Babam tüm söylenenleri zaman geçtikçe yavaş yavaş anlamaya başladıysa da, Türkçesi gereken cevabı verecek kadar gelişmemişti. Eve gelince anlamış olduğu ama cevap veremediği aşığılayıcı yalan ve iftiralara karşı oturur ağlardı da ağlardı... Onu dinleyen annem bazen çıldırılmış gibi evden çıkar, doğru muhtar odasının önüne gider ve dışardan verir veriştirirdi muhtara, alay edenlere ve iftira atanlara... Annem, babama göre daha cesaretli ve girişkendi. Onun için kendi köylülerimiz arasında bizlere Hüseyin'in değil de Gülsüm'ün çocukları denirdi...

Annem bununla da kalmadı, babamın çektiği çileyi hafifletmek amacıyla kendisine yol ve yöntem tarif ediyordu. Örneğin: "Bir daha sana sünnetli misin? diye sorarlarsa, kıl şalvarının uçkurunu çözüver ve hepsine göster. Cesaretli ol dediğimi unutma!" derdi. Babam cesaretlenirdi ve annemin dediğini uygulayacağına söz verirdi. Ve bir gün annemin dediği şekilde yaptığını da, evde anneme anlattıydı...Ondan sonra babama bir daha "Sünnetli misin?" diye soran ve sataşan çıkmamıştı köyde.

Arasra gece karanlıkta gizlice bize dertleşmek ve hasret gidermek amacıyla bize gelen uzak köylerdeki bizim gibi sürgün edilmiş yaşlı köylülerimiz babama başlarına gelen benzeri olayları anlatıyorlardı. En büyük sorunlarının dil bilmezlik olduğunu söylerlerdi. Hepi de günün birinde memleketlerine tekrar döneceklerini umut ediyorlardı. Giderek bu umutlar eyleme dönüşmeye başladı. Sürgün edilmişler:—bizlere ulaşan haberlere göre—"memleketimize, köyümüze geri dönmek istiyoruz!.." içerikli dilekçelerini başbakanlığa

ve cumhurbaşkanlığına yollamaya başlamışlar. Dilekçe yollama eylemi Türkiye'nin dört bir yanına yayılmış. Aydın, Bursa, Çanakkale, Eskişehir, Çankırı, Konya, Denizli, Kastamonu, Manisa, Kayseri, Niğde ve daha birçok şehrin köylerindeki Dersim sürgünleri, dilekçe verme işine girişmişler. Bütün bu çabalardan olumlu sonuç alınmaya başlandı.

Dokuz buçuk yıl sonra, bir akşam vakti, köyün yeni muhtarı evimize geldi. Anne ve babama: "Size müjdem var. Devlet sizi memleketinize geri göndermek istiyor. Üç gün sonra sabah saat onda Çumra tren istasyonunda hazır olacaksınız. Şayet gitmek istemezseniz yarın öğleye kadar bana haber verin. Ben de Kaymakamlığa ve Iskan Müdürlüğüne durumu bildireceğim" dedi. Gitmemek olur mu? Annem ve babam sevinçten adeta uçuyorlardı. Muhtara hemen orada: "Muhtar, biz buralara uyum sağlayamadık. Bülbülü altın kafese koymuşlar da "Ahh vatan vah vatan" demiş. Biz de yerimize, yurdumuza, insanlarımıza hasretiz. Bir an evvel gitmek istiyoruz!" dediler. Muhtara da getirdiği müjde için bahşış verdiler.

Hemen ertesi günü, yol hazırlıklarına başlandı, at arabaları kiralandı. Denilen saatten çok önce Çumra tren istasyonuna yükler yığıldı. Ağabeylerimden biri de sığırlarımızı sürüp getirdi, Çumra istasyonuna. İstasyona bizden önce gelen tanıdıklar da vardı. Sürgün insanlar birbirine sarılıyor ve bugüne kavuştukları için eğilip toprağı öpüyor, şükredip dua ediyorlardı... Nihayet dokuz buçuk yıl sonra 1947 yılının eylül ayında hayvanlarımızla birlikte tekrar bindirildiğimiz yük vagonlarıyla memlekete yollandık. Her karavagona birkaç aile bindirilmişti. Hayvanlar için başka vagon ayrılmıştı. Karavagonlarda su ve tuvalet olmadığı biliniyor. Yaşlılar vagonun tabanının

bir köşesini deldiler, önüne bir kilim gererek orayı tuvalet yaptılar. Su ihtiyacımızı da, tren istasyonlarda durdukça çeşmelerden karşılıyorduk. İaşe durumu sorun olmadı, çünkü tren istasyonların da yiyecek satanlar her zaman oluyordu. Zaten yol için erzak hazırlığı da yapılmıştı... Bu tren yolculuğu biz çocuklar için bulunmaz bir coşku kaynağı olmuştu. Çocuk ve yetişkinlerin hepsi sevinçliydi. Çumra'dan sonra Karaman, Niğde ve Kayseri yol güzergahında, içinde bulunduğumuz trene Dersim'in başka sürgünleri de bindiriliyordu.

Erzincan'ın Tanyeri istasyonunda tren-den indirildik. Hükümet artık, "memleket dediniz, memleketinize getirildiniz. Hükümetten daha ne bekliyorsunuz?" dercesine bizimle ilgisini kesmişti. Birkaç genç ve yaşlı köylümüz trenden indirilen hayvanlardan büyükbaş olanları Pülümür'e ve diğer küçükbaş hayvanları da dağdan köye götürme işine tayin edildiler. Köylümüzden de birkaç aile birleşerek birer kamyon kiraladılar ve balık istifi gibi bindiğimiz kamyonlar Tanyeri istasyonundan Pülümür'e doğru hareket etti...

Bindiğimiz kamyonun üzerinde ağabeyimin eşi Fecire, anneme yaslanmış, ağlayıp kıvranıyordu. Bu duruma bir anlam veremiyordum. Meğerse hamile olan yengem doğum sancıları çekiyormuş. Annem ise onun kulağına eğilerek: "Diren yavrum, kamyonu bu kadar insanın içinde doğum olmaz. Uzanacağın yer bile yok, neredeyse varacağız Pülümür'e" diyerek teselli veriyormuş yengeme. Durumu daha sonra annem ve yengem bize anlatmışlardı. Pülümür'de kamyonu inder inmez, yükleri indirdiğimiz ekini biçilmiş tarlada yengem, annemin yardımıyla bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Adı da Konya'daki köyümüzde bir

çocuğun başına fırlattığı sopa nedeniyle, üç gün sonra beyin kanamasından ölen on altı yaşındaki ablamın adı olan "Emine" kondu. Sürgün kaldığımız Çarıklar köyünde bu ablamı, bir de yoksulluk hastalığı veremden ölen, 29 yaşındaki, evli ve çocuksuz Mehmet ağabeyimi yaşlı gözlerle bırakıp gelmiştik...

Etrafı dağlarla çevrili Pülümür'e gece inmiştik. Sabah oldu. Güneşli güzel bir gündü. Köye vasıta yolu yoktu. Tanyeri istasyonundan büyükbaş hayvanların getirilişi bekleniyordu. Gelip kavuşan at, inek ve öküzlerin sırtına yükler sarıldı. Yollarda buz gibi soğuk pınar suları içilerek, her adımda bir dualar edilerek altı saatlik bir dağ yolculuğundan sonra neşeyle köye gelindi. Fakat köyde ne ev, ne de bark vardı Dokuz buçuk yıl evvel askelerce yakılan evlerin yıkıntılarının yanbaşındaki ağaçların altına göçümüzü indirdik...

Her aile, kışı içinde geçirmek amacıyla, arsalarının üzerine moloz taşlardan ve çamurdan birer kulübe yapmaya başladı. Yapılan derme çatma kulübeler, bir göz ev damı ve bir ahır ile samanlıktan ibaretti. Biz çocuklar, o kışı hayvanlarımızın nefesiyle ısınan ahırın bir köşesinde geçirdik. Kış çok zorlu geçti ve metrelerce kar yağdı. İnsanlar bu ani iklim değişikliğinden oldukça etkilendi ve hastalananlar çoğaldı. O karda ve soğukta hastaları Pülümür'deki hükümet tabibine, Erzincan'a götürmek mümkün olmuyordu. Pülümür'de hastahane de yoktu zaten. Aşağı yukarı 500 kişiden fazla insanın yaşadığı köyde ne bir ebe, ne de bir sağlık memuru görevlendirilmişti... Epeyce insan belki de kurtarılabilecekken yaşamını yitirdi.

İlk yıl, gelirken birlikte getirilen erzaklarla kış sorunsuz geçirildi. İkinci yıl tükenmeye başlayan erzakı, köylüler ellerindeki

hayvanlarının bir bölümünü, köye gelen sımşarlara satarak temin ettiler. Arazinin dar, gelir kaynaklarının olmadığı köyde, gelişimizin üçüncü yılının karakışında, açlık başgösterdi. Bu durumda bu yoksulluk ve sahipsizliğe dayanamayan bazı aileler, yine gözyaşlarıyla yıllarca hasretini çektikleri köylerinden ve tanıdıklarından ayrılarak geldikleri sürgün yerlerine gerisin geriye döndüler.

Devlet baba (!) bizleri dilenci yaptı... Kaymakamlık, ilçeye bağlı köylerin muhtarlarına, Çirik köyü halkının çektiği açlığa çare olarak un toplama emri verdi. Köyden genç ve güçlü insanlar, zoraki göçe tabi tutulmamış Pülümür'ün Kaymakamlıkça belirlenen köyelerine, kara batmamak için "leken" denilen kar ayakkağılarıyla gittiler. Gittikleri köyün bekçisi önlerine düşerek, kapı kapı dolaşarak toplayabildikleri birer ufak çuval unu getirdiler. Değişik köylerden getirilen bu unların tamamı birleştirildi ve dağıtım sonunda her haneye iki pişirimlik un düştü.

Böylece devlet de aç insanlarına "büyük hizmet(!) vermenin rahatlığına kavuşmuş oldu herhalde... Devlet, silolarında bulunan bir iki kamyon zahireyi açlık çeken bu insanlar için köye yığabilirdi, ama yapmadı. Dünyayı kana bulayan Alman faşizmine yüz binlerce ton buğday gönderilirken, kendi insanları açlıkla savaşıyordu. Daha da ileri giderek devlet "baba (!)" köyün insanlarını dilenci ederek, diğer köylerdeki yoksul insanların kapılarına yolladı. Bu utanç, devletin ve o zamanki hükümetin hanesine kaydedildi mi bilemiyoruz. Ama bizler bu utancı unutmuyoruz... Yokluk, yoksulluk ve acı dramımız seçim zamanı oylarımızı almak amacıyla kapılarımıza kadar dayanan politikacıların umurunda bile değildi. Çünkü onlar dar zamanın değil, geniş zamanın

dostuydular. Onlar, oy zamanının dostuydular. Ozamanki Tunceli milletvekillerine "Açlık çekiyoruz, çare bulun!" diye çağrı yapan mektuplara cevap bile gelmedi. Neyzen Tevfik'in aşağıdaki dörtlüğü, vurdum duymaz politikacılarla ilgili durumumuzu en güzel şekilde ifade ediyor sanırım:

*Kime sorduysam seni, doğru cevap vermediler.
Kimi alçak, kimi hırsız, kimi deyyus dediler.
Künyeni almak için partiye ettim telefon,*

Bizdeki kayda göre, şimdi o mebus dediler.

Büyük sorunlardan biri de, sürgündeyken okula giden çocukların, köyde okulsuz kalışlarıydı. Köy yıllarca okulsuz kaldı. Ben de sürgün bölgesinden ayrıldığımda ilkokul dörtten beşe geçmiştim. Ancak geldikten üç yıl sonra Pülümür'de tek odalı evi olan bir ailenin yanında ilkokul beşinci sınıfı okuyabildim. Mali durumu elverişli olan birkaç aile birleşerek çocukları için Pülümür'de birer oda kiralamışlardı. Bazıları da ilk ve orta okula devam edebilmeleri için çocuğunu Pülümür'de tanıdık bir ailenin yanına vermişti. Oda kiralayamayanlar, ya da tanıdık bir kimsesi olmayanların çocukları ise, okulsuz ve tahsilsiz kaldılar. Bu seksen beş hanelik köyün okulsuz kalan çocuklarının durumu, hükümetin ve Tunceli milletvekillerinin umurunda bile değildi.

Değerli Halit dost,

bizim sürgün hikayemiz aşağı yukarı işte böyle. Okudukça başın ağrımuştur herhalde, ama ne yapayım, sen istedin uzun uzadıya yazmamı. Ayrıca, politikayla nasıl tanıştığımı da merak etmişsin, izinle bu konuyu da, gelecek mektubumda yazacağım sana... Şimdi izinle selam faslına geçiyorum...

HAYMANA'LI ZELİHA

Orta Anadolu'da Kürtçe müzik yapan bayan sanatçılarımızdan Haymanalı Zeliha; Ankara'nın Haymana ilçesine bağlı Kutluhan köyü doğumlu. Kutluhan değerli sanatçılar yetiştirmiş bir köyümüz. Çok küçük, çocuk denilebilecek bir yaşta müziğe başlamış olan Zeliha, annenin ev hanımı, babanın devlet memuru olduğu üç çocuklu bir ailenin tek kız çocuğu.

Bölgede yerel sanatçı olarak çalışan Haymanalı Zeliha, bugüne kadar beş kaset yapmış. Kendisini Orta Anadolu Kürtleri'nin ilk bayan ses sanatçısı olarak ifade ediyor. İlk kasetini (*Derdgiran im*) 1997'de yapmış. Son iki yıldır Kulu'da çalışmalarını sürdüren sanatçı ile bürosunda görüşerek Birnebûn okurları için bir söyleşi yaptım.

M. Şirin Dağ

–Haymana'lı Zeliha kimdir? Kendini tanıtır mısın?

– Ankara'nın Haymana kazası Kutluhan köyünde doğdum. Üç çocuklu bir ailenin tek kız çocuğuyum. Annem ev hanımı, Cihanbeyli-Gölyazı kasabası doğumlu. Babam emekli devlet memuru, Kutluhan doğumlu, ilkokuldan itibaren, babamın memuriyetinden dolayı Ankara'da okudum. Endüstri meslek lisesi mezunuyum. Küçük yaşlarda müziğe başladım. Orta Anadolu Kürtleri'nin ilk bayan ses sanatçısıyım.

–Müziğe olan ilgin ne zaman başladı?

–Daha ilkokul öğrencisiyken ilgim vardı. Evde kendi kendime Türkçe parçalar mırıldandığımda babam hep uyarıyordu Kürtçe söyle diye ve bana bildiği Kürtçe parçaları öğretiyordu. Daha sonraları okulda öğretmenlerim beni teşvik ettiler. Ailece misafir olarak gittiğimiz düğünlerde, babam ve çevrenin isteği üzerine sahneye çıkıp türkü söylüyordum.

– Bugüne kadar hangi kasetleri yaptın?

– Bugüne kadar beş kaset yaptım. Bugünlerde de altıncı kasetimin çalışmalarını sürdürüyorum.

1997'de ilk kasetimi (*Derd giran im*) yaptım. Daha sonra 1998'de "Dibezi", 2000'de "Dudu Dudu Çar Dike", 2001'de "Koma Bibil-Halay" ve "Oy Qederê" çıktı.

– Yetiştğin çevrenin müziğın üzerinde etkisi nasıl oldu?

– Yukarıda da belirttim, ilk etki babamın söyleyeceğim dil konusundaki uyarısı idi. Tabii o zaman çocuktum, sonra da bu uyarının önemini anladım. Kendi anadilimde müzik yapacaktım. Bir de çevrem, sanatçı çevresiydi. Onların yanında kendimi geliştirdim

–Müzik yaparken alan çalışması yapıyor musun? Karşılaştığın sorunlar nelerdir?

– Evet yapıyorum. Yeni kaset çalışmalarında, köylerden parça toplamaya giderim.

Yakınlarımdan çevrelerinde söylenen ağıt ve türküleri kaset yapıp getirmelerini isterim. Sonra bunların üstünde çalışırım, parça derlemede babam çok yardımcı olur.

Tabi ki her çalışmada sorunlar yaşanır. Ben en çok bayan olduğum için sorunlar yaşadım. Düğün ve davetlerde bizim Kürt geleneklerimizi bilirsiniz; bir bayanın çıkıp erkeklerin karşısında müzik yapması çevrede hoş karşılanmazdı. Bu tür sıkıntılarımdı ama bugün bunlar aşıldı.

–Yaşadığın bu tür sorunlardan bir anını anlatır mısın ?

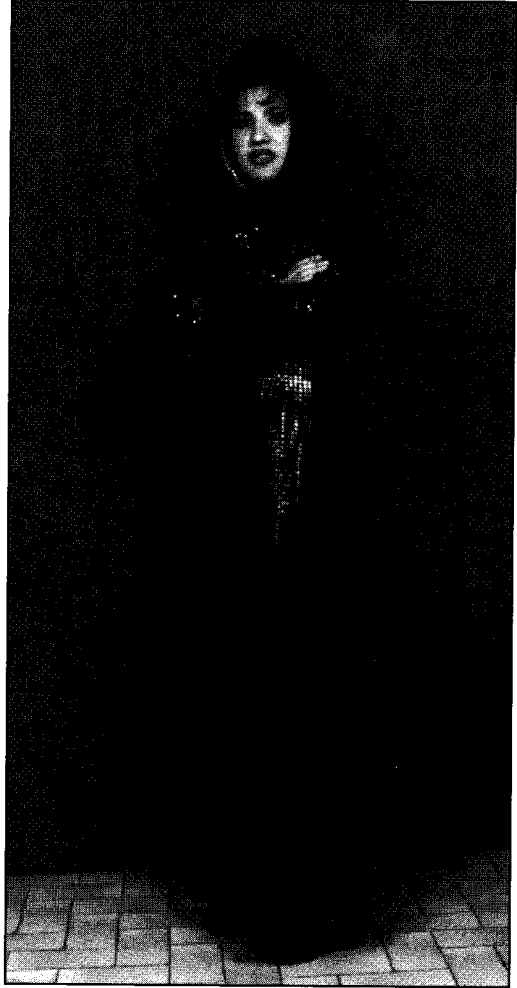
–Sene 1997, ilk kasetim çıkmıştı. Hem kaset satışı hem de düğün ve davetler için reklam amaçlı bir gezi yapmıştım. Haymana’da gençler bir düğüne davet ettiler. Düğün evinde, babam erkekler tarafına, ben bayanların olduğu tarafa geçtim, oturdum. Biraz sonra bir amca gelip, kolumdan tuttu. Sen dışarı çık, bizim hanımlarımızla oturamazsın dedi. Çok üzüldüm. Sonra gençler araya girip o amca adına özür dilediler ve onu düğün evinden uzaklaştırdılar.

–Kasetine alacağın parçaları nasıl seçiyorsun? Parçaları seçerken neleri göz önünde bulunduruyorsun?

–Daha çok ,daha önce bir sanatçının kasetine almadığı, insanlarımızın yüreğini yakmış ölümlerin ortaya çıkardığı ağıt veya sevda türkülerini, geleceğe taşımak için seçiyorum. Tabi ki başka sanatçı arkadaşların halk tarafından sevilmiş parçalarını da okuyorum.

– Türkçe parça söyleseydin daha büyük bir kitleye seslenme imkanın olurdu. Neden Kürtçe’yi seçtin?

–Bu tamamen babamın bir tercihi. Onun beni bu yönde etkilemesiydi. Bana açıkça

diyordu; ancak Kürtçe söylediğinde sana kaset yaparım ve müzik yapmana müsaade ederim. Bugün bu durumdan da son derece memnunum. Türkçe müzik yapsaydım, elbette büyük bir dinleyici kitlesi olacaktı. Ben de kendi kültürümü halkıma taşıyorum. Bu mutluluk bana yetiyor.

– Çevremizde Kürt müziğine ilgi nasıl?

–Biliyorsunuz bölge Kürtleri her dönem düğün ve davetlerini kendi müzikleri ile yapmışlardır. Gittiğim düğünlerde büyük kalabalıklar oluşuyor, çok seyirci toplanıyor. Kürtçe yaptığımız müziklerle eğlenip coşuyorlar. Yaptığımız yöresel müzik onları

mutlu ediyor. Bölge sanatçılarının kasetleri kapışı-lıyor. Bu da ilginin ifadesidir.

-Düğün ve davetlerde bayan sanatçı olarak nasıl karşılanıyorsunuz?

-Gittiğim düğün ve davetlerde birkaç sene önce sahneye çıktığımda, bayan sanatçı olarak yadırganıyordum, şimdi öyle bir durum yok. İnsanlarımız bayan sanatçılarımızın da sanat icra etmelerine alıştılar. Bizler de giderken onların kabulleneceği yöresel giysilerle sahneye çıkıyoruz. Halkımızın kabullenemeyeceği şekilde karşısına çıkmıyoruz.

Haymana -Saray'da bir düğünde idim. Gündüz etek-bluz ile sahneye çıktım, söyledim. Düğünde Urfa, Diyarbakır yöresinden gelmiş mevsimlik tarım işçileri de vardı. Gündüz çok sessiz sedasız düğünü seyreden bu insanlar; gece yerel Kürt giysileri ile sahneye çıktığımda, hepsi halaya durdular, coşup eğlendiler. Beni ertesi gün çadırlarına davet edip, çay ikram ettiler. Bu olay beni çok duygulandırmıştı.

-Kutluhan iyi sanatçılar yetiştirmiş bir köyümüzdür. Bunlardan takdir ettiklerin kimlerdir, isim verebilir misin?

-Kutluhan, Mevlüt Çelik ve Hakan Taşçıyan gibi sanatçıları çıkardı. TRT ses sanatçısı Hakan Ünal, yine TRT'de müzisyen Arif Sakarya, mahalli sanatçılardan Faruk Onuralp, Haydo ve çocukları köyümüzün çıkardığı sanatçılardır. Yasin Şekerci, Ali Şekerci de Kutluhan'ın yeğenleri... Haymana kökenli de bir çok değerli bölge sanatçısı yetişmiştir.

-Bölge sanatçıları ile ilişkilerin nasıl? Kürt müziği yapan genel anlamda etkilediğin sanatçılar kimlerdir?

-Kürtçe müzik yapan bölgemiz sanatçılarına saygılarımı sunarım. Hepsini ile ilişkilerim çok

iyidir. Bir çok düğün ve davette kendileri ile bir araya geldiğimiz oluyor. Halkımızın kültürüne hizmetlerinden dolayı kendilerine teşekkür ediyorum. Hepsinden de destek aldım, hepsini kendime örnek de alırım. Bölgede takdir ettiğim en önemli isim Kürt Remzi'dir, kendisini rahmetle anıyorum. Şivan Perwer de genel anlamda sorduğunuz sanatçılardan çok sevdiğim ve takdir ettiğim bir sanatçıdır.

-Yeni kaset çalışman var mı?

-Evet yeni çalışmalarım var. Kendi firmam Kardeş Kasetçilik bundan böyle halkımıza çok daha iyi çalışmalar ile hizmetlerine devam edecektir.

-Yeni kasetinde yer alacak bir parçadan, bir dörtlük okur musun?

-Yeni kasetime ismini veren parçadan bir dörtlük okuyayım:

(Oy Xalo)

A kanî halê min îro a kanî

Hêsrê çavê min gî bûne kanî

Zarokên min birçî û tazî ne

Were halê min bibîne oy xalo oy.

-Birnebûn Dergisi'ni biliyor musun? Ne zaman ve nasıl tanıdın?

-Evet tanıyorum, bölgemiz konusunda yayın yapan bir dergi. Bölge Kürt sanatçılarının çalışmaları ile ilgili yaptığı araştırmadan sonra, arkadaşlarım dergiyi bana getirdiler. Orada kendimin ve arkadaşlarımın, fotoğraflarını ve çalışmalarını görmek beni mutlu etti. O günden bu yana takip etmeye çalışıyorum.

-Söylesiden dolayı teşekkür ederim. Ekleme istediğin bir şey var mı?

-Ben teşekkür ederim. Çalışmalarınızda başarılar dilerim. Müzik uğraşısı olan gençlerimize her türlü desteğe hazır olduğumu da eklemek isterim.

Artık kendi dilimize dönmenin zamanı geldi

İçinde olduğumuz bu süreçte Kürtçe'yi doğru konuşma ve yazma açısından eskisine nazaran daha avantajlı ve olumlu imkanlar var. Kurslar açılıyor, dergiler, gazeteler çıkarılıyor, televizyonlar yayına giriyor, internette siteler açılıyor. Bu imkanları Kürtler iyi kullanmalı. Kim bunları olumlu anlamda kullanıyor, değerlendiriyor! Kimin evine Kürtçe bir dergi, yayın giriyor, kim evinde Kürtçe televizyon seyrediyor, evinde çocuklarıyla Kürtçe konuşuyor! Yeterli bir sayı söylenebilir mi? Tabi ki hayır.

Artık Kürtler kendine yönelmeli, kendini eleştirmeli. Şimdiye kadar kendisine yabancı olan dilleri öğrendi, okudu, yazdı; Türkçeyi, Arapçayı, Farsçayı öğrendi, geliştirdi, Avrupaya geldi Avrupa dillerini öğrendi -ki bütün bunlar da Kürtler için bir zenginlik, bir hazinedir-ama kendi dilini öğrenmek için, geliştirmek için bir çaba içine girmedi; çünkü bazı Kürtlere göre kendinden, özünden uzaklaşmak modernleşme anlamına geliyor, başkalarının etnik karakterini almak için elinden gelen herşeyi yapıyor, onlar gibi konuşmaya, onlar gibi gülmeye, onlar gibi oturup kalkmaya çalışıyor, ama hiç de onlar gibi zaten olamıyor, karşımıza zavallı, komik bir Kürt çıkıyor. Buna rağmen Kürtlerle, kendi Kürt çevresiyle var olmaya çalışıyor. Bu Kürt kendi zenginliğinin farkında değil, aşağılık kompleksini yaşıyor.

Artık gün Kürtlerin, değerlerine, özüne, diline kısacası kendi varlığına sahip çıkma günüdür. Kendi özümüzle, değerlerimizle yaşadığımız zaman, kendimiz gibi olduğumuz zaman, bizi biz olarak geliştirdiğimiz zaman, dünya milletleri arasına kendi özümüzle katıldığımız zaman modernleşiriz, dün-yayla bütünleşiriz.

Eğer günün birinde , yüzyıllar sonra dünya

kültürleri ortadan kalkıp kaynaşacaksa tek dünya kültürü, dili oluşacaksa, Kürtlerin de bu kaynaşmada katkısı olsun, kendisinden dünyamıza birşeyler katsın.

Şimdi bütün bunlardan yola çıkarak, aslı meseleye gelelim, dil konusuna. Genelde Kürtler, özelde de Orta Anadolu Kürtleri arasında Kürtçe ne durumda? Kürtler arasındaki günlük diyaloglardan birine bakalım:

"-Merheba! tu çir dikî, rehet î, rindî, 'bir yaramazlıq yoq' (!) ?

-'Sax ol' (!), ez î rehet im, tu çir dikî?

-Du bi nivro ez 'oxramişe' (!) te bûm tu tunewûyî, min telefona te 'çaldirmiş' (!) kir, te cewap neda, min ji te ra mesajek 'yazmış' (!) kir.

-Du bi nivro ez 'çalışmış' (!) diwûm, zemanî min î ku ez telefona 'duşunmuş' (!) biwim tune".

Niha îdî em bi kurmançiyê dewam bikin nivîsa xwe. Weke ku di dîyaloga jor da jî tê xuya kirin, dema ku kurd di navbera xwe da dengkirinên xwe yên rojane dikin pir peyvên bi tirkî tînin ziman. Kurmançî ne hewceyê van peyvên e, divê em kurmançiya xwe zelal bikin, ji peyv, gotin û biwêjên biyanî paqij bikin, ji bo vê pirsgrêkê em li ser zimanê xwe dawestî, kurmançiya pak û zelal derxînin holê. Divê em têkevin lêkolîneke zanistî, divê em giraniyê bidin ser kurmançiya gundên kurdan ku ji tesîra tirkî dûr, divê em dengbêjên xwe rind guhdar bikin, çîrokên xwe û hwd rind guhdar bikin.

Banga min ji kurdan re, di dengkirina rojane da çend peyvên biyanî hene vana bikin liste û ji nav zimên derxin.

Weke her neteweyekî dinyayê em jî bi zimanê xwe rind deng kin, rind binivîsin.

Tirkiye li ser rêya Ewropayê! Ji kurdan re çi ferq dike?

Lêkolîneke bi navê
"Avrupa Birliği Türkiye ilişkileri - Kürtler" weka pirtûk ji bal weşanxaneyê Apecê hat weşandin. Lêkolîn bi tirkî ye û ji bal ekonomîkoler Nebî Kesen hatiye kirin.

Di lêkolînê de li ser dîroka Yekîtiya Ewropayê, tarîxa peywendiyên Tirkiyeyê bi Yekîtiya Ewropayê re li gora destûr, peyman û biryarnameyên dezgehên YE îmkân û astengên li ser rêya Tirkiyeyê a ber bi endametiya Yekîtiyê tîn analîzkirin. Peymanên di navbera Tirkiyê û YE de tîn raçavkirin.

Pîşt re li ser rewşa kurdan û tesîra xebata Tirkiyê a ji bo endametiya a li ser kurdan tîn lêkolîn. îmkân û fenomenên cuda, alternatîfên cihê tîn berçavkirin.

Li dawiya lêkolînê gelek belgeyên dîrokî yên navbera Tirkiyê û Yekîtiya Ewropayê hatine bicîhkirin.

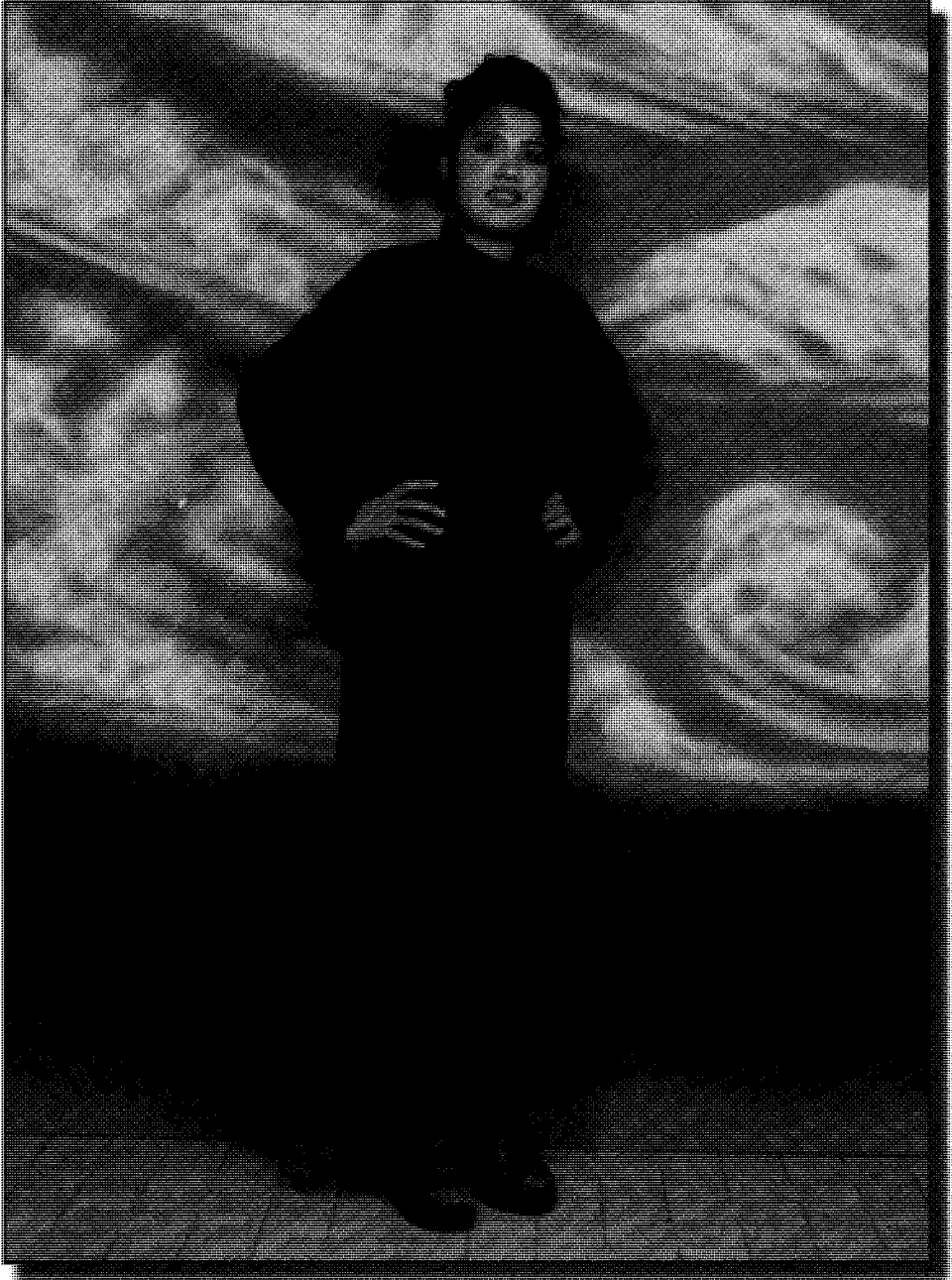
Nebî Kesen

Avrupa Birliği

Türkiye ilişkileri- Kürtler

a

Belkî jî cara pêşîn e bi perspektîfên kurdan bi vî awayî lêkolînek amade bûye. Loma jî xebateka gava pêşîn a girîng e û wê fêdeyêke hêja bigihîne xwendevan û lêkoleran.

Zeliha, ji Heymaneyê

David N. Cicilline
Mayor of the City of Providence

Proclamation

WHEREAS, on March 21st of each year, the Kurdish people celebrate Newroz, - meaning "new day" or "new year" - a tradition dating back to antiquity and representing the unflagging hope of freedom for Kurdish people throughout the world; and

WHEREAS, on the day of the Newroz festival, participants light bonfires on the peaks of mountains and tops of hills, while men and women perform folkdances in the bright and ceremonial Kurdish colors of red, yellow, and green; and

WHEREAS, Newroz brings to life the ideals of freedom and liberty, and belongs not only to the Kurdish people but also to the men, women and children throughout the world, the City of Providence salutes this important holiday and its universal values on this day and offers its best wishes to all Kurds everywhere;

*Now, Therefore, Do I, David N. Cicilline
Mayor Of The City Of Providence,
Hereby Proclaim March 21, 2004*

Newroz Day.

*Given this 21st day of March 2004
by
Mayor*

Waliyê Giştî yê City of Providenciyê roja Newrozê resmî îlan kir.